

STRATEGIJA INTEGRIRANOG RAZVOJA OPĆINE LUKAVAC 2019.-2027.

Decembar, 2018.

SADRŽAJ

I Uvod	6
II Metodologija kreiranja strategije lokalnog razvoja	7
III Strateška platforma.....	8
III.1. Socio-ekonomska analiza	8
III.1.1. Geografski položaj i prirodne karakteristike	8
III.1.2. Demografske karakteristike i kretanja.....	11
III.1.3. Pregled stanja i kretanja u lokalnoj ekonomiji	16
III.1.4. Pregled stanja i kretanja na tržištu rada	30
III.1.5. Pregled stanja i kretanja u oblasti društvenog razvoja.....	35
III.1.6. Stanje javne infrastrukture i javnih usluga.....	49
III.1.7. Stanje okoline.....	59
III.1.8. Stanje prostorno-planske dokumentacije.....	67
III.1.9. Analiza budžeta	69
III.2. Strateško fokusiranje	72
III.3. Vizija i strateški ciljevi razvoja	75
IV Sektorski razvojni planovi	78
IV.1. Usklađenost, komplementarnost i međusobni uticaj sektorskih planova	78
IV.2. Plan lokalnog ekonomskog razvoja.....	78
IV.2.1. Pregled sektorskih ciljeva sa očekivanim ishodima i indikatorima	78
IV.2.2. Usklađenost sa strateškim dokumentima viših nivoa	80
IV.2.3. Inicijative međuopćinske saradnje	80
IV.2.4. Programi, projekti i mjere.....	81
IV.3. Plan društvenog razvoja.....	82
IV.3.1. Pregled sektorskih ciljeva sa očekivanim ishodima i indikatorima	82
IV.3.2. Usklađenost sa strateškim dokumentima viših nivoa	84
IV.3.3. Inicijative međuopćinske saradnje	84
IV.3.4. Programi, projekti i mjere.....	84
IV.4. Plan zaštite okoline	86
IV.4.1. Pregled sektorskih ciljeva sa očekivanim ishodima i indikatorima	86
IV.4.2. Usklađenost sa strateškim dokumentima viših nivoa	88
IV.4.3. Inicijative međuopćinske saradnje	88
IV.4.4. Programi, projekti i mjere.....	88

V OPERATIVNI DIO	91
V.1. Plan implementacije strateških projekata i mjera za 3 godine (1+2).....	91
V.2. Plan organizacionih i ljudskih kapaciteta za implementaciju, praćenje i vrednovanje strategije .	107
VI PRILOZI	111
Prilog 1: Integrirani pregled Strategije lokalnog razvoja za period 2019.-2023.	111
Prilog 2: Tabela varijabli za praćenje indikatora Strategije lokalnog razvoja	127
Prilog 3: Plan implementacije strateških projekata i mjera za 3 godine (1+2) u excelu	127
Prilog 4: Projektne fiše	127
Prilog 5: Procjena mogućnosti finansiranja prioriteta Strategije lokalnog razvoja (za period 2019.-2023.)	128
Prilog 6: Projekti koji nisu obuhvaćeni planom implementacije	130

Popis slika, ilustracija

Slika 1. Općina Lukavac u kontekstu administrativne uređenosti BiH.....	9
Slika 2. Struktura stanovništva općine Lukavac prema polu (2013.)	12
Slika 3. Struktura stanovništva po broju članova domaćinstva	12
Slika 4. Prirodno kretanje stanovništva, 2013.-2017, %	13
Slika 5. Prostorni raspored stanovništva općine Lukavac	14
Slika 6. Osnovna struktura poslovnih subjekata općine Lukavac	16
Slika 7. Registrirana pravna lica i obrti prema djelatnosti, 2017.	16
Slika 8. Investicije poslovnih subjekata u općinu Lukavac, 000KM.....	17
Slika 9. Trend prijave obrta u kontekstu konkurentnih općina TK	18
Slika 10. Broj izdatih urbanistički i naknadnih urbanističkih dozvola, 2017.	19
Slika 11. Broj izdatih građevinskih i naknadnih građ. dozvola, 2017.	19
Slika 12. Kategorija i površina šuma općine Lukavac, ha	21
Slika 13. Struktura poljoprivrednog zemljišta općine Lukavac, ha	22
Slika 14. Osnovni pokazatelji korisnika i zaposlenih u Industrijskoj-poslovnoj zoni Lukavac.....	27
Slika 15. Brojno stanje radno aktivnog stanovništva općine Lukavac, 2013.	30
Slika 16. Struktura zaposlenih prema zanimanjima, 2016.	31
Slika 17. Struktura nezaposlenih po polu i stručnoj spremi, 2018.	31
Slika 18. Struktura nezaposlenih po dužini trajanja nezaposlenosti, %.....	32
Slika 19. Struktura nezaposlenih u općini Lukavac osoba po godinama starosti	32
Slika 20. Broj djece u predškolskom obrazovanju/odgoju	35
Slika 21. Broj škola, odjeljenja i nastavnika srednjih škola u općini Lukavac, 2017.....	37
Slika 22. Iznosi stipendija isplaćenih iz Općinskog budžeta, za odgovarajuću budžetsku godinu, KM.....	38
Slika 23. Ukupan broj krivičnih djela na teritoriji općine Lukavac	42
Slika 24. Najzastupljenija krivična djela na teritoriji općine Lukavac.....	43
Slika 25. Djelokrug i broj nevladinih organizacija općine Lukavac, 2017.	44
Slika 26. Realizovana budžetska sredstva općine Lukavac za NVO, KM	45
Slika 27. Iznos izdvojenih sredstava iz Budžeta općine Lukavac za sport, KM	47
Slika 28. Broj priključaka na vodovodnu mrežu kojom upravlja JP «Rad» Lukavac, kategorija domaćinstva	50
Slika 29. Ukupna površina objekata koji se griju, m ²	52
Slika 30. Prezute količine toplotne energije u MWh, 2017	53
Slika 31. Iznos prosječne godišnje vrijednost PM _{2,5} na mjernoj stanicu u Lukavcu, granična vrijednost je 25 ug/m ³	63
Slika 32. Realizacija Budžeta općine Lukavac, KM	69
Slika 33. izdvojena općinska sredstva za kapitalne projekte, KM.....	70
Slika 34. Iznos poreznih i neporeznih prihoda općine Lukavac, KM	70

Popis tabela

Tabela 1. Učešće tri najveća pravna lica u ukupnoj privrednoj aktivnosti općine Lukavac, %.....	17
Tabela 2. Vanjsko-trgovinska razmjena privrede općine Lukavac.....	18
Tabela 3. Raspored trenutno zaposlenih u pravnim licima prema ostvarenom rezultatu od poslovanja, dobit/gubitak.....	20
Tabela 4. Dodana vrijednost poljoprivrede u općini Lukavac.....	22
Tabela 5. Prinosi žitarica, povrća i krmnog bilja općine Lukavac.....	23
Tabela 6. Prinos povrća općine Lukavac u stakleničkoj proizvodnji	24
Tabela 7. Prinosi voća u općini Lukavac	25
Tabela 8. Brojno stanje stočnog fonda općine Lukavac.....	25
Tabela 9. Pregled turističkih kapaciteta i iskorištenosti općine Lukavac	26
Tabela 10. Osnovni podaci o postojećoj poslovnoj zoni	26
Tabela 11. Zaposlenost i prosječne plaće, KM	30
Tabela 12. Broj upisanih đaka u osnovnim školama.....	36
Tabela 13. Broj učenika u srednjim školama	37
Tabela 14. Broj pregleda u JU Dom zdravlja Lukavac, 2016. godina	39
Tabela 15. Korisnici socijalne pomoći općine	41
Tabela 16. Broj priključaka na vodovodnu mrežu i fakturirane količine vode u m ³	51
Tabela 17. Izdvojena sredstva iz budžeta općine Lukavac za održavanje javnih površina, KM.....	53
Tabela 18. Pregled ulaganja po sektorim za period 2019.-2021. godina u općini Lukavac, KM	91
Tabela 19. Rekapitulacija 2019-2021. godina, KM	91

I Uvod

Strategija integriranog razvoja općine Lukavac 2019.–2027. godina je ključni strateško-planski dokument općine Lukavac, kao jedinice lokalne samouprave, koji treba da podstiče njen budući rast i razvoj. Strategija obuhvata ekonomski i društveni aspekt, ali i aspekte zaštite i unaprijeđenja okoliša i prostora. Izrađena je kao okvir za definiranje zajedničkih ciljeva, podsticanje lokalnih snaga, ali i kao odgovor na izazove budućeg razvoja općine i sveukupnog života u njoj. Kao takva, Strategija razvoja općine Lukavac je u skladu sa strategijama i politikama na višim nivoima vlasti, i to prije svega sa Strategijom razvoja Tuzlanskog kantona 2016.-2020. godina, ali i sa drugim sektorskim strategijama viših nivoa vlasti u Federaciji Bosne i Hercegovine i u Bosni i Hercegovini.

Strategija je izrađena u okviru Protokola o saradnji između Općine Lukavac i Projekta integriranog lokalnog razvoja (ILDP), koji predstavlja zajednički projekat Vlade Švicarske i Razvojnog programa Ujedinjenih nacija u BiH (UNDP), a provodi se u saradnji s Ministarstvom za ljudska prava i izbjeglice BiH, Federalnim ministarstvom pravde, Ministarstvom uprave i lokalne samouprave Republike Srpske i savezima općina/općina i gradova u oba entiteta.

Proces izrade Strategije integriranog razvoja općine Lukavac 2019.-2027. godina je operativno vodio Općinski razvojni tim (ORT), kojeg je imenovalo Općinsko vijeće Lukavac, uz pomoć sektorskih grupa za lokalni ekonomski razvoj, društveni razvoj i zaštitu i unaprijeđenje okoliša, te uz podršku Partnerske grupe kao šireg konsultativnog tijela, koje čine predstavnici javnog, privatnog i nevladinog sektora. Strategija predstavlja osnovu za izradu detaljnih planova i programa u pojedinim sektorima, kreira osnovu za praćenje napretka te potiče na saradnju i dogovor u planiranju različitih nivoa vlasti i društveno-ekonomskih partnera.

Vizija razvoja te strateški ciljevi razvoja općine Lukavac definirani su na period od 9 godina. Općinski razvojni tim (ORT) je izradio sektorske planove i operativni dio Strategije. Sektorski planovi, operativni ciljevi, programi, projekti i mjere, usmjereni su na poboljšanje kvaliteta života u općini, definirani su na period od 5 godina. Okvirni operativni planovi su izrađeni za period od 3 godine, s tim da je prva godina implementacije Strategije detaljno isplanirana, dok su naredne dvije godine zasnovane na projekcijama. Bitno je naglasiti da Strategija obuhvata i listu prioritetnih mjera u svakom sektoru, a koji omogućavaju dostizanje postavljenih ciljeva putem provođenja operativnih aktivnosti, čime se stvara osnova za sveukupnu implementaciju Strategije. Nadalje, prioritetni programi i projekti nisu samo osnova za korištenje općinskih i drugih domaćih izvora sredstava, nego i dobra osnova za pristup eksternim izvorima sredstava, poput IPA programa Evropske unije, ali i drugih programa podrške u Bosni i Hercegovini. Kod izrade Strategije integriranog razvoja općine Lukavac posebno se vodilo računa o ostvarivanju horizontalne intersektorske usklađenosti, te vertikalne usklađenosti Strategije sa strategijama i planovima na drugim nivoima vlasti i mogućim inicijativama međuopćinske saradnje.

Finansijski okvir za provođenje Strategije usklađen je sa mogućnostima budžeta i sa dostupnim izvorima financiranja u periodu do 2027. godine. Preduslov kvalitetne i pravovremene implementacije Strategije jeste prepoznavanje njenog značaja od strane sveukupne lokalne zajednice i viših nivoa vlasti, ali i uspostavljanje Strategijom predviđenih mehanizama za njenu implementaciju, izvještavanje, ažuriranje i operacionalizaciju, a što je zadatak koji stoji pred Općinom Lukavac u narednom periodu od 9 godina.

II Metodologija kreiranja strategije lokalnog razvoja

U izradi strateškog plana razvoja općine Lukavac korištena je standardizirana Metodologija za integrirano planiranje lokalnog razvoja (MiPRO). Metodologija MiPRO je u potpunosti usklađena sa postojećim zakonskim okvirom kojim je definirano planiranje razvoja na lokalnom nivou, gdje je općinska uprava nosilac procesa izrade i implementacije Strategije, uz maksimalno uključivanje i svih drugih aktera u lokalnoj zajednici. MiPRO je, također, jedan od najvažnijih instrumenata za proaktivno i odgovorno upravljanje lokalnim razvojem. Vodeći principi na kojima se zasniva Strategija razvoja općine Lukavac su održivost i socijalna uključenost. Načelo održivosti se temelji na ideji da prirodni i ljudski sistemi moraju biti regenerativni (obnovljivi) i uravnoteženi da bi trajali, pri čemu se razvoj zasniva na sinergiji između tri ključa segmenta razvoja:

- **Ekonomski** - dinamična i okolišno djelotvorna i održiva ekonomija, koja osigurava prosperitet i pruža prilike za sve, u kojoj socijalne troškove i troškove zaštite okoliša snose oni koji ih prouzrokuju,
- **Društveni** - osiguranje boljih socijalnih uslova, ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava za sve slojeve i skupine, uključujući načelo ravnopravnosti spolova,
- **Okolišni** - gdje se životno važni prirodni resursi koriste tako da zadovoljavanje sadašnjih potreba ne ugrožava mogućnost budućih generacija da zadovolje svoje potrebe.

Primjenjeni metodološki okvir je podrazumijevao planiranje u fazama kako slijedi:

- **pripremna faza** koja je obuhvatila mobiliziranje lokalnih aktera i pokretanje procesa strateškog planiranja,
- **strateški dio** koji je obuhvatio definiranje razvojne platforme (socio-ekonomska analiza, ključni unutrašnji i vanjski faktori, strateško fokusiranje, kreiranje vizije i strateških razvojnih ciljeva),
- **taktički dio** sa sektorskim planovima, koji je obuhvatio izradu sektorskih razvojnih planova ekonomskog razvoja, društvenog razvoja i unaprijeđenja okoliša (sektorsko fokusiranje, definiranje sektorskih razvojnih ciljeva, definiranje programa, projekata i mjera, definiranje indikatora i plana praćenja i ocjenjivanja), kao i
- **operativni dio**, koji obuhvata razradu okvira za implementaciju strateškog plana (plana implementacije, finansijskog plana, plana razvoja organizacijskih kapaciteta i ljudskih potencijala).

III Strateška platforma

III.1. Socio-ekonomska analiza

III.1.1. Geografski položaj i prirodne karakteristike

Historijski kontekst

Područje današnje općine bilo je naseljeno još u bakarnom i bronzanom dobu, o čemu svjedoče arheološki nalazi na Gradini (planina Ozren) i u Bokavićima. Naseljena mjesta na području općine Lukavac pominju se u pisanim dokumentima iz 1249. godine -Puračić, 1512. godine -Bokavići, a Lukavac Donji i Lukavac Gornji u pisanim dokumentima iz 1528. godine. Posebno treba navesti vjerske objekte od kulturno-historijskog značaja: stara džamija u Puračiću, stara džamija u Turiji, mjesto stare drvene džamije u Poljicu, stara džamija u Dobošnici, mjesto stare pravoslavne crkve u Puračiću, nova pravoslavna crkva u Puračiću (nacionalni spomenik), mjesto manastira u Gnojnici, katolička crkva i župni dom u Lukavcu (nacionalni spomenik) i pravoslavna crkva u Brijesnici Donjoj-Tumarama. Pored toga na području općine postoje i nekropole Mramor u Brijesnici Gornjoj, Barice i Selišta u Puračiću, Mramorje iznad Babica, Mramor u Babicama, steći na Ozrenu. Nacionalni spomenici na području općine Lukavac:

- Hram svetog proroka Ilije sa pokretnom imovinom u Puračiću. Komisija za očuvanje nacionalnih spomenika BiH 2009. godine proglasila je Hram svetog proroka Ilije sa pokretnom imovinom u Puračiću nacionalnim spomenikom BiH. Hram je izgrađen 1885. godine, sačuvan je uglavnom u izvornom obliku, obnovljen je i u funkciji.
- Historijska građevina Vila „Solvay“. Komisija za očuvanje nacionalnih spomenika BiH 2015. godine Vilu „Solvay“ proglasila je nacionalnim spomenikom BiH. Izgrađena je 1911/1912. godine i predstavlja najznačajnije graditeljsko i kulturno historijsko dobro u općini Lukavac. Objekat se nalazi u uglavnom izvornom obliku (vanjski dio), a potrebno je izvesti radove na rekonstrukciji krova.
- Katolička crkva i župna kuća u župi Sv. Ante Padovanskog. Komisija za očuvanje nacionalnih spomenika BiH 2015. godine proglasila je Katoličku crkvu i župnu kuću u župi Sv. Ante Padovanskog nacionalnim spomenikom BiH. Gradnja je započeta 1928. godine i trajala je do 1930. godine. Djelo je rad poznatog arhitekta Karla Paržika. Objekat je dobro sačuvan i u funkciji.
- Zgrada stare željezničke stanice u Lukavcu. Komisija za očuvanje nacionalnih spomenika BiH 2015. godine proglasila je Zgradu stare željezničke stanice u Lukavcu nacionalnim spomenikom BiH. Gradnja je (neprecizno) upisana kao 1886. godina. Iako je najstariji infrastrukturni objekat u općini Lukavac, nije zaštićena, oštećenja su sve evidentnija i zgrada je prepuštena zubu vremena.

Arheološka dobra obuhvataju lokaliteti: Bokavići-lokalitet iz bronzanog doba, Gradina u Vasiljevcima, Stupari, Crkvina u Vasiljevcima, Crkvina između starog Lukavca i Crvenog Brda, Barice u Puračiću, Tumul ispod Berkovice, lokalitet Bistarac Dvor, Gradina u Orahovici, Strojna kod Orahovice, Gradac kod Devetaka, Varad kod Devetaka i brdo Krst u Gnojnici. **Etnološko naslijeđe** čine Čamdžića kuća (konak) u Puračiću, kuća Bikovića u Starom Lukavcu, han Ahme Dorića u Gnojnici, kuća Mevkića u Prokosovićima, kuća Muratovića u Prokosovićima, Fatušića han u Puračiću, stare bosanske kuće u Berkovici, Salihovića vodenica, kompleks vodenica na Spreči u Modracu i stara kuća u Bistarcu (pored pruge). **Graditeljsko dobro** obuhvataju: Vila „Solvay“ u Lukavcu (nacionalni spomenik), zgrada uprave Solvaya, Crvena zgrada, Zelengora, Zgrada stare željezničke stanice (nacionalni spomenik), zgrada na glavnoj ulici iz austrougarskog perioda, zgrada uprave PK „Šikulje“ u Starom Lukavcu, Vatrogasni toranj, Planinska kuća na Svatovcu, Blagojevića kuća u Puračiću, više kuća u Puračiću, stara kuća preko puta džamije u Gnojnici, stara škola sa

spomen-pločom u Bistarcu, stara škola u Starom Lukavcu, mjesto Odžaka Pašića u Šikuljama, stari most na uskotračnoj pruzi u Gnojnici, objekat Vila „Svatovac“ u Poljicu. **Među spomenička dobra** ubrajaju se: Centralno spomen-obilježje borcima NOR-a u Lukavcu, ostala spomen obilježja iz NOR-a, Centralno spomen-obilježje borcima iz rata 1992.-95. godine u Lukavcu, ostala spomen-obilježja borcima iz rata 1992.-1995. godina. Osnovna **registrovana nematerijalna** dobra su: Dovište na Ratišu sa bunarem i starim mezarom, dovište na Tirinovcu, dovište iznad Poljica, dovište na Srnicama, dovište na Svatovcu, vašer u Puračiću, izvorna muzika (Dobošnica, Crveno Brdo), folklorne igre i pjesme koje izvode članovi KUD-ova. Pored toga, među dobra spadaju i: Zavičajno-muzejska zbirka u JU Javna biblioteka Lukavac, zavičajno-muzejska zbirka JU Centar za kulturu Lukavac, druge manje zavičajno-muzejske zbirke u školama i privatne, umjetnička dobra i tapiserija u Centru za kulturu Lukavac, umjetnička dobra u privatnom vlasništvu, stare matične knjige u matičnim uredima i austrougarske gruntovne knjige sa kraja XIX stoljeća u Općinskom sudu u Lukavcu.

Geografsko-komunikacijske karakteristike, prirodne odlike i resursi

Općina Lukavac se nalazi u sjeveroistočnom dijelu BiH, smješтана u dolini rijeke Spreče, pored koje prolazi željeznička pruga Tuzla-Doboj, magistralni put koji spaja pomenute gradove te se nalazi u blizini međunarodne vazdušne luke u Tuzli. Grad Lukavac nalazi se na 180 m nadmorske visine i pruža se, kao i dolina rijeke Spreče, dinarskim pravcem sjeverozapad-jugoistok. Pored doline Spreče, ova općina zahvata i dio teritorije koji predstavlja padine i ogranke triju bosanskih planina: Konjuha, Ozrena i Majevica. Općina Lukavac se graniči sa gradom Tuzla na istoku, općinom Živinice na jugoistoku, općinom Banovići na jugu, općinom Zavidovići na jugozapadu. Općina Lukavac zauzima površinu od 337 km² na kojoj živi 44.520 stanovnika.¹

Slika 1. Općina Lukavac u kontekstu administrativne uređenosti BiH

Ambijentalne cjeline su brdsko-planinsko područje Ozrena, brdsko-planinsko područje Ratiša, jezero Modrac (vodena površina i priobalje), stara čaršija u Puračiću, urbano-historijsko središte starog Lukavca, austrougarsko gradsko središte Lukavca i središte grada Lukavca (Centralna ulica i Aleja platana). **Prirodna dobra** čini jezero Bistarac, jači izvori/vrela, mineralizovani izvori/kiseljaci, termalni izvori, izvor Petrak u Lukavcu, izvor Bukva u Puračiću, sanište čaplji pored brane u Modracu, Bokavičko brdo (borova šuma), stanište dabrova u starom koritu Spreče u Dobošnici Donjoj, devet vrela u Devetaku, Skamenjena djevojka, odnosno kamen u obliku žene između Poljica i Babica, izletišta Tirinovac, izletišta Svatovac, izletišta Sajla,

¹ Prema zvaničnim podacima Federalnog zavoda za statistiku i rezultata popisa iz 2013. godine.

barsko-močvarno područje na ušću Turije u Mosorovcu, rijeka Turija, klisura Sklop na Turiji, rijeka Brijesnica, rijeka Fojnica, rijeka Bukovica, Aleja platana u Lukavcu, parkovi u gradskom području u Lukavcu, brdo Lipova Glava, područje Vijenca i jezero Brezici u Smolućoj.

Područje općine Lukavac obilježeno je općim karakteristikama umjereno kontinentalne ili srednjevropske klime, sa određenim specifičnostima izazvanim lokalnim reljefom i položajem u odnosu na dominantne regije u okolini (bosanski planinski masivi sa jedne i panonska nizija sa druge strane). To su peripanonski predjeli, doline rijeka sa smanjenim nizijskim uticajem sa sjevera brdovitošću i vegetacijom, te pod čestim prodorima ciklona sa zapada. Srednja godišnja temperatura se kreće od 9,0 °C do 10,6 °C, a godišnja suma padavina od 830 l/m². Temperaturne amplitude su znatne, a godišnja doba su jasno izražena. U ovom tipu klime relativna vlažnost i oblačnost imaju ljetni minimum i zimski maksimum. U pogledu padavina nema izrazitog sušnog razdoblja. Maksimum padavina je početkom ljeta, a minimum u oktobru i januaru.

Upravo je klima bila prva determinanta glavnog zanimanja stanovnika općine do 1886. godine, kada je glavno zanimanje stanovništva bila je poljoprivreda, a tek nakon izgradnje prve parne pilane, započinje industrijski razvoj Lukavca. Gradsko središte formira se 1893. godine sa izgradnjom prve bosanske tvornice amonijakne sode koju je podigao Solvay i koja je u to doba proizvodila oko 150 t sirovog bikarbonata godišnje i zapošljavala oko 380 radnika. Danas je ovo moderna tvornica Soda Sisecam, koja je na polju svojih djelatnosti među prvih 10 u svijetu i među prvih 5 u Evropi.

Izgradnjom koksare (KHK) 1952. godine započinje intenzivan industrijski razvoj, a općina Lukavac postaje jedan od najznačajnijih industrijskih centara Bosne i Hercegovine. Pored rudnika uglja i krečnjaka i velikih kapaciteta hemijske industrije, izgrađene su fabrika cementa i fabrika čeličnih konstrukcija. Industrijski razvoj pratio je i razvoj preduzeća iz oblasti građevinarstva, transporta, trgovine, ugostiteljstva i komunalnih usluga.

Snažan razvoj industrije pokrenuo je masovan prelazak stanovništva iz sela u urbane dijelove općine. Općina Lukavac raspolaže raznovrsnim prirodnim bogatstvima (mineralne sirovine, poljoprivredno zemljište, šume, hidroakumulacije, rijeke i dr.) koje, uz racionalno korištenje, predstavljaju važan oslonac budućem razvoju općine Lukavac.

Najznačajniji objekat vodoprivredne djelatnosti na području općine Lukavac je vještačka vodena akumulacija izgrađena 1964. godine koja nosi ime jezero «Modrac». Prvobitna namjena jezera «Modrac» jeste zaštita poljoprivrednog zemljišta od poplava, a zatim i obezbjeđenje pitke vode za proizvodne kapacitete FSL, KHK i TE Tuzla. Jezero «Modrac», površinom od **1710 ha (17,10 km²)** i **103 mil. m³ vode** predstavlja najveći vodni lokalitet u državi. Prosječna dubina ove akumulacije je 5,7 m a proteže se duž 33.250 m obale. Obuhvata općine Lukavac, Živinice i Tuzla. U novije vrijeme izgrađena je i minihidrocentrala snage 2 MW, a akumulacija je proglašena izvorom pitke vode za više općina TK. Sa svim svojim karakteristikama, jezero «Modrac» predstavlja i jedan od najvećih vodoprivrednih objekata ove vrste u BiH².

Pored ove akumulacije postoje još i mala jezera koja su stvorena nakon površinske eksploatacije uglja, a to su jezero Bistarac i manja jezera na sjevernom dijelu općine. Osnovni snabdjevači ovog velikog jezera su rijeka Spreča i Turija sa svojim pritokama, čija je osnovna karakteristika kratak tok i veliki pad. Pored

² U 2013. godini, uz značajno sufinansiranje Fonda za zaštitu okoliša FBiH, uspostavljen je pogonski laboratorij za monitoring kvaliteta vode akumulacije „Modrac“, koji za predmet analize ima 27 fizičko-hemijskih parametara vode, čime se omogućava stvaranje baze podataka o kvalitetu vode, sagledavanje stanja i poboljšanja kvaliteta vode u akumulaciji.

snabdjevanja industrije i Termoelektrane vodom, ova akumulacija zadržava i rasplinjava velike vodene talase, tako da ona s jedne strane sprečava plavljenje zemljišta u dolini rijeke Spreče, a sa druge strane obezbjeđuje garantovani minimum u Spreči nizvodno od brane.

Utvrđene rezerve i eksploataciona polja

Na teritoriji općine Lukavac otkriveno je više ležišta i pojava različitih mineralnih sirovina i može se reći da je općina bogata ovim resursom. Kao glavna mineralna sirovina na teritoriji općine Lukavac izdvaja se uglj, a zatim žični kvarc, krečnjak i podzemna voda. Najznačajnije pojave i ležišta klaustobiolita na teritoriji općine Lukavac čine ugljevi. Na teritoriji općine Lukavac najzastupljeniji je lignit, a zatim mrki uglj. Ugljonosne naslage raspoređene su u sjeveroistočnom dijelu teritorije općine, svuda gdje su zastupljeni sedimenti sa indeksom Pl1. U ovom prostoru javljaju se sva četiri ugljena sloja krekanskog basena: podinski, glavni i I i II krovni. O odlikama ovih ugljenih slojeva, njihovoj debljini, kvalitetu i drugim osobinama postoje brojne detaljne geološke i rudarsko - geološke studije. U pitanju su meki ligniti. Lignit se na teritoriji općine Lukavac eksploatiše na površinskom kopu Šikulje i površinskom kopu Lukavačka Rijeka. Prema podacima iz Prostornog plana Tuzlanskog kantona na ovom ležištu utvrđene su ukupne rezerve uglja od **102, 5 mil. t uglja**.

Kvarcni pijesak je jedan od najznačajnijih mineralnih resursa na teritoriji općine Lukavac i obično prati ležišta uglja. Neki od ovih slojeva imaju svoju ekonomsku vrijednost i samim tim predstavljaju sirovinu. U krekanskom reonu procjenjuju se kao potencijalne rezerve, (C2-kategorije) na oko **6-7 mil. t kvarcnog pijeska**. Na pojedinim lokacijama površinskog kopa "Šikulje" eksploatacijom II i I krovnog ugljenog sloja otkriva se kvarcni pijesak koji je podina i krovnog ugljenog sloja. Prognoze rezerve pijeska samo na ovom lokalitetu su preko **8 mil. t kvarcnog pijeska**.

Krečnjak se eksploatiše na lokalitetu Vijenac i za isto su određena dva eksploataciona polja. Na teritoriji općine Lukavac nalaze se dva istražna prostora podzemnih pitkih voda i to lokalitet Devetak, ležište Osmići i lokalitet Devetak, ležište Bregovi.

Južni dio općine je u geološkom smislu građen od magmatskih stijena koji se mogu koristiti kao arhitektonsko-građevinski kamen, kao što su peridotiti, serpentitni, doleriti, dijabazi i slično. Međutim, ovi resursi su slabo istraženi i neophodno je u narednom periodu da se detaljno geološki ispituju i utvrde rezerve mineralnih sirovina i njihova namjena.

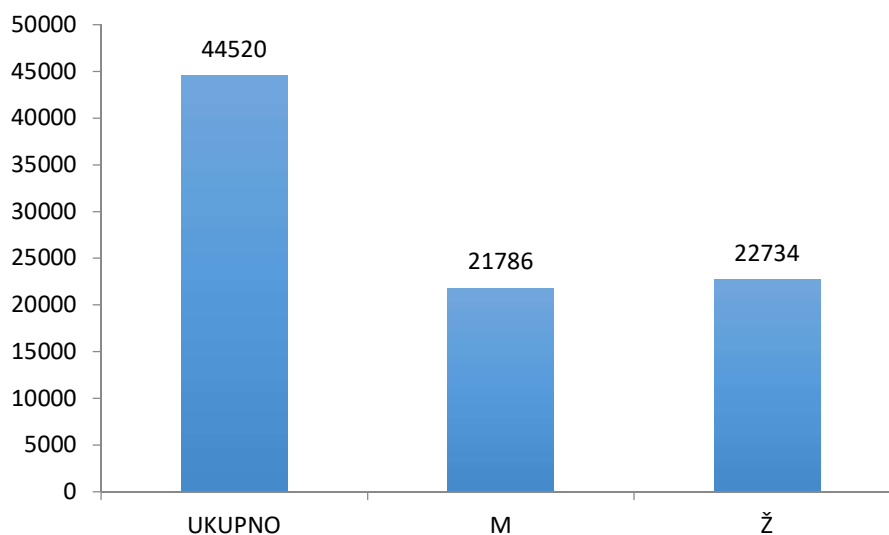
III.1.2. Demografske karakteristike i kretanja

Ukupan broj stanovnika, struktura stanovništva

Posmatrajući rezultate popisa 1991/2013. godina, očigledno je da je došlo do značajnijih promjena u broju i strukturi stanovništva. Broj stanovnika smanjen je sa 51.070 u 1991. godini, na 47.828 stanovnika u 2011. godini, a **po popisu 2013. godine na 44.520 stanovnika**. Vrijednosti prirodnog priraštaja su, također, uticale na promjene u broju stanovnika općine. U posljednjih pet godina vrijednosti prirodnog priraštaja konstantno opadaju.

Na promjene u broju i strukturi stanovništva uticale su migracije. Negativan migracioni saldo u posmatranom periodu na teritoriji općine uticao je na kontinuirano smanjenje broja stanovnika po tom osnovu za 414 lica prosječno godišnje. Migracije i ratni gubici u periodu 1991.-1995. uzrokovali su promjene u strukturama stanovništva (starosnoj, ekonomskoj, obrazovnoj, polnoj strukturi i drugo). Odnos broja stanova i domaćinstava je najjednostavniji indikator stambenog deficita ili suficita. Na teritoriji općine Lukavac postojao je stambeni deficit koji je 1971. godine iznosio 605 stambenih jedinica, dok je

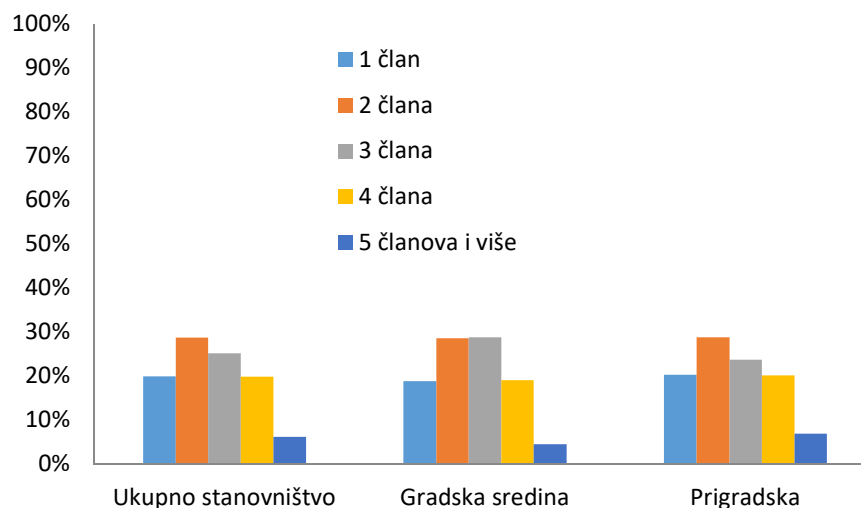
1981. god. iznosio 1633 stambenih jedinica. Međutim, po popisu iz 1991. god. zabilježen je suficit od 487 stambenih jedinica. Popis stanovništva, domaćinstava i stanova 2013. godine je prvi popis koji se u Bosni i Hercegovini provodi nakon 22 godine i prema rezultatima ovog popisa ukupan broj stanova na teritoriji općine iznosi 23 997 stanova, što je u odnosu na 1991. godinu povećanje od 5760 stanova.

Slika 2. Struktura stanovništva općine Lukavac prema polu (2013.)

Izvor: Popis stanovništva 2013. godine, FZS.

Prema spolnoj strukturi stanovništva izraženo je odstupanje više muških mladih i radno sposobnih u odnosu na žene.

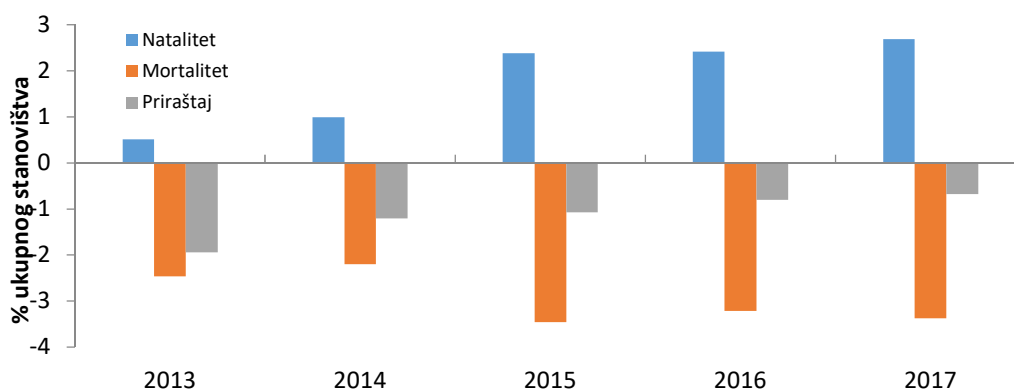
Slika 3. Struktura stanovništva po broju članova domaćinstva

Izvor: Popis stanovništva 2013, FZS.

Promatrajući strukturu stanovništva prema broju članova domaćinstava, vidljivo je da se radi o relativno ujednačenom rasporedu domaćinstava sa 1 i 2 člana, dok je nešto veći procenat sa tri člana domaćinstva izražen u gradskoj sredini. Prosječna starost stanovništva općine Lukavac (2013.) iznosi 40,3 godine.

Prirodno i drugo kretanje stanovništva

Prirodni priraštaj na području općine Lukavac je negativan i u prosjeku iznosi -179 stanovnika, odnosno 1,08% ukupnog stanovništva godišnje. U donjem grafikonu je ilustrativno prikazan prirodni priraštaj na području općine Lukavac u posljednjih 5 godina. Prema podacima, broj živorođenih za 2017. godinu iznosio je 341, a umrlih 473, tj. razlika rođeni/umrli iznos -132 stanovnika, samo po osnovu prirodnog kretanja stanovništva, ne uzimajući u obzir migracije u općine u okruženju ili inostranstvo.

Slika 4. Prirodno kretanje stanovništva, 2013.-2017, %
Izvor: Kantoni u brojkama, Tuzlanski kanton.

Stopa prirodnog priraštaja u Lukavcu, posmatrano samo u 2017. godini, iznosi -2,9, što je manje od prosjeka Tuzlanskog kantona koji iznosi -0,9.

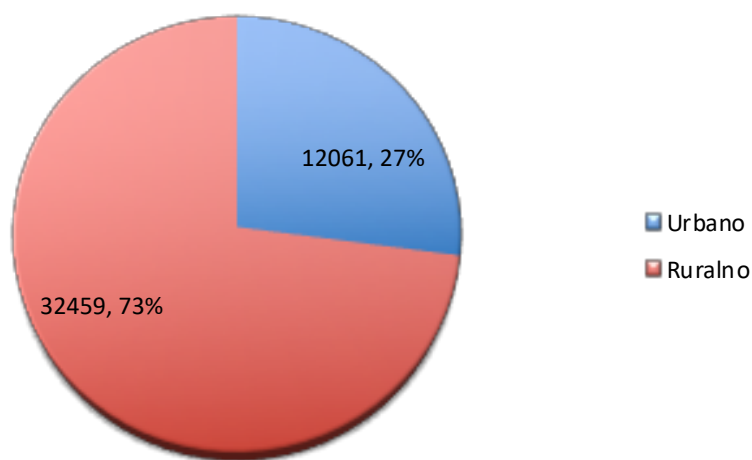
Mada nema zvaničnih evidencija, općina Lukavac raspolaže značajnom dijasporom, prema saznanjima sa radionica Općinskog razvojnog tima, značajan dio dijaspore živi i radi u Austriji, Njemačkoj i drugim evropskim zemljama, kojih je prema grubim procjena iz općine Lukavac, oko 2000. Dijaspورا uglavnom, djeluju neformalno, ali organizovano, te pomažu matičnim mjesnim zajednicama.

Također, značajan je broj mladih koji rade u inostranstvu, Iraku, Afganistanu i drugim zemljama, što je posljedica poslovnih veza sa međunarodnim organizacijama koje su bile aktivne na području općine Lukavac nakon ratnih dešavanja, međutim niti o ovome ne postoje zvanični podaci. Pored toga, ako se uzme u obzir regionalni kontekst, značajna dijaspora djeluje u Republici Srbiji (uglavno stanovnici općine iz ozrenskih sela) i Republici Hrvatskoj (stanovnici MZ Bistarac), što je posljedica poratnih, ekonomskih i drugih migracija stanovništva općine Lukavac.

Iz ovog razloga općina Lukavac bi u budućem periodu trebalo da uspostavi mehanizam i bazu podataka dijaspore sa kojom bi ostvarila formalnu saradnju u svrhu ekonomskog razvoja i općeg društvenog napretka.

Prostorni raspored stanovništva

Stanovništvo općine Lukavac živi u 44 naselja (2013) koja su organizirana u 33 mjesne zajednice (MZ) i to: Babice, Berkovica, Bikodže, Bistarac Donji, Bistarac Gornji, Bokavići, Brijesnica Donja, Brijesnica Gornja, Dobošnica Donja, Dobošnica Gornja, Devetak, Gnojnica, Hrvati, Huskići, Jaruške, Krtova I, Krtova II, Kruševica, Lukavac Grad, Lukavac Mjesto, Milino Selo, Modrac, Orahovica, Panjik, Poljice Donje, Poljice Gornje, Prokosovići, Puračić, Sižje, Smoluća, Stupari, Šikulje-Prline, Tabaci, Tumare i Turija.

Slika 5. Prostorni raspored stanovništva općine Lukavac

Izvor: Popis stanovništva 2013, FZS.

U 38 naselja došlo je do pada broja stanovnika, 5 je zabilježilo rast, dok je 1 naselje ostalo bez stanovnika (Brijesnica Gornja).

Analizirajući geografski položaj općine Lukavac u kontekstu Bosne i Hercegovine, nema sumnje da je isti izuzetno povoljan po nekoliko kriterijuma kao što su klima, pristup saobraćaju, prirodni resursi, ali i željeznička pruga i drumske saobraćajnice Tuzla-Doboj-, budući koridor Vc i dr. Također, općina Lukavac duži istorijski period baštini tradiciju multikulturalne zajednice još od kraja XIX vijeka, od kada je Lukavac u kontinuitetu rastao i razvijao se.

Općina Lukavac raspolaže značajnim prirodnim i drugim resursima u cilju ekonomskog razvoja. Svakako da je budućnost u održivom korištenju ovih resursa, posebno značajnih površina neiskorištenog zemljišta, vodoprivrednih resursa i mineralnih resursa, te stavljanja istih u funkciju razvoja. U pogledu korištenja mineralnih resursa potrebno je na održiv način koristiti postojeće identifikovane zalihe lignita, krečnjaka i kvarcnog pijeska, ali i razoj bazirati na preradi uvoznih mineralnih i drugih sirovina, u cilju nastanka proizvoda sa dodatnom vrijednošću.

Podaci popisa stanovništva općine Lukavac, ukazuju na značajan pad broja stanovnika općine. Ukoliko se ne budu provodile kontinuirane mjere populacione politike općine Lukavac, odlazak mladih može biti daleko veći, slijedom odlaska mladih u veće centre ili inostranstvo. Iz ovog razloga potrebno je provesti neke od sljedećih mjera:

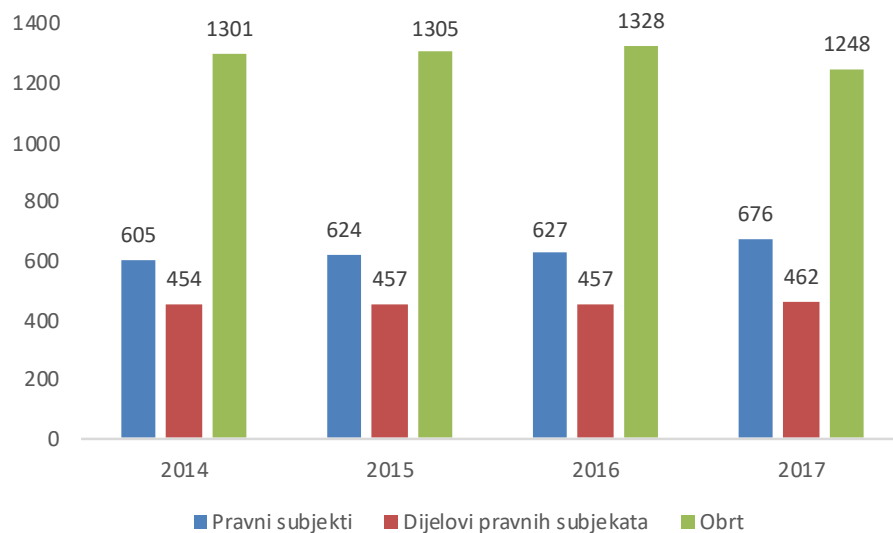
- *utvrditi jasnu populacionu politiku općine Lukavac;*
- *slijedom negativnog prirodnog priraštaja, posebnu pažnju u programskom dijelu je neophodno posvetiti direktnoj pronatalitetnoj politici i podršci majkama koje rađaju već prvo dijete, bez obzira na njihov status zaposlene ili nezaposlene osobe;*
- *posebnu pažnju posvetiti uvjetima života za mlade, kapacitetima predškolskog odgoja, pristupa i kvaliteta osnovnom i srednjem obrazovanju, posebno ugroženim socijalnim grupama;*
- *kreirati mogućnosti zapošljavanja i povratka visokoobrazovanog kadra koji studije završavaju u većim centrima, Tuzle, Sarajeva ili čak inostranstva;*

Blizina Tuzle, pored niza prednosti, predstavlja i određene prijetnje za manje općine u okruženju, poput Lukavca te iz ovog razloga blizinu Tuzle, kao većeg centra, treba iz prijetnje, prevesti u prednost, tj. adekvatnim intervencijama iskoristiti blizinu Tuzle, posebno u domenu podsticanja školovanja mladih za deficitarna zanimanja, kao i povezivanja potražnje Tuzlanskog kantona, ali i cjelokupne BiH, sa mogućnostima kreiranja ponude na području općine Lukavac. Ovim i drugim mjerama, bi se stvorili preduslovi za nova radna mjesta u općini Lukavac, povratak visokoobrazovanih mladih ljudi, stvaranje novih porodica i dinamičniju izgradnju, koja će dovesti do povećanja broja domaćinstava i općeg razvoja općine Lukavac.

III.1.3. Pregled stanja i kretanja u lokalnoj ekonomiji

Pokazatelji stanja privrede i industrije

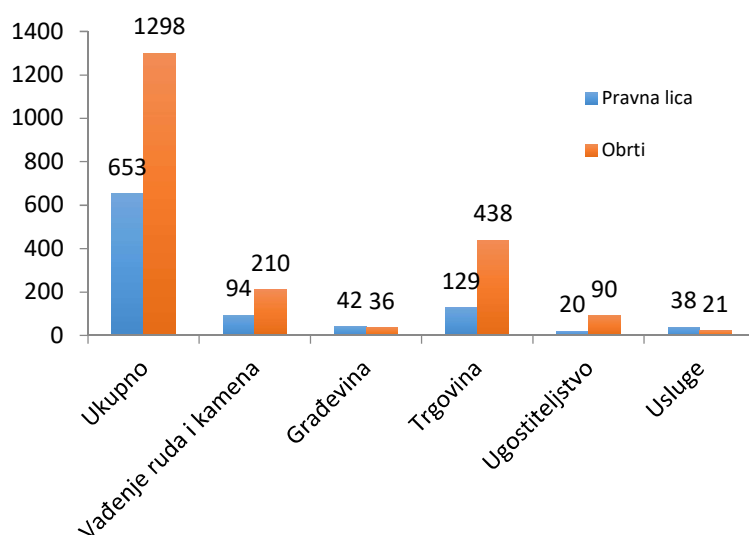
Privredu općine Lukavac čini 627 pravnih lica, 457 dijelova pravnih lica (sastavnica) i 1.328 obrta, kao što je prikazano na slici.

Slika 6. Osnovna struktura poslovnih subjekata općine Lukavac

Izvor: FZS, Tuzlanski kanton u brojkama, 2018.

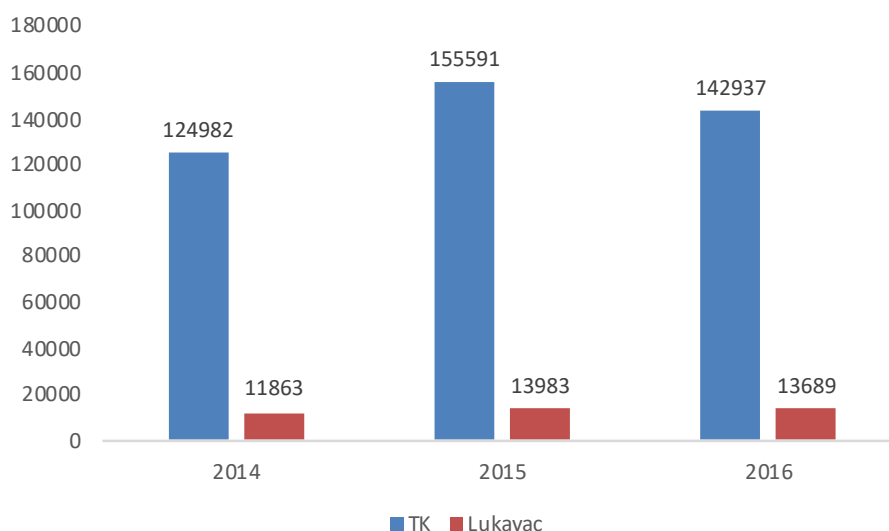
Prema broju registriranih pravnih lica, najveći udio imaju pravna lica u oblasti trgovine i vađenja ruda i kamena, građevinarstva, ugostiteljstva i uslužnih djelatnosti. Slična situacija je i sa registriranim obrtima.

Slika 7. Registrirana pravna lica i obrti prema djelatnosti, 2017.

Izvor: Kantoni u brojkama, FZS, 2017.

Prema posljednjim raspoloživim podacima, investicije privrednog sektora općine Lukavac u 2016. godini iznosile su nešto preko 13,6 mil. KM ili oko 9,57% ukupnih investicija u Tuzlanskom kantonu, te imaju relativan trend rasta u odnosu na investicije u TK, ali trend smanjenja u odnosu na 2015. godinu u apsolutnom iznosu.

Slika 8. Investicije poslovnih subjekata u općinu Lukavac, 000KM
Izvor: Kantoni u brojkama, Tuzlanski kanton, 2018.

Tri najveća pravna lica registrirana na teritoriji općine su **industrijska preduzeća, Global Ispat Koksna industrija d.o.o., Sisecam Soda Lukavac d.o.o. i Fabrika cementa d.o.o. Lukavac**. Navedeni subjekti u različitim omjerima učestvuju u stvaranju dodane vrijednosti, investicijama, prometu, broju zaposlenih i ukupnoj vanjskotrgovinskoj razmjeni, a kako je prikazano u tabelarnom prikazu ispod.

Tabela 1. Učešće tri najveća pravna lica u ukupnoj privrednoj aktivnosti općine Lukavac, %

Učešće pravnih lica	Ukupnom prihodu	Broj zaposlenih	Izvozu	Neto ostvarenom rezultatu
	54,7	35,4	86,0	8,7

Izvor: Finansijski izvještaji tri najveća pravna lica u općini Lukavac, 2016.

Interesantno je napomenuti da se preduzeće iz oblasti tekstila i kože Boxmark Leather d.o.o. Lukavac nalazi na listi deset poslovnih subjekata sa najviše novozaposlenih (2017) u BiH. „Boxmark“ je ukupno imao 419 novozaposlenih u toku 2017. godine.

Ova tri pravna lica zapošljavaju 1.717 osoba. Pored ovih pravnih lica, ukupno 31 pravno lice u općini Lukavac je iskazalo godišnji prihod veći od 2 mil. KM. U vanjsko-trgovinskoj razmjeni, općina Lukavac ostvaruje suficit na godišnjoj razini od preko 100 mil. KM.

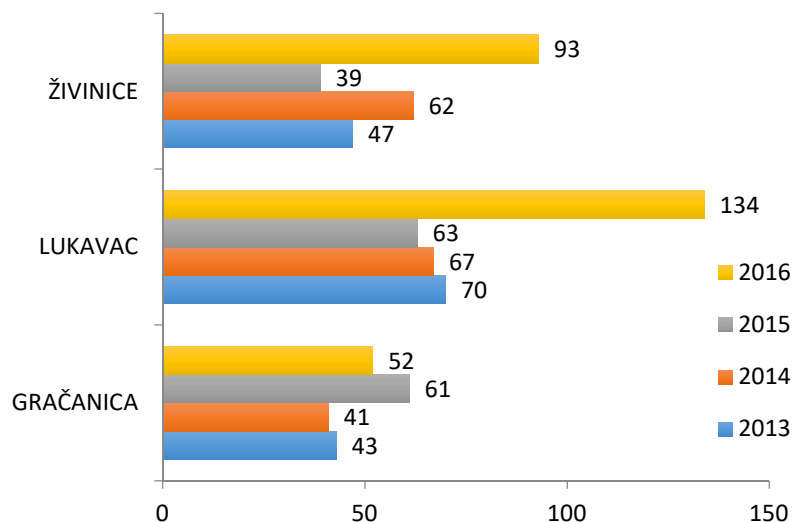
Tabela 2. Vanjsko-trgovinska razmjena privrede općine Lukavac

Godina	Uvoz, 000 KM	Izvoz, 000 KM	Pokrivenost Uvoza izvozom
2016	312.028	436.447	136,73
2015	366.862	403.656	110,03
2014	310.570	368.370	118,61
2013	230.618	313.454	135,92
2012	225.956	309.669	119,30

Izvor: Općinska služba, prema podacima VTK BiH, 2017.

U prvoj polovini 2017. godine, trend vanjsko-trgovinske razmjene (VTR) pokazuje da je uvezeno 214,26 mil. KM, dok je izvoz značajno veći i iznosi 283,96 mil. KM, tj. pokrivenost uvoza izvozom je 132,53%, što je svakako pozitivan pokazatelj za privredu općine Lukavac, ali i Bosne i Hercegovine.

Na području općine Lukavac trenutno ima 1.328 registriranih obrtnika. Prosjek zaposlenosti u obrtništvu je 0,8 osoba po registriranom obrtu. U toku 2016. godine prijavljeno je 134 obrta, istovremeno je odjavljeno 55 obrta u općini Lukavac. Prema strukturi, u ukupnom broju registriranih obrta najviše je frizersko-kozmetičkih salona (13) i tradicionalnih zanata (13), poljoprivrednih obrta (11), agencija (10) i taxi djelatnosti (10) itd. Općina Lukavac već duži niz godina ima uzlaznu putanju u razvoju obrtništva i po tome je među vodećim općinama TK. Razlog je velik broj osoba koje rade u inostranstvu te svoj dalji poslovni angažman vide kroz registriranje samostalnih obrtničkih djelatnosti. Prema relativno preciznim evidencijama, broj registriranih obrtnika na području Tuzlanskog kantona je 10.780.

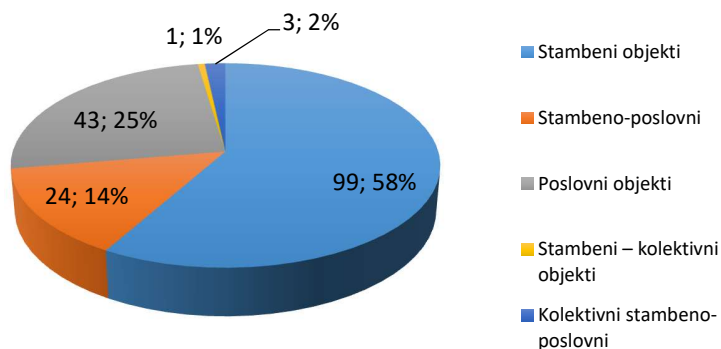

Slika 9. Trend prijave obrta u kontekstu konkurentnih općina TK

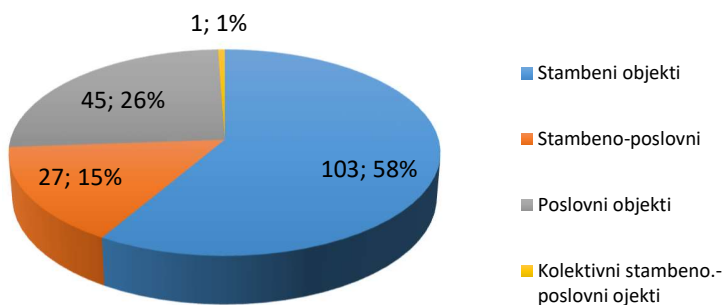
Izvor: Tuzlanski kanton u brojkama, FZS, 2017.

Broj izdatih urbanistički saglasnosti i građevinskih dozvola za period od 01.01.2014. do 01.10.2017. godine ukazuje na investicijsku aktivnost fizičkih i pravnih lica na području općine Lukavac, pri čemu je većina

građevinskih dozvola dodijeljena za stambene objekte, njih (103) dok je za stambeno-poslove i poslovne dodijeljeno 72 dozvole.

Slika 10. Broj izdatih urbanistički i naknadnih urbanističkih dozvola, 2017.
Izvor: Općinska služba, 2017.

Slika 11. Broj izdatih građevinskih i naknadnih građ. dozvola, 2017.
Izvor: Općinska služba, 2017.

Izrazito bitan podatak u prognoziraju daljnjeg privrednog razvoja općine Lukavac jeste održivost radnih mjesta. Prema preliminarnoj analizi, preko 30% zaposlenih se nalazi u pravnim licima koja su u posljednjem petogodišnjem razdoblju iskazivala gubitak od poslovanja.

Tabela 3. Raspored trenutno zaposlenih u pravnim licima prema ostvarenom rezultatu od poslovanja, dobit/gubitak

Period	Pravna lica	Zaposleni	Pravna lica	Zaposleni	Radna mjesta
2016.	↗	170	↘	59	33,6%
2015.	↗	151	↘	77	36,6%
2014.	↗	145	↘	75	29,4%
2013.	↗	147	↘	76	32,4%
2012.	↗	148	↘	61	39,0%

Izvor: Općinska služba.

S ciljem dobijanja jasnije slike, provedena je analiza finansijskih izvještaja pravnih lica (bez obrtnika) na području općine iz 2016. godine, čime se došlo do podatka da izrazito visoke gubitke po zaposlenom iskazuju pravna lica koja zapošljavaju 30,6% ukupno zaposlenih na području općine, dok pravna lica koja zapošljavaju 43% zaposlenih iskazuju kontinuirane relativno niske gubitke, što u kumulativu znači da se oko 73% radnih mjesta ne može u potpunosti smatrati održivim u privatnom sektoru.

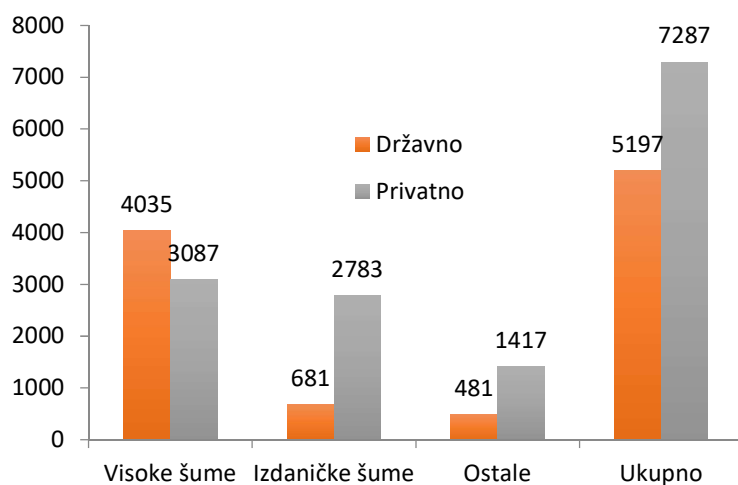
Na bazi disperzija održivosti radnih mjesta, najveći broj neodrživih radnih mjesta se nalazi u subjektima male privrede do pet (5) zaposlenih.

S aspekta održivosti radnih mjesta, preduzeća i smanjenja svake vrste rizika, potrebno je unaprijediti kapacitete za smanjenje rizika od prirodnih i drugih nesreća, jer su ukupno procijenjene direktne i indirektna šteta u privrednim subjektima tokom poplava iz 2014. godine iznosile preko 126 mil. KM.

Zemljište, vodni resursi, poljoprivreda, turizam i poslovne zone

Zemljište

Prema aktualnom Lokalnom ekološkom akcionom planu (LEAP), općina Lukavac obuhvata 35.200 ha površine zemljišta, a u ukupnoj strukturi poljoprivredno zemljište zauzima površinu od 16.260,81ha, odnosno 46,19% ukupne površine, šumsko zemljište zauzima površinu od 12.484,61 ha, odnosno 35,47%, građevinsko zemljište-stanovanje 3.340,10 ha, odnosno 9,49%, građevinsko zemljište-privreda 969,94 ha, odnosno 2,76% ukupne površine, dok se ostalo zemljište vodi kao neplodno (putevi, saobraćajnice, deponije i ostalo). Šumama u državnoj svojini upravlja JP «Šume TK» d.d. Kladanj, poslovna jedinica «Sprečka». Struktura šuma je sljedeća:

Slika 12. Kategorija i površina šuma općine Lukavac, ha

Izvor: Služba za opću upravu, privredu i društvene djelatnosti, 2017.

Vodni resursi od posebnog značaja za privredu

U jeku industrijskog razvoja Tuzle i okoline, a za potrebe industrije izgrađen je jedan od temeljnih privrednih resursa hidroakumulacija jezera Modrac. U kontekstu lokalne ekonomije koja prevazilazi značaj isključivo općine Lukavac, prioritetne namjene akumulacije Modrac su:

- obezbjeđenje vode za potrebe stanovništva;
- obezbjeđenje vode za privredne kapacitete Tuzle i Lukavca;
- obezbjeđenje vodoprivrednog (biološkog) minimuma za razblaženje otpadnih voda koje se ispuštaju u rijeku Spreču nizvodno od akumulacije.

Pored toga, namjena akumulacije "Modrac" je i za:

- rasplinjavanje velikih vodnih valova retenzionim dejstvom i sprečavanje ili znatno smanjenje poplava u dolini rijeke Spreče nizvodno od akumulacije;
- povećanje minimalnog protoka rijeke Spreče nizvodno od akumulacije, u sušnim razdobljima,
- proizvodnju električne energije na MHE Modrac, izgrađenoj 1998. godine, od strane JP "Elektroprivrede BiH" Sarajevo, sa turbinom i generatorom snage od 257kW do 1.998 kW, ovisno o raspoloživom višku vode na profilu brane Modrac;
- turizam, rekreaciju na vodi i drugo, uz određena ograničenja koja proističu iz prioritetnih namjena.

Općina Lukavac raspolaže značajnim vodenim bogatstvima u kontekstu rasta privrede i razvoja novih djelatnosti. Tu su riječni tokovi Spreče, Turijske, Bukovice i ostalih vodotoka, a posebno vodno bogatstvo je jezero Modrac koje predstavlja idealan resurs za pokretanje privrednog ribolova. Privredni ribolov bi omogućio stvaranje novih radnih mjesta putem otvaranja ribarnica za prodaju svježeg ribljeg mesa i osnivanje manjeg pogona za preradu slatkovodne ribe.

Vodni resursi predstavljaju bogatstvo općine, ali u slučaju visoke količine padavina mogu predstavljati i opasnost kako po ljude, tako i po privredne subjekte i cjelokupnu društvenu zajednicu općine Lukavac. Potrebno je naglasiti značajan negativan uticaj poplava na privredne subjekte u općini (posebno katastrofalnih poplava iz 2014. godine) gdje je nanosena direktna šteta privrednim subjektima u općini Lukavac u iznosu preko 65 mil. KM, a indirektna u iznosu preko 57 mil. KM, dok su troškovi samo urgentne sanacije iznosili cca 3 mil. KM.

Poljoprivreda

Poljoprivredna proizvodnja na području općine determinisana je kako specifičnostima tako i metodom globalnog privrednog razvoja, odnosno karakteristikama Tuzlanskog kantona kao izrazito industrijskog područja sa dominantnim učešćem sekundarnog i tercijarnog sektora. Snažna industrijalizacija je pokrenula masovni prelazak stanovništva iz sela u urbanizirana područja. Zemljišne površine na kojima je organizirana poljoprivredna proizvodnja vrlo su heterogene, ali u cjelini gledano one predstavljaju značajan proizvodni faktor. Na području općine Lukavac egzistiraju;

- poljoprivredna udruženja (3),
- formalna i neformalna gazdinstva upisan u RPG i RK (1159),
- hladnjače (1 nefunkcionalna, 1 u privatnom vlasništvu),
- otkupna stanica mlijeka (1).

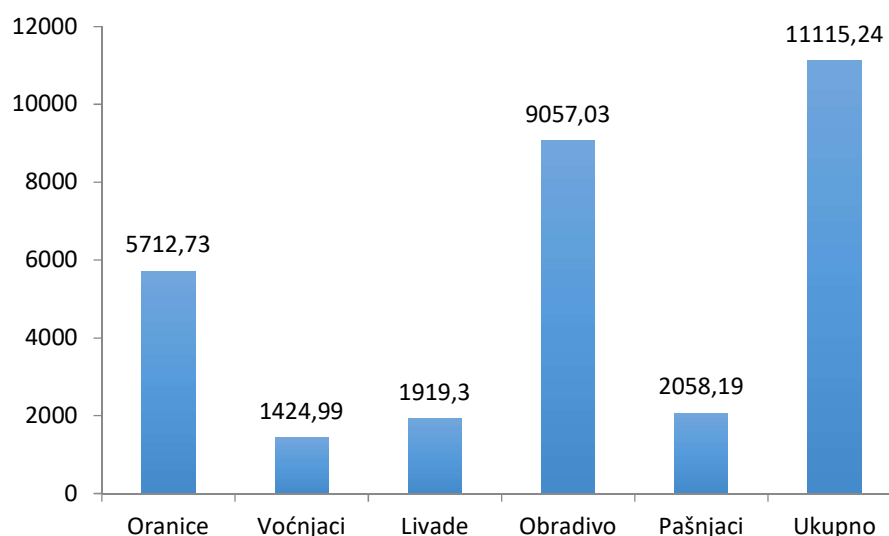
Na području Općine dominira privatni posjed. Posjedovna struktura u poljoprivredi na ovom području rezultat je dugog historijskog razvoja poljoprivrede i općeg razvoja društva na ovim prostorima.

Tabela 4. Dodana vrijednost poljoprivrede u općini Lukavac

Privatni sektor (bez pravnih lica)	Ukupna dodana vrijednost, KM, (2016)		36.114.980,50
Kultura	Učešće u %	Kultura	Učešće u %
Povrtno bilje	34,7	Žita	23,0
Prirast stoke	11,7	Stočno krmno bilje	9,2
Proizvodi stočarstva	9,0	Sirovo voće i grožđe	6,1
Prerada voća i grožđa	2,8	Proizvodi živine	1,8
Livade i pašnjaci	1,3	Proizvodi pčela	0,3

Izvor: Služba za opću upravu, privredu i društvene djelatnosti, 2016.

U strukturi poljoprivrednog zemljišta najveće učešće imaju oranice sa 64,93%, zatim livade sa 12,8%, voćnjaci sa 8,84% i pašnjaci sa 13,43%. Od ukupno 16.260,81 ha poljoprivrednog zemljišta, 14.775,02 ha, odnosno 90,86% zemljišta spada u obradive površine. Najviše je zastupljeno poljoprivredno zemljište od III do VI bonitetne klase. U 2016. godini ukupno je obrađeno 5.000 ha poljoprivrednog zemljišta odnosno 39,55%. Pedološka struktura zemljišta je slijedeća: aluvijalna i semiglejna u dolini rijeke Spreče, pseudoglej i sionica u brdskim dijelovima općine.

Slika 13. Struktura poljoprivrednog zemljišta općine Lukavac, ha

U pogledu agrohemijских odlika, a prema dostupnim informacijama, zemljište na cijelom Tuzlanskom kantonu je uglavnom kiselo (od jako kiselog do slabo kiselog). Tako i na području općine karakteristika stanja poljoprivrednog zemljišta, sa aspekta njegove kiselosti, je da poljoprivredno zemljište ima dosta neujednačene pH vrijednosti. Preovladava umjereno kiselo zemljište premda ga ima i sa pH ispod 5. Da bi se postiglo poboljšanje hemijskih svojstava te poljoprivredno zemljište privelo intenzivnijim kulturama potrebna je ekonomska valorizacija zemljišta, uvođenje sistemske kontrole plodnosti zemljišta uz prethodnu izradu karte upotrebne vrijednosti zemljišta te njegovo stavljanje u razvojnu funkciju.

Posjedovna struktura u poljoprivredi na ovom području rezultat je dugog historijskog razvoja poljoprivrede i općeg razvoja društva na ovim prostorima. Kod nas, još uvijek, postoji neprekinuti uzlazni trend porasta broja posjeda manjih od 1 ha. Iz navedenog se da zaključiti da područje općine Lukavac karakterizira usitnjena i nespecijalizirana poljoprivredna proizvodnja te nerazvijeno tržište. Stoga je potrebno u područje poljoprivrede ugraditi marketinški način razmišljanja i tržišnog nastupa. Istraživanje i izrada programa proizvodnje autohtonih i specifičnih proizvoda te koncipiranje strateških proizvodnih programa koji će omogućiti razvoj porodičnih imanja treba biti kontinuirani zadatak.

Od poljoprivredne proizvodnje na području općine Lukavac najviše se uzgajaju povrtlarske kulture, zatim strne kulture i ostalo. Na području općine Lukavac **ne postoje poljoprivredne zadruge**, postoje udruženja građana koja su registrirana za poljoprivrednu djelatnost i to:

- Udruženje pčelara Lukavac,
- Udruženje građana „Simentalac“ Bikodže (orijentisani na razvoj i unaprijeđenje stočarstva),
- Udruženje građana „Voćar“ Bikodže (orijentisani na razvoj i unaprijeđenje voćarstva i proizvodnje povrća i jagodičastog voća u plastenicima),
- Udruženje građana „LAG“ Modrac.

Uvidom u evidenciju utvrđeno je da je do sada **1.159 poljoprivrednih gazdinstava** upisano u registar poljoprivrednih gazdinstava i registar poljoprivrednih klijenata. Većina od njih je aktivna i ostvaruju prava shodno zakonskim regulativama (novčane podrške sa nivoa federacije, kantona i općine, kao i ostale subvencije od nevladinih organizacija).

Također, od poljoprivrednih kapaciteta na području općine Lukavac nalazi se **jedna hladnjača u Krtovi koja trenutno nije u funkciji (kapacitet 100t)** zbog nezainteresovanosti poljoprivrednih proizvođača za lagerovanje i čuvanje poljoprivrednih proizvoda. **Druga, privatna hladnjača je u toku izgradnje na parcelama zvanim „Malinjak“** u Milinom Selu, koja je u privatnom sektoru i koja će služiti za čuvanje i distribuciju jagodičastog voća. Također, na istom lokalitetu nalazi se „Milo selo“, poljoprivredno gazdinstvo, koje se bavi kozarstvom, ratarskom proizvodnjom, kao i proizvodnjom povrća u zaštićenom prostoru. Ovaj brend kozijeg sira i mlijeka se može naći na tržištu. Pored toga na području općine Lukavac nalaze se dvije otkupne stanice mlijeka i to u naseljima Babice i Bokavići.

Kada se **analiziraju prinosi**, dominira prinos kukuruza i pšenice od žitarica, krompira i kupusa od povrća, te kukuruza za silažu od krmnog bilja.

Tabela 5. Prinosi žitarica, povrća i krmnog bilja općine Lukavac

Usjevi	Žetvena površina (ha)			Prinos t/ha			Ukupni prinos t		
	2015.	2016.	2017.	2015.	2016.	2017.	2015.	2016.	2017.
Pšenica	790	780	780	2,5	4	3	1.975	3.120	2.340
Raž	203	150	130	2,2	3,2	2	447	480	260
Ječam	152	150	150	3	3,5	3	456	525	450

Zob	190	125	80	2,2	3,2	2	418	400	160
Kukuruz-zrno	4.500	4.600	4.600	6	6	4,5	27.000	27.600	20.700
Tritikale		30	30		4	3		120	90
POVRĆE									
Krompir	850	875	870	16	18	15	13.600	15.750	13.050
Mrkva	5	5	4	4	4	4	20	20	16
Krastavac	100	120	120	4	4	4,5	400	480	540
Crveni luk	45	60	50	5	5	4	225	300	200
Bijeli luk	40	20	20	3	2	2	120	40	40
Grah-zrno	58	60	60	0,30	0,4	0,3	17,4	24	18
Grašak-zrno	10	10	17	0,60	0,8	0,9	6	8	15,3
Paradajz	110	140	120	6,5	6,5	7	715	910	840
Paprika	110	140	120	4	4	4,5	440	560	540
Kupus i kelj	140	150	150	1,5	1,5	1,5	210	225	225
Ostalo povrće	20	28	34	10	10	10	200	280	340
KRMNO BILJE									
Djetelina	55	50	49	4	4	4,5	220	200	220,5
Lucerka	60	55	54	3	3	2	180	165	108
Kukuruz za silažu	1.600	1.700	1.500	20	20	19	32.000	34.000	28.500
DTS	60	55	69	3,5	3,5	4	210	300	310

Izvor: Služba za opću upravu, privredu i društvene djelatnosti, 2016.

Svakako, značajan pokazatelj unaprijeđenja poljoprivredne proizvodnje je proizvodnja u zatvorenim površinama, u kojoj dolazi do značajnog rasta proizvodnje gotovo svih kultura.

Tabela 6. Prinos povrća općine Lukavac u stakleničkoj proizvodnji

Kultura	Plastenik – staklenik površina (m ²)					
	2015.		2016.		2017.	
	Požnjevena površina	Proizvedeno (kilograma)	Požnjevena površina	Proizvedeno (kilograma)	Požnjevena površina	Proizvedeno (kilograma)
Rajčica	3.500	52.500	4.000	60.000	5.000	100.000
Paprika	3.500	42.000	4.000	48.000	5.000	75.000
Krastavac	3.500	52.500	4.000	60.000	5.000	80.000
Salata	3.000	9.000	3.000	9.000	3.500	1.050
Špinat	2.500	57.500	2.500	57.500	2.500	57.500
Blitva	2.500	57.500	2.500	57.500	2.500	57.500
Luk crni	1.000	3.000	1.000	3.000	1.200	3.600
Jagode	/	/	3.000	9.000	3.500	10.500

Izvor: Služba za opću upravu, privredu i društvene djelatnosti, 2016.

U prinosima voća tradicionalno dominiraju jabuka i šljiva.

Tabela 7. Prinosi voća u općini Lukavac

Voćna vrsta	Rodna stabla			Prinos (kg/stablo)			Proizvedeno (tona)		
	2015.	2016.	2017.	2015.	2016.	2017.	2015.	2016.	2017.
Jabuka	28.000	29.000	28.900	50	50	47	1.400	1.450	1.300
Kruška	8.000	8.000	8.000	40	30	25	320	240	200
Šljiva	30.000	30.000	29.000	30	45	50	1.500	1.350	1.160
Dunja	1.300	1.350	1.350	30	30	25	39	41	34
Trešnja	2.790	3.000	2.950	20	35	33	56	105	97
Višnja	2.550	2.600	2.600	10	25	24	26	65	62
Breskva	2.000	2.200	2.200	40	40	30	80	88	66
Kajsija	1.800	1.900	1.850	8	15	12	14	28,50	22
Orah	4.500	5.000	5.000	15	16	14	68	80	70

Izvor: Služba za opću upravu, privredu i društvene djelatnosti, 2016.

Općinska savjetodavna služba za poljoprivredu nije formirana, ali u Službi za opću upravu, privredu i društvene djelatnosti uposlena su dva službenika koji su po struci agronomi, a zvanje je stručni savjetnik za poslove poljoprivrede. Službenici pružaju potrebne informacije poljoprivrednim proizvođačima i sarađuju sa ostalim kolegama agronomima u privatnom i javnom sektoru.

Općina Lukavac, raspolaže velikim vodnim bogastvima, riječni tokovi Spreče, Turije, Bukovice i ostalih vodotoka. Posebno vodno bogatstvo je jezero Modrac koje predstavlja idealan resurs za pokretanje privrednog ribolova. Privredni ribolov bi omogućio stvaranje novih radnih mjesta putem otvaranja ribarnica za prodaju svježeg ribljeg mesa i osnivanje manjeg pogona za preradu slatkovodne ribe. Prema iskazanim potrebama poljoprivrednih proizvođača organizuju se edukacije za različite vrste poljoprivredne proizvodnje. Podsticaji za poljoprivrednu proizvodnju iz Budžeta općine Lukavac po godinama iznose, kako slijedi: 2015. godine - 55.510,00 KM (u iznosu finansijskih sredstava uvrštena su i sredstva od zakupa poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu države cca. 23.400,00 KM); 2016. godine - 28.000,00 KM (samo iz Budžeta općine Lukavac); 2017. godine - 29.600,00 KM. Navdena sredstva nisu dovoljna, posebno ako se ima u vidu da se svake godine, sredstva u iznosu cca. 24.000,00 KM vrte Općini Lukavac kao sredstva prikupljena od zakupa poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu države koja se dalje raspoređuju za unaprijeđenje poljoprivrede.

Stočarska proizvodnja zauzima veoma važno mjesto u poljoprivredi općine Lukavac, a govedarstvo prednjači u toj proizvodnji, te ujedno predstavlja solidnu bazu za razvoj kooperativne proizvodnje. Ukupan stočni fond je zbog nepostojanja društvenog sektora najvećim dijelom u vlasništvu individualnih poljoprivrednih proizvođača.

Tabela 8. Brojno stanje stočnog fonda općine Lukavac

Godine	Goveda (krave i steone junice)	Ovce	Svinje	Koze	Konji	Perad	Košnice pčela
2017	5.355	2.700	860	440	12	35.900	2.000
2016	5.100	2.575	860	400	10	32.640	1.800
2015	5.000	2.500	850	120	10	32.000	2.000
2014	4.800	2.310	800	100	10	30.000	1.600
2013	4.750	2.190	700	120	10	32.000	1.800

Izvor: Općinska služba, 2017.

Na osnovu podataka, ohrabruje činjenica da postoji trend rasta stočnog fonda po svim kategorijama, posebno u kategorijama krupne stoke. Kada se osim kvantiteta, analizira kvalitet stočarstva i stočnog fonda, osnovne karakteristike stočarstva su nepovoljan rasni sastav stoke, neodgovarajući smještajni uslovi u pogledu higijensko-tehničkih normi, loša krmna baza postojećih livada i pašnjaka, no bez obzira na navedeno, stočarstvo ima značajnu perspektivu u općini Lukavac u ciljanim ruralnim područjima općine, posebno ako se primijene odgovarajuće agro-tehničke mjere u poljoprivrednoj proizvodnji.

Turizam

Sa aspekta potencijala u turizmu, po čemu je Lukavac svakako poznat, najznačajnija su dva jezera koja su oduvijek bila u centru događanja. **Jezero Bistarac**, uklopljeno u današnji „Ontario kompleks“ je godinama bilo omiljeno mjesto za kupanje i razonodu za sve Lukavčane i mnoge goste iz okoline. Jezero Modrac, velika vodena površina, koja svakog čak može podsjetiti i na more, iako se prostire na tri općine, najvećim dijelom je orijentirano ka Lukavcu. Modrac je omiljena destinacija i za stare i za mlade. Na udaljenosti 6 km od Lukavca, a 10 km od Tuzle, atraktivno je mjesto za odmor u kontinentalnom dijelu BiH, sa mnogobrojnim turističkim i ugostiteljskim objektima i sadržajima, uz mogućnost ribolova i plivanja. Riječ je o jednoj od najvećih akumulacija u bivšoj Jugoslaviji, u koju se ulijevaju rijeke Spreča i Turija. Prednost je što je obala cijelom dužinom pristupačna, a za vrijeme niskog vodostaja automobilom se može prići skoro do svakog mjesta predviđenog za pecanje. Općina Lukavac posjeduje izuzetne potencijale za razvoj **turizma**, koje može pružiti raznovrsne sadržaje za ovaj vid turizma.

Tabela 9. Pregled turističkih kapaciteta i iskorištenosti općine Lukavac

God.	Br. ležaja	Domaći gosti	Strani gosti	Noćenja domaći	Noćenja strani	Ukup.	Dužina borav.	% iskorišt.	Br. soba
2016.	185	2188	3249	3647	6192	9839	1,81	27,89	98
2015.	185	2827	3219	4535	5886	10421	1,72	32,89	88
2014.	185	2614	2747	3626	5564	9190	1,71	29,01	88
2013.	173	3385	2452	5595	5046	10641	1,82	36,05	82

U pogledu turističkih kapaciteta i hotelskih smještaja na teritoriji općine Lukavac posebno je potrebno izdvojiti hotele «Lukavac», «Senad od Bosne» na obali jezera Modrac, te hotel i restoran «Zlatnik» u Lukavcu. Također, u općini postoji određeni broj smještajnih kapaciteta motelskog tipa.

Općina Lukavac u ukupnom broju noćenja TK učestvuje sa oko 11,77% (2016). Na osnovu prethodnih podataka, očigledno da postoje potencijali u razvoju turizma, s obzirom na nisku iskorištenost turističkih kapaciteta općine. Također, mala prosječna dužina boravka od svega 1,81 dan u 2016. godini ukazuje da Lukavac treba unaprijediti sadržaj i kvalitet prateće turističke ponude.

Poslovne zone

U skladu sa koncepcijom budućeg razvoja privrede Lukavac, na području općine Lukavac planirana je velika privredna zona (privredne zone površine veće od 100 ha) u okviru urbanih područja Lukavac i Puračić (P=590,42ha). Ova poslovna-industrijska zona uređena je u skladu sa Regulacionim planom Industrijske zone Lukavac, sa Programom uređenja (Odluka o sprovođenju Regulacionog plana Industrijske zone Lukavac, te sa Programom uređenja („Službeni glasnik općine Lukavac“, broj: 7/07, 7/08 i 2/09).

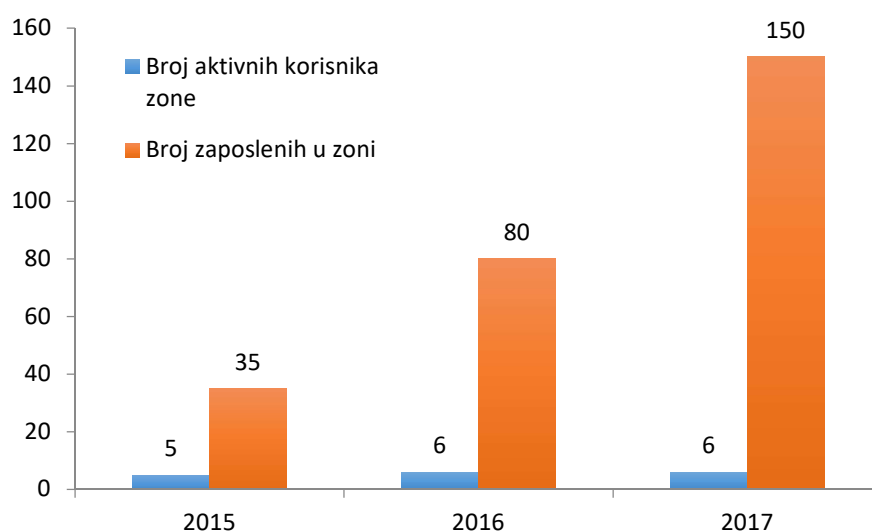
Tabela 10. Osnovni podaci o postojećoj poslovnoj zoni

Naziv zone:	Industrijska zona Lukavac		
Osnivači:	Općina Lukavac	Godina osnivanja	2007

Vlasništvo	javno (m ²)	privatno (m ²)	144.000	ukupno (m ²)	144.000,00
Površina zemljišta (m²)	javno (m ²)	privatno (m ²)		ukupno (m ²)	144.000,00
Iskorištenost zemljišta (m²)	64.000,00		Iskorištenost zemljišta (%)		44.44

Izvor: Općinska služba, 2017.

Postojeća industrijska zona je u privatnom vlasništvu sa 20 objekata površine oko 1000m², kako je napomenuto, ista je uređena Regulacionim planom i obezbijeđena sljedećom neophodnom infrastrukturom: elektro-energetska, pitka voda, tehnološka voda, kanalizacija i PTT. Trenutno je u istoj aktivno 6 korisnika sa 150 zaposlenih i tendencijom rasta iskorištenosti, koja trenutno iznosi 44,44%.

Slika 14. Osnovni pokazatelji korisnika i zaposlenih u Industrijskoj-poslovnoj zoni Lukavac

U budućem konceptu razvoja poslovnih zona, koje su se pokazale kao sredstvo za efikasan razvoj, potrebno je i preduzeti niz koraka, posebno u promociji iste i privlačenju investicija, jer su evidentni pokazatelji da broj zaposlenih unutar poslovne zone značajno raste u posljednje 3 godine.

Kada se analiziraju trendovi ekonomskog razvoja, nema sumnje da je općina Lukavac jedan od značajnijih industrijskih centara u Bosni i Hercegovini. Ovome u prilog idu svakako podaci vanjsko-trgovinske razmjene općine Lukavac i suficit privrede općine u odnosu na okruženje. I pored navedenog, mogućnosti za unaprijeđenje stanja privrede su značajne, posebno ako analiziramo broj privrednih subjekata, kao i investicije u općini gdje se jasno može vidjeti stanje konkurentnosti općine Lukavac u odnosu na druge općine Tuzlanskog kantona. Dakle, teško je uočiti povoljnost ili olakšavajuće okolnosti na primjer, pri registraciji obrta u odnosu na druge općine u okruženju i sl. Na području Tuzlanskog kantona u pojedinim općinama, kao npr. u Općini Srebrenik ne naplaćuje se administrativnu taksa za registraciju poljoprivrednog obrta i obrta u oblasti starih i umjetničkih zanata. Također, kao najveća prepreka i problem na koji se žale obrtnici u Lukavcu jesu finansijska opterećenja na gradsko građevinsko zemljište. Upravo mogućnosti za unaprijeđenje građevinskog sektora su značajne, jer stvaraju nova radna mjesta, grade nove objekte i stvaraju pretpostavke za bolji kvalitet života, a time i zadržavanje građana na teritoriji Lukavca, što je u konačnici trajno i održivo rješenje za razvoj općine Lukavac. Korištenje resursa i razvoj industrije se mora bazirati na principima održivog razvoja, posebno sa aspekta zaštite okoliša, s obzirom da je nastala degradacija trajna ili neobnovljiva. U cilju unaprjeđenja obrtništva, Općina u okviru svojih nadležnosti može kreirati povoljniji poslovni ambijent, koji bi bio naklonjeniji obrtništvu, primjera radi, nekom od sljedećih mjera:

- *definirati deficitarne i niskoakumulativne obrte (u cilju potreba građana i očuvanja tradicije);*
- *pronaći mogućnosti promocije obrtništva sa područja općina Tuzlanskog kantona kroz podršku nastupu na sajmovima;*
- *organizirati stručne radionice u svrhu sticanja vještina za obavljanje zanatskih zanimanja kod mladih;*
- *stipendirati i vršiti prekvalifikaciju učenika za zanatska zanimanja, posebno iz ugroženih društvenih grupa;*
- *ubrzati i pojeftiniti proceduru registracije koja je u nadležnosti Općine.*

Također, iskustva tokom 2014. godine, ukazuju na činjenicu da su privredni subjekti izuzetno ranjivi na prirodne i druge nesreće, iz tog razloga neophodno je:

- *pružiti stručnu i tehničku pomoć u izradi preventivnih planova zaštite i spasavanja u privrednim subjektima;*
- *unaprijediti kapacitete i mehanizme smanjenje rizika od prirodnih i drugih nesreća određenim mjerama osiguranja imovine i dr.*

Kada se analizira poljoprivreda općine Lukavac, primjetan je neprekinuti uzlazni trend porasta broja posjeda manjih od 1 ha, a smanjuje se broj i udio srednjih i većih posjeda u ukupnom broju gazdinstava, kao i prosječna veličina posjeda. Proces ukрупnjavanja poljoprivrednih gazdinstava putem širenja postojećih posjeda može se ostvarivati kupovinom, koncesijom, zamjenom i zakupom zemljišta, ali i trajnom dekontaminacijom i korištenjem zemljišta u poljoprivredne svrhe. Polazeći od činjenice da je poljoprivredno zemljište neobnovljiv prirodni resurs i dobro od općeg interesa koje služi i za proizvodnju hrane, moguće se sljedeće mjere za unaprjeđenje poljoprivrede općine Lukavac:

- *podrška procesu ukрупnjavanja zemljišnog posjeda koja bi omogućila stvaranje ekonomsko održivih poljoprivrednih gazdinstava,*
- *podrška procesu uređenja zemljišta primjenom meliorativnih i agrotehničkih mjera,*
- *podrška procesu sufinansiranja poljoprivredne proizvodnje,*
- *podrška procesu pokretanja privrednog ribolova.*

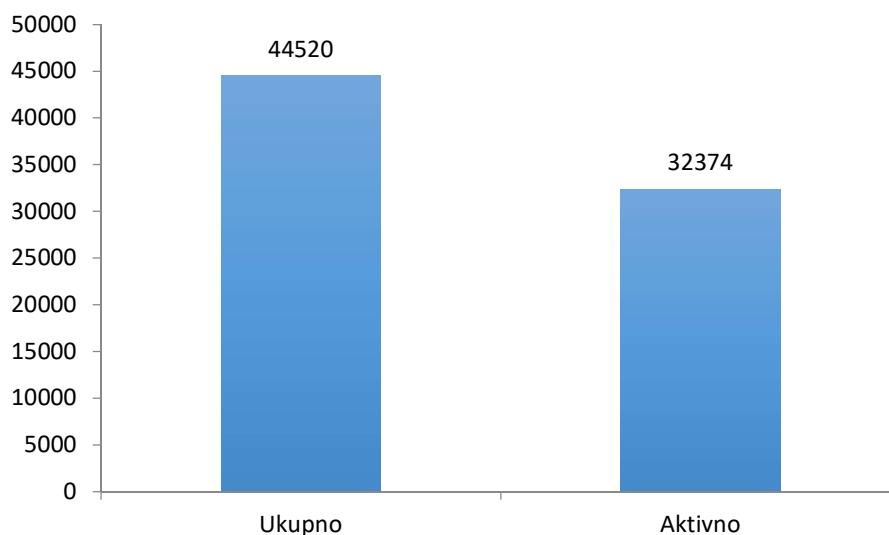
Kada se sagleda šumska privreda i šume kao resurs općine Lukavac, ista je proizvodno ograničena kvalitetom postojećeg šumskog fonda, jer su u dužem ratnom i poratnom periodu značajni dijelovi ovih šuma bili izloženi neplanskom gazdovanju, prekomjernim i neplanskim sječama, što je za posljedicu ostavilo prisustvo devastiranih površina sa znatno manjim mogućnostima staništa. Naime, postojeća šumovitost općine Lukavac iznosi svega oko 40 %, što je ispod prosjeka šumovitosti Federacije Bosne i Hercegovine koja iznosi 48%. Stoga se kao osnovna planska postavka nameće povećanje površina pod šumama na uštrb poljoprivrednih površina lošije bonitetne kategorije te pošumljavanje površina predviđenih za pošumljavanje.

Sa aspekta razvoja općine Lukavac kao turističke destinacije, o čemu su nekada postojali zaista ambiciozni planovi, nažalost nema značajnih pokazatelja. Posebno nije iskorišten potencijal jezera Modrac, mada su u njegovoj blizini izgrađeni određeni turistički sadržaji, te se posebno razvilo ugostiteljstvo, ali bez značajnih rezultata u pogledu receptivnog turizma (smještaj, broj noćenja i dr.) i korištenja vode jezera Modrac, s obzirom na kvalitet iste.

III.1.4. Pregled stanja i kretanja na tržištu rada

Zaposlene osobe

Prema rezultatima popisa iz 2013. godine aktivno stanovništvo iznosi 32374 osobe, pri čemu je udio radno aktivnog stanovništva iznosio 72,7%, (stanovništvo od 15-65 godina starosti).

Slika 15. Brojno stanje radno aktivnog stanovništva općine Lukavac, 2013.

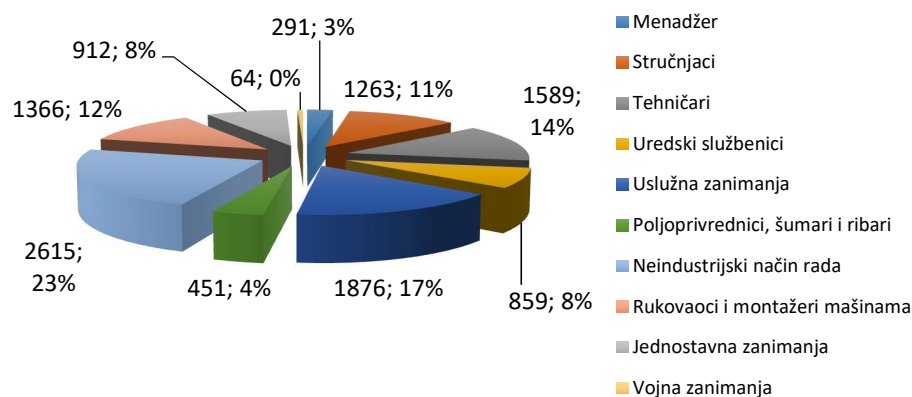
Izvor: Zvanični rezultati popisa 2013., FZS.

Prema posljednjim procjenama Federalnog zavoda za statistiku, broj (radno) aktivnog stanovništva u 2016. godini je rastao u odnosu na ukupno aktivno stanovništvo, a prema zvaničnim podacima Federalnog zavoda za statistiku dostavljenog na upit općinske Službe za upravu, broj zaposlenih na kraju 2016. godine iznosio je 8.194 (ili 25,31% od ukupno aktivnog stanovništva), sa prosječnom plaćom u iznosu od 764 KM, a što je za nekih 20 KM više od prosjeka u Tuzlanskom kantonu. U toku 2017. godine došlo je do blagog rasta prosječne neto plate koja iznosi 769 KM i neznatno je veća od prosjeka TK (767 KM).

Tabela 11. Zaposlenost i prosječne plaće, KM

	Broj stanovnika	Zaposlenost		Indeks, %	Prosječne plaće		Indeks, %
		2015.	2016.		2015.	2016.	
TK	444.196	83.427	84.736	1,60	733	744	1,50
Lukavac	43.952	8.287	8.194	-1,10	748	764	2,14
Index TK, %	9,90	9,90	9,70		102,0	102,7	

Izvor: Kantoni u brojkama, Tuzlanski kanton

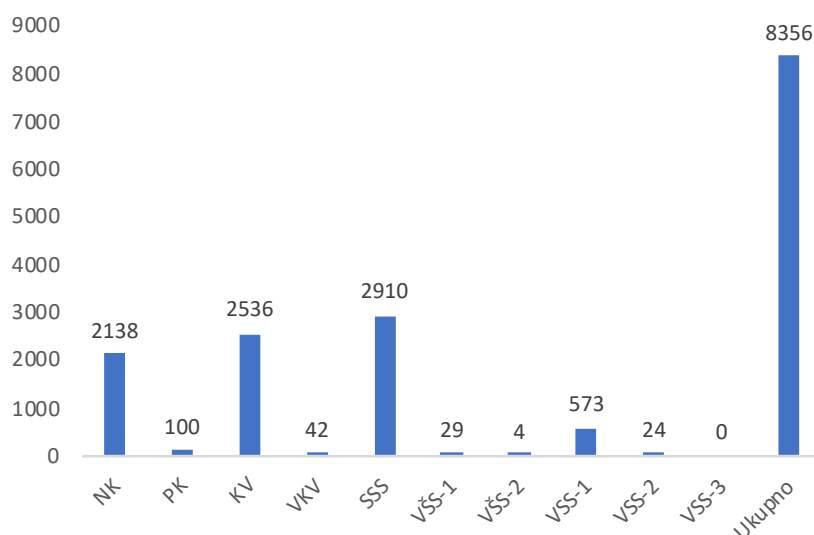
Slika 16. Struktura zaposlenih prema zanimanjima, 2016.

Izvor: JU Služba za zapošljavanje.

Prema evidenciji općinskih službi, najveći broj zaposlenih su u uslužnim zanimanjima, prerađivačkoj industriji te u profesiji tehničara.

Nezaposlene osobe

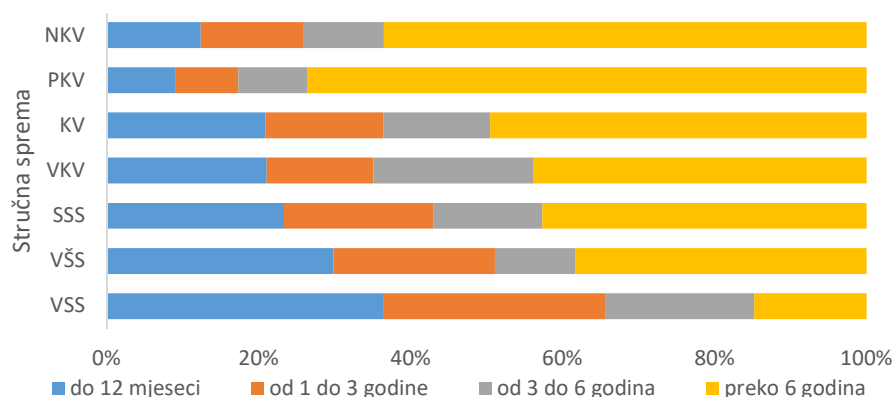
Broj nezaposlenih je 8356 (2018) ili cca. 28,0% po ukupno aktivnom stanovništvu. Prikaz podataka prema kvalifikacionoj strukturi a na osnovu podataka Službe za zapošljavanje TK, Biro za zapošljavanje Lukavac, jasno pokazuje najveći kontingent nezaposlenih sa SSS (IV), zatim KV radnika i niskokvalifikovanih radnika (NK).

Slika 17. Struktura nezaposlenih po polu i stručnoj spremi, 2018.

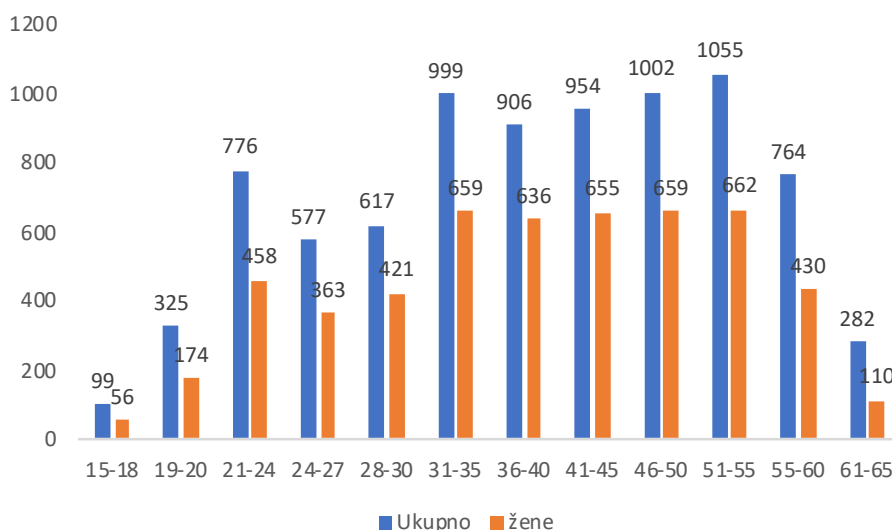
Izvor: JU Zavod za zapošljavanje, 2018.

Kada se prate trendovi, prema podacima iz 2018. godine broj nezaposlenih na evidenciji Službe za zapošljavanje smanjio i u X mjesecu 8356 i znatno je manji (15%) na zaključni podatak iz 2017. godine kada je broj nezaposlenih iznosio 9.842 nezaposlena lica ili čak 30,40% računato na ukupno aktivno stanovništvo. Posmatrajući nezaposlenost prema trajanju, uviđa se da je izrazito visoko učešće nezaposlenih koji su nezaposleni preko 6 godina, posebno ako gledamo niskokvalifikovane (NK) i polu kvalifikovane osobe poput (PK), vidi se da između 60% i 70% takvih osoba čeka na zaposlenje preko 6 godina. Za ove osobe se može zaključiti da pripadaju strukturalnoj nezaposlenosti i da se radi o teško zapošljivim kategorijama.

Slika 18. Struktura nezaposlenih po dužini trajanja nezaposlenosti, %
Izvor: Prikaz autora, analizirani podaci iz 2017. godine

Slična situacija se ogleda kod nezaposlenih žena, pri čemu se pozitivna odstupanja mogu vidjeti među visokoobrazovanim nezaposlenim ženama, kojih je u relativnim iznosima manje od ukupno nezaposlenih u strukturalnoj nezaposlenosti.

Slika 19. Struktura nezaposlenih u općini Lukavac osoba po godinama starosti

Izvor: JU Zavod za zapošljavanje, 2018.

Mada je u međuvremenu (2018) došlo do smanjenja nezaposlenosti u odnosu na 2017. godinu, zabrinjavajući je podatak da od ukupnog broja nezaposlenih lica, udio nezaposlenih osoba ženskog pola u 2018. godini raste na 63,58% (5313) ili udio raste za oko 4% više u odnosu na 2017. godinu. Ovo se može shvatiti kao posljedica značajnog broja zaposlenih u industrijskim kompleksima općine Lukavac koje tradicionalno obavljaju muškarci, ali taj negativan trend prati i neke ustanove koje obavljaju i administrativne ili druge poslove u kojima je za očekivati veći broj zaposlenih lica ženskog pola. Kada se analizira starosna struktura nezaposlenih lica (X-2018), može se primijetiti da se najveći kontingent istih nalazi u starosnoj dobi od 31-55 godina, dakle nezaposlene su osobe koje su u starosnoj dobi visoke radne sposobnosti. Od ovih posebno zabrinjava da čak 1046 osoba dobi 55-65 godine nezaposleno, tj. u onoj dobi kada je potrebno da ostvare zakonska prava u pogledu penzijsko-invalidskog osiguranja.

U cilju smanjenja nezaposlenosti, putem Fonda za profesionalnu rehabilitaciju, osposobljavanje i zapošljavanje lica sa invaliditetom FBiH dodjeljuju se sredstva za zapošljavanje ovih lica prema utvrđenim kriterijima Poziva.

Privreda općine Lukavac samo djelimično može da apsorbuje profile zanimanja koji se obrazuju u srednjim školama u Lukavcu. Iz ovog razloga se periodično javlja potreba za dokvalifikacijom (u istom zanimanju) ili prekvalifikacijom (novo zanimanje) nezaposlenih osoba. U ovom pogledu Ministarstvo razvoja i poduzetništva redovno objavljuje javne pozive na kojima mogu da učestvuju poslodavci, u saradnji za nezaposlenim licima i ovlaštenim javnim ustanovama za obrazovanje odraslih.

Prema podacima Federalnog zavoda za mirovinsko i invalidsko osiguranje (XII-2017) u općini Lukavac živi ukupno **7832 korisnika penzije** (starosna-3611; invalidske-1242; obiteljske-2979). Prosječna isplaćena penzija u općini Lukavac za XII mjesec 2017. godine, iznosi 392, 67KM.

Prema rangu razvijenosti općina i gradova u Federaciji BiH za 2016. godinu, a koje je objavio Federalni zavod za programiranje razvoja, najrazvijenija općina je Centar Sarajevo, općina Lukavac se nalazi na 44. mjestu od 79 rangiranih lokalnih zajednica u FBiH, što je svrstava u red razvijenih općina, ali ne i na realno mjesto koje bi trebalo da ima jedan od značajnijih industrijskih centara u Federaciji BiH.

Kada se analiziraju podaci tržišta rada općine Lukavac, moguće je primijetiti da ne postoje značajni trendovi u pogledu broja zaposlenih, što donekle ukazuje da privreda općine ne prolazi kroz dinamičniji period rasta, ali ni opadanja. Dakle privreda u općine Lukavac na određeni način stagnira sa manjim pozitivnim ili negativnim odstupanjima.

Podaci o broju nezaposlenih na prvi pogled upućuju na blagi pad privrede, s obzirom da broj nezaposlenih osoba u evidenciji Službe za zapošljavanje raste za 2017. godinu (9842). No ovaj pokazatelj u kombinaciji sa brojem zaposlenih, ipak, više ukazuje da je rast broja nezaposlenih, najvjerovatnije rezultat određenih administrativnih radnji (odjava ili prijava u evidenciji) ili trendova vezanih za određene socijalne privilegije i kategorije nezaposlenih.

Općina Lukavac predstavlja karakterističnu jedinicu lokalne samouprave slijedom činjenice da je izrazito visok udio zaposlenih u tri (3) najveća subjekta, što nosi određene rizike u pitanju kvaliteta i održivosti radnih mjesta. Iz ovog razloga potrebno je značajnim podsticajima djelovati u pravcu novih investicija, novih radnih mjesta i diversifikacije visokoakumulativnih privrednih djelatnosti (finansije, IT sektor i dr.). Uprkos činjenici da je prema prosječnoj plati općina Lukavac (769 KM) iznad prosjeka u Tuzlanskom kantonu (767 KM), može se zaključiti da bez novokreiranih radnih mjesta i novih privrednih subjekata, nije moguće očekivati novo zapošljavanje, nove prihode i značajan rast neto plata.

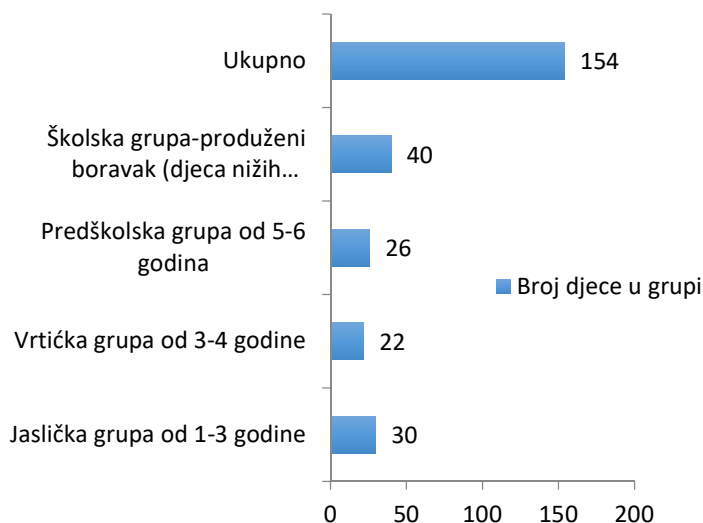
U tom domenu konkurentnosti lokalne zajednice, neophodno je značajno angažovanje Općinske uprave, kao nosioca razvoja, u kreiranju ambijenta za privlačenje novih investicija i kreiranje potražnje za radnom snagom, a slijedom čega bi se omogućilo valjano analiziranje zapošljivosti na području općine Lukavac. Potrebno je razviti adekvatne programe dokvalifikacija i prekvalifikacija, ili uspostavljanje centara za obrazovanje odraslih, kojim bi se premostila eventualna neuravnoteženost ponude i tražnje po pitanju nedostajućih znanja i vještina, posebno u oblasti kvalifikovane i stručne radne snage. U tom smislu, preporuke su slijedeće:

- identifikacija potreba privrede i deficitarnih kadrova;*
- podrška deficitarnim kadrovima u stambenom zbrinjavanju na teritoriji općine;*
- program za zapošljavanje nezaposlenih lica, naročito za žensku populaciju;*
- program samozapošljavanja;*
- subvencije za program stručnog osposobljavanja;*
- programi obrazovanja i stručnog osposobljavanja nezaposlenih osoba, a posebno žena i osjetljivih grupa stanovništva, kao što je romska populacija i drugi.*

III.1.5. Pregled stanja i kretanja u oblasti društvenog razvoja

Predškolsko obrazovanje

Predškolsko obrazovanje i odgoj djece na teritoriji općine Lukavac vrši se u Javnoj ustanovi za odgoj i obrazovanje djece predškolskog uzrasta Lukavac, koja svoj rad obavlja u objektu veličine 1273,00 m². Objekat je sagrađena 1970. godine, a površina dvorišta obdaništa u Lukavcu iznosi 20.000 m². Prostorni kapaciteti ustanove u potpunosti zadovoljavaju Zakonom predviđene standarde za rad s djecom predškolskog uzrasta, koje je utvrdilo Ministarstvo za obrazovanje, nauku, kulturu i sport („Službene novine TK“ 26.07.1999.god.). Za neposredan vaspitno obrazovni rad namijenjeno je 424 m². Taj prostor je podijeljen u četiri veće i četiri male sobe (spavaone) u kojima borave djeca. JU za odgoj i obrazovanje djece predškolskog uzrasta trenutno broji 22 uposlenih. U neposrednom odgojno-obrazovnom radu je angažovano 14 uposlenika od kojih je 7 sa VSS i 3 sa VŠS. Na kraju 2016. godine, JU ostvarila je pozitivan rezultat sa prihodima od 460.453,08 KM, i rashodima od 448.261,34 KM. Broj korisnika predškolskog obrazovanja JU za odgoj i obrazovanje djece predškolskog uzrasta Lukavac iznosi 154, a što je dato u tabelarnom prikazu.

Slika 20. Broj djece u predškolskom obrazovanju/odgoju

Izvor: JU za odgoj i obrazovanje djece, 2017.

Također, uzimajući ukupan broj djece do 5 godina starosti u općini Lukavac (**1.968 djece**) očigledno je da nije obuhvaćena sva populacija djece u relevantnoj dobi obaveznim predškolskim vaspitanjem i odgojem, s obzirom na broj polaznika JU za odgoj i obrazovanje djece što upućuje na manjak trenutnih kapaciteta za predškolski odgoj.

Osnovno obrazovanje

Osnovno obrazovanje se odvija u osam (8) centralnih i 18 područnih osnovnih škola, u kojima je ukupno nastavu pohađalo 3.298 đaka u 2017. godini. Najveći broj đaka je u OŠ «Lukavac Grad» (848) i OŠ «Lukavac Mjesto» (480), a najmanji u OŠ «Turijska» (198).

Tabela 12. Broj upisanih đaka u osnovnim školama

Godina	Broj škola (centralne i područne)	Broj odjeljenja	Broj učenika	Broj nastavnika	Broj učenika na 1000 stanovn.
2013	26	150	3.291	266	65
2014	26	156	3.348	280	66
2015	26	156	3.391	278	67
2016	26	156	3.391	278	67
2017	26	158	3.289	285	75

Izvor: Federalni zavod za programiranje razvoja FBiH, 2017.

S obzirom da je obrazovanje u nadležnosti Kantona, a objekti se nalaze na području općine Lukavac, briga o objektima bi trebala biti zajednička. Općina Lukavac u svom budžetu svake godine planira određena novčana sredstva za adaptaciju osnovnih i srednjih škola, ali to nije dovoljno da bi se stvorili adekvatni uslovi za nesmetano odvijanje nastave. Gradska OŠ «Lukavac Grad» je priključena na sistem daljinskog grijanja, dok ostale škole prostorije zagrijavaju iz vlastitih centralnih ložišta. OŠ «Lukavac Grad» ima ugrađen lift kojim se učenicima sa tjelesnim teškoćama olakšava pristup kabinetima koji se nalaze na višim spratovima. Veliki problem u većini škola predstavljaju sanitarni čvorovi, kao i dotrajala stolarija čijom zamjenom bi se postigla velika ušteda energije, odnosno povećao stepen energetske efikasnosti, a učenicima omogućili kvalitetniji uslovi za prisustvo nastavi. Izvođenje nastavnog procesa, kvalitet odgojno-obrazovne djelatnosti škole, pripremljenost mladih generacija za život i nastavak školovanja, u mnogome zavisi od stručnosti onih koji učestvuju u odgojno-obrazovnom procesu, nastavnika i stručnih saradnika. Nastavu u osnovnim školama realiziraju nastavnici razredne i predmetne nastave koji posjeduju kvalifikacije predviđene pedagoškim standardima i nema iskazane potrebe za deficitarnim kadrovima.

Srednje obrazovanje

Srednje obrazovanje na području općine Lukavac obavlja se u tri (3) srednje škole: JU Mješovita srednja škola Lukavac, JU Mješovita srednja ekonomsko-hemijska škola Lukavac i JU Mješovita srednja elektro-mašinska škola u Lukavcu, a broj odjeljenja, učenika i nastavnog osoblja prikazan je u donjoj tabeli. JU Mješovita srednje škole školuje zanimanja: gimnazija-opći smjer (4 godine) i medicinska sestra-tehničar (4 godine). U Mješovitoj srednjoj ekonomsko-hemijskoj školi obrazuju se sljedeća zanimanja: ekonomija, pravo i trgovina: ekonomski tehničar – finansijsko-računovodstveni smjer (4 godine), ekonomski tehničar – smjer poslovna informatika (4 godine), poslovno-pravni tehničar (4 godine), poslovni sekretar (3 godine), hemijski tehničar u farmaceutskoj proizvodnji (4 godine). Ugostiteljstvo i turizam: konobar (3 godine), kuhar (3 godine). Tekstilstvo i kožarstvo: obučen (3 godine). Ostale djelatnosti: frizer-vlasuljar (3 godine).

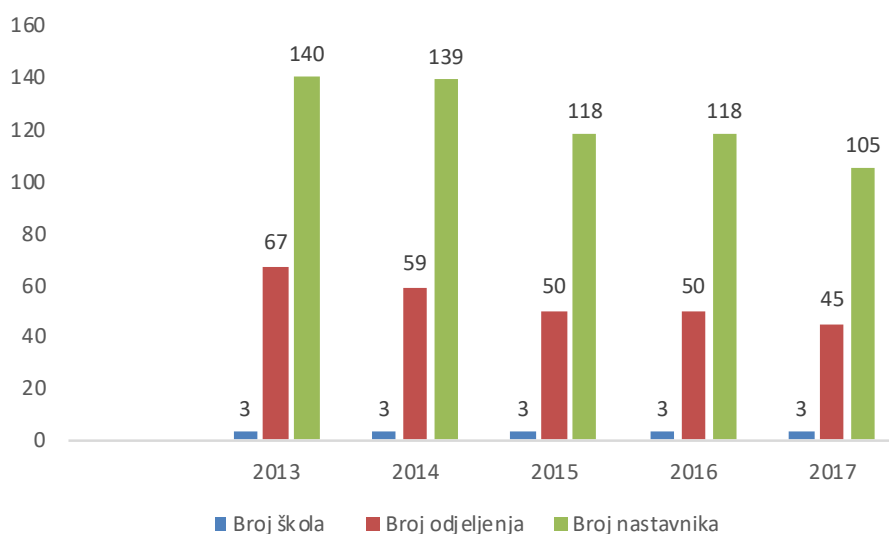
Tabela 13. Broj učenika u srednjim školama

Naziv škole	2013/2014	2014/2015	2015/2016	2016/2017	2017/2018
Mješovita srednja škola	411	290	191	199	235
Mješovita ekonomsko-hemijska škola	612	500	443	386	379
Mješovita elektro-mašinska škola	683	550	473	393	413
Ukupno	1.706	1.340	1.107	978	1.027

Izvor: Općinska služba, Srednja škole, 2018.

S obzirom na broj učenika u osnovnim školama i broj učenika u srednjim školama, te trend smanjenja broja učenika u srednjim školama, može se primjetiti da, između ostalog, značajan broj djece upisuje srednje obrazovanje u drugim općinama i gradovima, posebno u Tuzli, a u nekim slučajevima Gračanici ili Banovićima. Stanje izlaznih profila u srednjim školama, dijelom odgovara potrebama privrede, međutim određena zanimanja poput medicinskih tehničara ne može naći zaposlenje na području općine Lukavac i uglavnom navedeni kadrovi ili nastavljaju školovanje, ili zaposlenje traže u drugim centrima u BiH ili inostranstvu.

S obzirom da privreda općine Lukavac samo djelimično može da apsorbuje profile zanimanja koji se obrazuju u srednjim školama u Lukavcu, iz ovog razloga periodično se javlja potreba za dokvalifikacijom (u istom zanimanju) ili prekvalifikacijom (novo zanimanje) nezaposlenih osoba. U ovom pogledu Ministarstvo razvoja i poduzetništva redovno objavljuje javne pozive na kojima mogu da učestvuju poslodavci, u saradnji sa nezaposlenim licima i ovlaštenim javnim ustanovama za obrazovanje odraslih od kojih se najbliže nalaze u Tuzli, Gračanici i Živinicama.

Slika 21. Broj škola, odjeljenja i nastavnika srednjih škola u općini Lukavac, 2017.

Izvor: Informacija Pedagoškog zavoda TK, 2017.

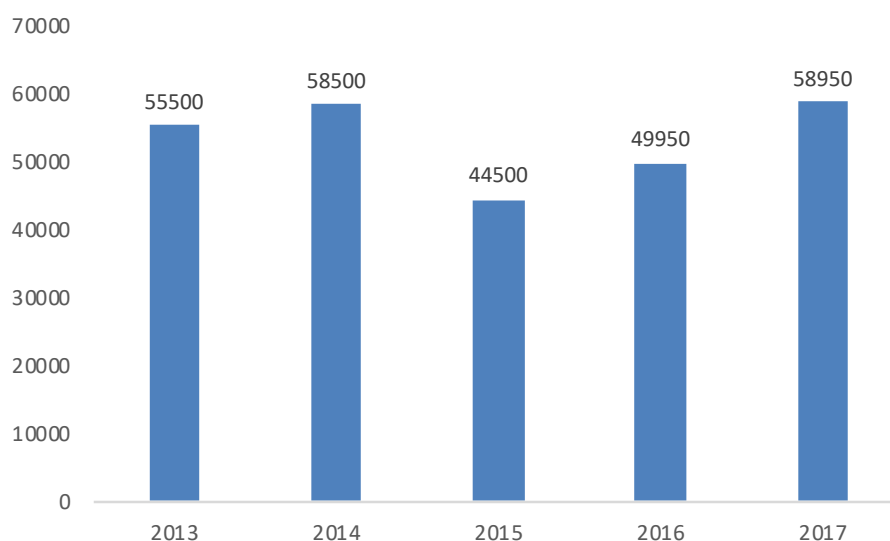
Kao osnovno, i srednje obrazovanje je u nadležnosti Tuzlanskog kantona, a objekti u kojima se odvija nastava se nalaze u Lukavcu. Pored savremenih nastavnih planova i programa i kompetentnih nastavnika za kvalitetno obrazovanje veoma je bitan i ambijent u kojem se odvija proces učenja. Stanje školskih objekata prema raspoloživim podacima nije na zavidnom nivou. Problem održavanja školskih objekata ne rješava se u potrebnoj mjeri zbog nedostatka finansijskih sredstava. Kako bi se poboljšali uslovi rada, škole

u saradnji sa raznim institucijama i organizacijama realiziraju brojne projekte i kontinuirano rade na iznalaženju novih načina finansiranja tih projekata. Opremljenost nastavnim sredstvima i pomagalicima je zadovoljavajuća, bibliotečki fond zadovoljava, ali ga je neophodno stalno obnavljati novim naslovima i stručnom literaturom. Formiranje medicinske škole u okviru Mješovite srednje škole otvorilo je problem nastavnog osoblja koji treba zadovoljiti i pedagoške standarde za obrazovanje medicinskih sestara – tehničara.

Obrazovne ustanove moraju biti sigurno mjesto školovanja, iz ovog razloga potrebno je unaprijediti kapacitete za smanjenje rizika od prirodnih i drugih nesreća, jer prema određenim istraživanjima³, od 18 ispitanih škola na teritoriji općine Lukavac, 7 škola je bilo izloženo nekom od rizika (6-poplava, 1-zemljotres), a samo 3 od njih (16,67%) ima izrađen planski dokument za smanjenje rizika od prirodnih i drugih nesreća, a 6 škola (33,33%) provodi neku od vježbi prevencije jedan puta godišnje.

Visoko obrazovanje

Na teritoriji općine Lukavac nema ustanova visokog obrazovanja, a najveći broj mladih sa teritorije općine stiže visoko obrazovanje na Univerzitetu u Tuzli ili Univerzitetu u Sarajevu, kao i drugim univerzitetima u BiH ili inostranstvu. Općina redovno u budžetu planira sredstva za stipendiranje kako učenika, tako i studenata u približno istom omjeru.

Slika 22. Iznosi stipendija isplaćenih iz Općinskog budžeta, za odgovarajuću budžetsku godinu, KM

Izvor: Služba za budžet i finansije, 2017.

Kada su u pitanju stipendije za studente, izdvojena sredstva imaju trend rasta, stipendiraju se studenti iz socijalno ugroženih kategorija i studenti iz kategorije redovnih po osnovu osnovnog kriterijuma i uspjeha u školovanju. Ukupno, 2015. godine su dodijeljene 64 stipendije, 2016. godine 74 stipendije, a 2017. godine 87 stipendija. Važno je napomenuti da je u 2017. godini dodijeljeno 7 stipendija za studente

³ World Vision, Prezentacija izvještaja-Ispitivanja kapaciteta za smanjenje rizika u osnovnim i srednjim školama u BiH, 2017.

i učenike romske populacije. Također, konkursom za tekuću 2018. godinu planirano je ukupno 116 stipendija od čega je 3 namijenjeno za studente-osobe sa invaliditetom. Pravilnikom o kriterijima za dodjelu stipendija učenicima i studentima za školsku/akademsku 2017/2018. godinu nisu prepoznata potreba za određena deficitarna zanimanja i stipendiranje istih.

Zdravstvena i socijalna zaštita, sigurnost građana

Zdravstvena zaštita

Pružanje zdravstvenih usluga na nivou **primarne i većim dijelom sekundarne zdravstvene zaštite** na području općine Lukavac vrši se u **JZU Dom zdravlja Lukavac** te u njoj pripadajućim područnim ambulantama. JZU Dom zdravlja Lukavac broji 291 uposlenika, od čega 87-VSS, 5-VŠS, 144-SSS, te 33-NKV. Rad se organizuje u centralnoj zgradi JZU Dom zdravlja Lukavac te u područnim ambulantama porodične medicine u 14 mjesnih zajednica i rudniku Šikulje-Lukavac (što pokriva preko 90% stanovništva općine) i te 3 stomatološke ambulante van gradske zone Lukavca. Zdravstvenu zaštitu u okviru Ustanove pružaju zdravstveni radnici i zdravstveni saradnici primjenom savremenih medicinskih postupaka i tehnologija, praćenjem dostignuća u razvoju medicinske nauke te kontinuiranim stručnim usavršavanjem. U skladu sa potrebama JZU Dom zdravlja Lukavac, raspisuju se konkursi za specijalizacije iz porodične medicine, pedijatrije i kliničke radiologije. Ustanova svoju djelatnost obavlja na 15 prostorno odvojenih lokaliteta na području općine Lukavac od kojih najmanje 3 ambulante **ne ispunjavaju minimalne** uslove rada (Jaruške, Milino Selo, GIKIL) te zahtijevaju određenu adaptaciju i investiciona ulaganja. Također, JZU «Dom zdravlja» Lukavac ima značajnu ulogu u skladu sa Općinskim planom zaštite i spasavanja od prirodnih i drugih nesreća i planiranim mjerama, posebno sa Higijensko epidemiološkom službom, ali postoje značajni problemi u iznalaženju finansijskih sredstava koja moraju pratiti ove mjere. Iz ovog se zaključuje da je potrebno raditi na obezbjeđenju sredstava i unaprijeđenju kapaciteta i postupanja (scenarija) u slučaju katastrofalnih događaja. U ustanovi se pružaju sljedeće konsultativno-specijalističke usluge, kako slijedi: oftalmološka ordinacija, ORL ordinacija, kardiološki centar, neurološka ordinacija, dispanzer za dijabetes, centar za mentalno zdravlje, UZ-dijagnostika, dermatovenerološka ordinacija. U okviru ovog vida zdravstvene zaštite u Domu zdravlja će biti obuhvaćene slijedeće specijalnosti: oftalmolog, internista, ORL specijalista, neuropsihijata, dermatolog, dok se ostale specijalnosti ostvaruju na višem nivou zdravstvene zaštite, posebno imajući u vidu blizinu UKC Tuzla. JU Dom zdravlja Lukavac po evidencijama (2016) izvršilo je 395.880 pregleda za oko 30.000 korisnika.

Tabela 14. Broj pregleda u JU Dom zdravlja Lukavac, 2016. godina

Služba	Izvršenje u 2016.godini		
	Pregled	Usluge	Ukupno
1	5	6	7
Opća	13.671	4.031	17.702
Medicina rada	2.547	13.396	15.943
Školski dispanzer	409	65	474
Dječiji dispanzer	15.503	12.285	27.788
Ginekologija	12.491	11.532	24.023
SHMP	36.569	58.082	94.651
Fizijatrija	7.550	61.538	69.088
Interna medicina	11.526	16.308	27.834
ORL	4.798	4.213	9.011
NPS i Centar za mentalno zdravlje	6.773	9.028	15.801
PFD	5.435	8.447	13.882

RTG i CT	3.611	14.804	18.415
Laborat. i mikrob.		338.769	338.769
Zubna	28.118	49.212	77.330
Dermatolog	4.447	2.004	6.451
Oftalmolog	9.728	20.050	29.778
Dispanzer za dijabetes	3.832	3.725	7.557
UZV	10.305	10.305	20.610
HES		7.514	7.514
Porodična medicina	218.567	89.984	308.551
UKUPNO	395.880	735.292	1.131.172

Izvor: Plan rada JU Dom zdravlja Lukavac za 2017. godinu

U općoj službi postoji trend smanjenja broja pregleda u odnosu na prethodni period zbog većeg obuhvata pacijenata porodičnom medicinom. Umjesto kvantitativnog povećanja planira se poboljšati i unaprijediti ukupna medicinska funkcija Doma zdravlja, te kvalitet i sigurnost pruženih usluga. Kao prioritetan zadatak stavljaju se zadovoljstvo korisnika uslugama zdravstvene zaštite i racionalna upotreba svih kapaciteta primarne zdravstvene zaštite.

S obzirom da je centralni objekat Doma zdravlja Lukavac izgrađen 1984. godine, a kako do sada u istom nisu izvedeni značajniji poslovi renoviranja, to zahtijeva znatna sredstva za njegovo održavanje. Objekti ambulantni još su zahtjevniji za održavanje, zbog starosti i troškova održavanja. Planovi u ovom pogledu se odnose na:

- tekuće održavanje objekta,
- krećenje pojedinih prostorija centralnog objekta,
- sanacija ravnog dijela krova.

Kada je riječ o opremi, Ustanova ispunjava propisane važeće uslove za pružanje zdravstvene zaštite. Međutim, činjenica je da se godine njenog korištenja odražavaju češćim kvarovima. Oprema se održava djelimično preventivno, a servisi se angažuju interventno, u slučaju kvara, određena dijagnostička oprema poput CT aparata nije u funkciji (CT cijev nije nabavljena).

Socijalna zaštita i zaštita ugroženih kategorija

Javna ustanova Centar za socijalni rad Lukavac je ustanova socijalne zaštite. Ustanovu je osnovalo Općinsko vijeće Lukavac Odlukom o osnivanju iz 2000. godine. Ustanova zapošljava 17 uposlenika (uključujući direktora ustanove): 13 uposlenika su stručno osoblje ustanove, a 4 uposlenika čine administrativno-tehničko osoblje. JU Centar za socijalni rad Lukavac je smješten u montažni objekat koji je sagrađen 1989. godine. Nalazi se u centru grada, pristupačan je korisnicima i prilagođen potrebama osoba sa invaliditetom. Objekat je renoviran u maju 2015. donatorskim sredstvima obezbjeđenim od UNICEF-a i Vlade Švicarske čime su poboljšani uslovi rada i pružanja usluga korisnicima. JU Centar za socijalni rad Lukavac ispunjava prostorne i tehničke uslove za rad definirane Pravilnikom o standardima za rad i pružanje usluga. Putem Centra, u skladu sa zakonom, vrši se dodjela stalne novčane pomoći, istu prima 297 građana općine Lukavac (cca.0,7%), a 481 je bio korisnikom jednokratne pomoći u 2016. godini.

Tabela 15. Korisnici socijalne pomoći općine Lukavac

R.br.	Vrsta pomoći	Broj korisnika			
		2013.	2014.	2015.	2016.
1.	Stalna novčana pomoć	273	291	305	297
2.	Jednokratna novčana pomoć	555	636	622	481
3.	Smještaj djece u porodicu	11	11	8	4
4.	Smještaj odraslih u porodicu	6	4	2	2
5.	Smještaj djece u ustanovu socijalne zaštite	15	14	12	11
6.	Smještaj odraslih u ustanovu socijalne zaštite	36	35	35	41
7.	Zdravstveno osiguranje djece do 6.godina	73	86	85	67
8.	Zdravstveno osiguranje lica preko 65.godina	107	113	118	108
9.	Lična invalidnina –neratni invalidi	879	935	943	940
10.	Civilne žrtve rata	105	103	100	99
11.	Dodatak na djecu	1469	1662	1270	1071
12.	Uvećani dodatak na djecu sa posebnim potrebama	172	182	160	139
13.	Naknada umjesto plate ženi-majci	58	67	82	78
14.	Jednokratna novčana pomoć za novorođenče	-	-	-	44
15.	Subvencija prevoza učenika	169	81	67	58
16.	Subvencija el.energije za korisnike SNP	182	169	170	198
17.	Refundacija troškova sahrane korisnika SNP	13	12	19	13
18.	Premija zdravstvenog osiguranja (markice)	995	685	618	600

Izvor: JU Centar za socijalni rad Lukavac, 2016.

Sredstva stalne novčane pomoći iznose 117KM mjesečno/korisnik. Broj korisnika stalne novčane pomoći raste u 2016. godini za oko 9,5% u odnosu na 2013. godinu, s tim da izdvajanja po ovom iznosu blago rastu u 2016. godini i dostižu iznos od 416,988 KM.

U toku 2016. godine je 0,7 % ukupnog stanovništva općine Lukavac koristilo stalnu novčanu pomoć Centra za socijalni rad, što je, primjera radi, naznatno više od Grada Tuzla za isti godinu (0,6%) . U cilju pomoći ugroženim kategorijama stanovništva, JU Centar za socijalni rad provodio je određeni broj projektnih aktivnosti kao što su:

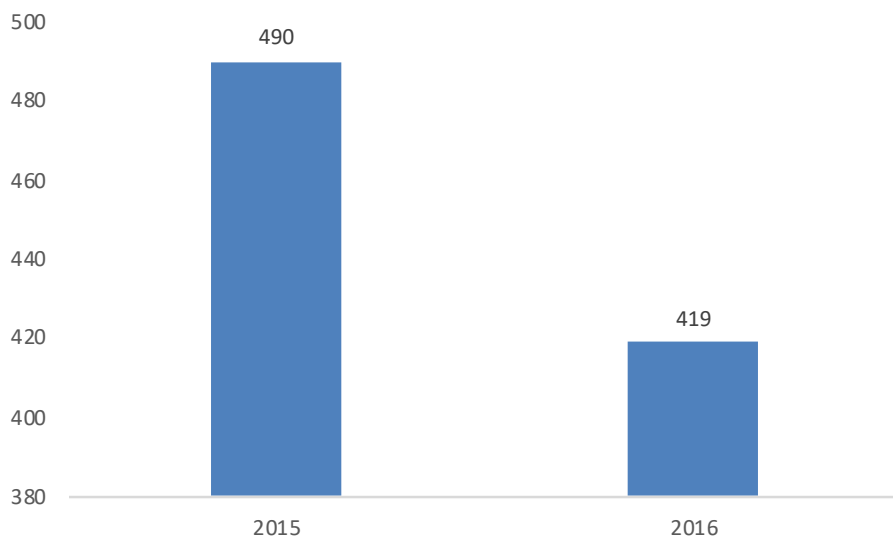
- Aktivnosti i saradnja sa UG Vive žene Tuzla, Ministarstvom za rad, socijalnu politiku i povratak TK, Univerzitetom iz Švicarske, Univerzitetom u Tuzli - studijskim odsjecima socijalnog rada i poremećaja u ponašanju. Radilo se na planiranju projekta prevencije, tretmana i resocijalizacije maloljetnih prestupnika. Implementacija pilot projekta je planirana na području općine Lukavac u narednom periodu.
- Aktivnosti u saradnji sa organizacijom World Vision BiH. Radilo se na planiranju projekta "Grupa za dobrobit djece".
- Aktivnosti u saradnji sa općinskom organizacijom Crvenog krsta Lukavac i Centrom za njegu i pomoć u kući. Radilo se na unaprijeđenju zaštite starih lica u općini Lukavac.

U narednom periodu, Centar za socijalni rad, također, treba unaprijediti programe u slučaju scenarija i odgovora na katastrofe (prirodne i druge nesreće), posebno jer su u slučaju takvih scenarija posebno pogođene određene ugrožene grupe (djeca, stari, osobe sa poteškoćama i dr.).

Na dan 31.12.2017. godine na području općine Lukavac se nalazi 906 raseljenih lica, mahom iz Istočne Bosne (Bratunac, Srebrenica, Vlasenica, Zvornik i dr.). Od 5.000 uništenih stambenih objekata, 1.935 stambenih objekata je obnovljeno u više faza. Uporedo sa obnovom stambenih objekata povratnicima sa područja općine Lukavac, vođene su i aktivnosti oko rješavanja stambenog zbrinjavanja Roma sa područja općine Lukavac. Općina Lukavac je sufinansirala projekte poboljšanja životnog standarda Roma i socioekonomsko uključivanje Roma, koji na području općine Lukavac živi blizu 2000 u 6 romskih zajednica (naselja). **U romskim naseljima Svatovac i Kuljeno** izgrađeno je 30 stambenih jedinica, izvršena rekonstrukcija i sanacija vodovoda, kanalizaciona mreža sa septičkim jamama, a ulaganje općine Lukavac u ove projekte iznosi 172.710,00 KM. Potrebe ove zajednice su uglavnom primarne i vezane su za stambenu problematiku, problematiku vodosnabdijevanja, kanalizacije i obrazovanja i zapošljavanja. Također, kada se analizira struktura pruženih socijalnih usluga i drugih aktivnosti JU Centar za socijalni rad Lukavac, u 2016. godini, najveći broj istih je direktni ili indirektno vezan za djecu ili starija maloljetna lica. Primjera radi, stručna pomoć u predmetima bračnih i porodičnih odnosa, posredovanje u regulisanju kontakata djece i roditelja, postupci razvrstavanju djece sa posebnim potrebama, postupci starateljstva, molbe za usvojenje djeteta, postupci utvrđivanje očinstva, određivanje ličnog imena za dijete, dakle djeca se u strukturi socijalnih usluga izdvajaju kao posebna i ranjiva kategorija, kojoj je potrebna socijalna zaštita.

Sigurnost građana

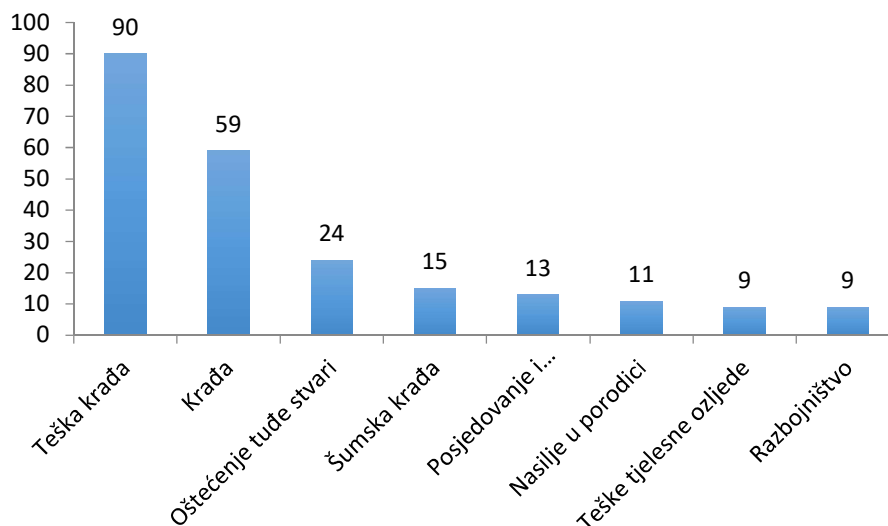
Izveštaj MUP-a TK, PU Lukavac, kada je u pitanju sigurnost građana, pokazuje da je u 2016. godini registrovano 90 teških krađa, 11 slučajeva nasilja u porodici i 6 lakših tjelesnih povreda. Inače teške krađe i krađe čine ukupno preko 50% svih krivičnih djela koja se počinje na teritoriji Općine. Prema javno dostupnim informacijama za 2015. i 2016. godinu MUP-a TK, na teritoriji općine Lukavac je smanjen broj krivičnih djela, za 14,49%.

Slika 23. Ukupan broj krivičnih djela na teritoriji općine Lukavac

Izvor: Informacija MUP TK, 2016.

Od ovog broja krivičnih djela posebno se izdvajaju djela teške krađe i krađe, koja čine 35,56% od ukupnog broja krivičnih djela na teritoriji općine Lukavac. Ukupan broj krivičnih djela protiv imovine u 2016. godini na teritoriji općine Lukavac iznosio je 285 ili 68,02% od svih krivičnih djela. Od kojih je po prosječnim podacima ostvaren procenat otkrivenosti⁴ krivičnih djela prijavljenih po nepoznatom učiniocu u iznosu od 40,65% i procenat ukupne rasvjetljenosti krivičnih djela u iznosu od 64,31%, te je po ocjeni zadovoljavajuća.

Slika 24. Najzastupljenija krivična djela na teritoriji općine Lukavac
Izvor: Informacija MUP TK, 2016.

Na osnovu navedenog, sa aspekta izvršenja krivičnih djela, posebno je ugrožena imovina građana ali i pravnih lica. Iz ovog razloga, općina Lukavac u saradnji sa MUP TK i sigurnosnim agencijama u BiH, treba preduzeti sve planske i zakonske radnje na prevenciji sigurnosti građana i unaprijeđenju sigurnosti imovine i lica na teritoriji općine Lukavac.

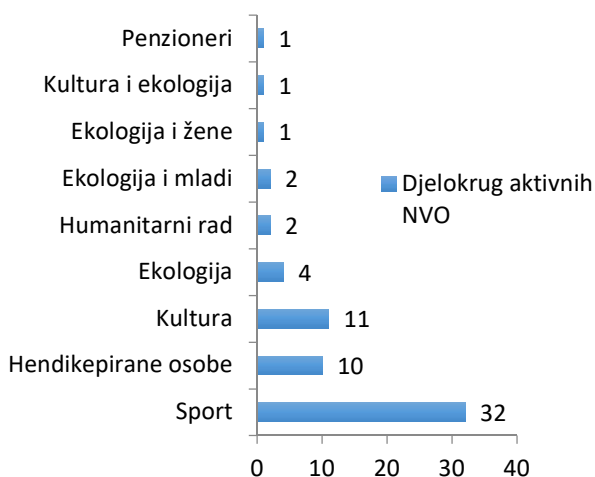
Posebna problematika u općini Lukavac vezana je za pitanje pasa litalica. Prema podacima Zavoda za javno zdravstvo Tuzlanskog kantona u prošloj godini je oko 550 osoba prijavilo nanesene povrede neke od životinja, od čega je 90% napada od strane psa nepoznatog vlasnika. U Domu zdravlja u Lukavcu broj prijavljenih napada pasa litalica na godišnjem nivou se kreće oko 50 (2016), a prema podacima JKP «RAD» Lukavac, s tim u vezi, oko 40 osoba godišnje pokrene tužbe protiv ovog preduzeća i Općine usljed pretrpljenih tjelesnih povreda. U narednom periodu, Općina bi, u saradnji sa službom Civilne zaštite i Veterinarskom službom, trebalo da izvrši analizu i pripremi plan rješavanja ovog pitanja te razmotri mogućnosti provođenja projekata i mjere koje se utvrde ovim planom. Kada se uzmu u obzir utuženja građana, prosječna presuda za pretrpljene fizičke i psihičke ozljede iznosi oko 3.000KM, zavisno od stepena povrede. Iznos se solidarno plaća, pola presude plaća Općina a drugu polovicu JP «RAD», ako se pak uzme u obzir da je 40 osoba podnijelo tužbu, računica je da će preko 120.000 KM biti izdvojeno po ovom osnovu. U narednom periodu potrebno je preduzeti aktivnosti koje se odnose na: kontrolu reprodukcije populacije pasa, edukaciji djece i odraslih o odgovornom vlasništvu, udomljavanje pasa sa ulice i izgradnju infrastrukture za realizaciju ovih aktivnosti.

⁴ Prosjek na nivou TK.

Civilno društvo

Na području općine Lukavac egzistira 133 aktivnih udruženja građana, od čega je 45 sportskih udruženja. Općina Lukavac putem budžetskih sredstava ili sredstava međunarodnih organizacija aktivno pomaže civilni/nevladin sektor. Sufinansiranje organizacija civilnog društva/nevladinih organizacija porovodi se putem javnog poziva organizacijama civilnog društva/nevladinim organizacijama za predaju prijedloga projekata po određenim prioritetnim programskim područjima:

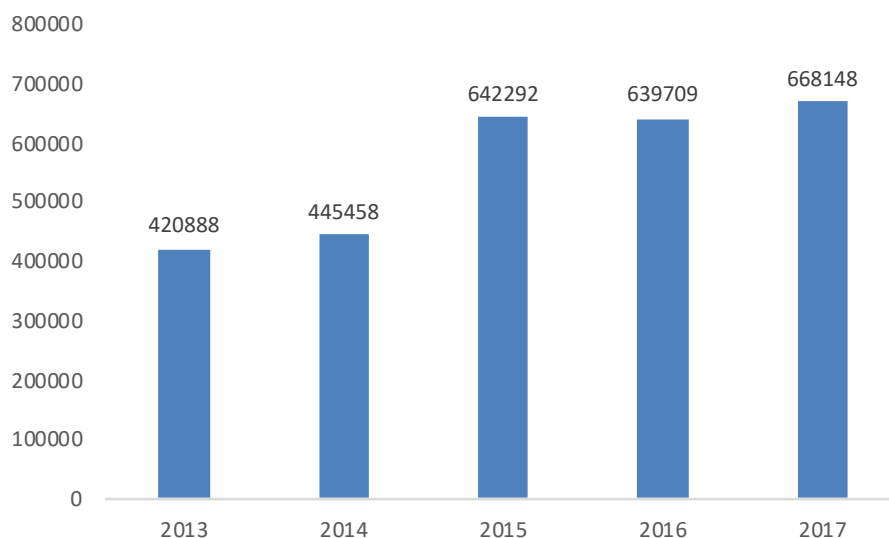
- kultura (unaprijeđenje i zaštita kulturno-povijesnog i prirodnog naslijeđa zavičajnog prostora, manifestacije koje potiču međugradsku kulturnu suradnju, izdavaštvo, promociju knjiga i izložbe koje doprinose razvoju i obogaćivanju kulturnog života općine Lukavac, muzička, likovna, pozorišna i plesna djelatnost, multimedijalna djelatnost, promociju mladih u kulturi).
- Sport (organiziranje i provođenje sportskih manifestacija, sportskih manifestacija djece, mladih i odraslih, za koje je iskazan interes Općine Lukavac, rekreacijski sport, sportske programe i sadržaje koji doprinose unaprijeđenju kvalitete života osoba sa invaliditetom u oblasti sporta, aktivnosti koje promoviraju amaterizam, volonterizam i timski rad u sportu, uspostavljanje omladinskih pogona pri takmičarskim klubovima) i sl.
- Očuvanje raznolikosti ekosistema na području općine Lukavac kroz omladinski volonterizam i građanske inicijative (aktivnosti koje promoviraju odgovoran odnos prema prirodi, unaprijeđenje kvalitete življenja, zaštitu i očuvanje zdravlja i životne sredine, jačanje ekološke svijesti i dobre prakse lokalne zajednice te promociju zdravog načina života).
- Poljoprivreda (manifestacije koje doprinose promociji i očuvanju poljoprivredne djelatnosti, te razvoju ruralnih područja općine Lukavac, savjetodavna podrška u cilju poboljšanja zaštite poljoprivrednih proizvoda, okoliša, promocija zdrave hrane te ljekovito bilje, podsticaji poljoprivrednoj proizvodnji sa ciljem postizanja samoodrživosti i pokretanje vlastitih biznisa na području općine Lukavac).
- Socijalna zaštita (zaštita porodice, zaštita i promocija ljudskih prava, prava djeteta i prava manjina, unaprijeđenje kvalitete života osoba s invaliditetom, penzionera i djece s poteškoćama u razvoju, edukacija mladih o porocima suvremenog svijeta, jednakopravnost spolova kroz komponente Gender akcionog plana BiH).

Slika 25. Djelokrug i broj nevladinih organizacija općine Lukavac, 2017.

Izvor: Općinska služba, 2018.

Veoma je bitno da NVO shvate ulogu koju mogu imati u društvu i na koji način mogu najefikasnije služiti kao intermediji između vlade i građana. One mogu izgraditi različite strukture zasnovane na principima demokratije i transparentnosti, koristeći brojna pravna i informacijska sredstva, kao i medije. U isticanju okolinskih problema NVO su uvijek imale značajnu ulogu, kao osnovni elemenat demokratskog civilnog društva u Bosni i Hercegovini. Na području općine Lukavac egzistira samo jedno aktivno udruženje građana iz oblasti zaštite okoliša čija djelatnost je usmjerena na aktivnosti koje bi povećale ekološku svijest pojedinaca i širih društvenih masa. Upoređujući stanje okoliša na području općine Lukavac i aktivnosti NVO na izmjeni postojećeg stanja, može se zaključiti da su aktivnosti na podizanju ekološke svijesti industrijskih zagađivača i pojedinaca zanemarljive i da je neophodno u ovoj oblasti poduzeti aktivnosti na animiranju svih građana općine Lukavac.

Slika 26. Realizovana budžetska sredstva općine Lukavac za NVO, KM

Izvor: Općinska služba, 2018.

Sa slike je vidljiva tendencija rasta izdvajanja sredstava za nevladin sektor. Velika razlika je uočljiva u odnosu 2015. na 2014. a analizom Izveštaja o izvršenju budžeta za 2015. i 2014. godinu vidljivo je povećanje izdvajanja sredstava za fizičku kulturu kao i za kulturu uopće, u iznosu od 44,10%. U 2017. sredstva za nevladin sektor su utrošena većim dijelom putem Javnog poziva za OCD, prema LOD metodologiji koju je Općina Lukavac uvela u saradnji sa UNDP-om. Prioritet u finansiranju vanrednih projekata je dat korisnicima čiji je predloženi projekat visoko ocijenjen sa aspekta doprinosa ciljevima, relevantnosti, izvodljivosti i održivosti samog projekta.

U Budžetu općine Lukavac za 2018. godinu planirana su sredstva za OCD u iznosu od 135.000,00 KM i to; 85.000,00 za kulturu i 50.000,00 KM za Javni poziv u oblasti sporta.

Kultura i sport

JU Javna biblioteka Lukavac djeluje na području općine Lukavac. JU Javna biblioteka Lukavac smještena je u Domu kulture, namjenski je urađena i uređena. Prostorije biblioteke su: sala za promocije knjiga, odjeljenje za izdavanje, prostorija za obradu knjiga, zavičajna /muzej soba u kojoj je smještena zavičajna građa i brojni eksponati, prostorija za arhivu, čitaonica, kancelarije direktora i administrativno-finansijskog uposlenika, ostava, hol i izložbeni prostor. Biblioteka raspolaže knjižnim fondom od **47.019** komada, što znači da je i u 2016. godini znatno obogaćen bibliotečki knjižni fond (za 2.049 kom.), a broj

korisnika biblioteke je 505 korisnika. Također, JU Javna biblioteke redovno godišnje organizuje značajan broj kulturnih manifestacija.

JU Centar za kulturu Lukavac, je osnovana 1998. godine, osnivač je OV općine Lukavac. Centar ima 16 zaposlenih radnika, od kojih su 4 sa VSS. U 2016. godini su ostvareni pozitivni rezultati poslovanja, prihod od 419.650KM i rashodi od 409.882KM. Također, u narednom periodu potrebna su dalja ulaganja na određenim sanacionim radovima objekata kojima upravlja JU Centar za kulturu (Dom kulture i Sportska dvorana Lukavac). Ovi radovi se ogledaju posebno u pogledu povećanja energetske efikasnosti objekata, sanaciji krova, održavanju rasvjete ali i drugom infrastrukturnim radovima na objektima kojima upravlja JU Centar za kulturu Lukavac.

Na području općine Lukavac, poseban značaj ima lokalna radio-televizijska stanica **JU «RTV Lukavac» Lukavac**, sa zaposlenih 17 radnika i 2 angažovana saradnika, koja signalom pokriva cjelokupnu teritoriju općine, finansira se iz sredstava lokalnog budžeta (cca 300.000KM/godišnje) i vlastitih prihoda od marketniga i drugih prihoda.

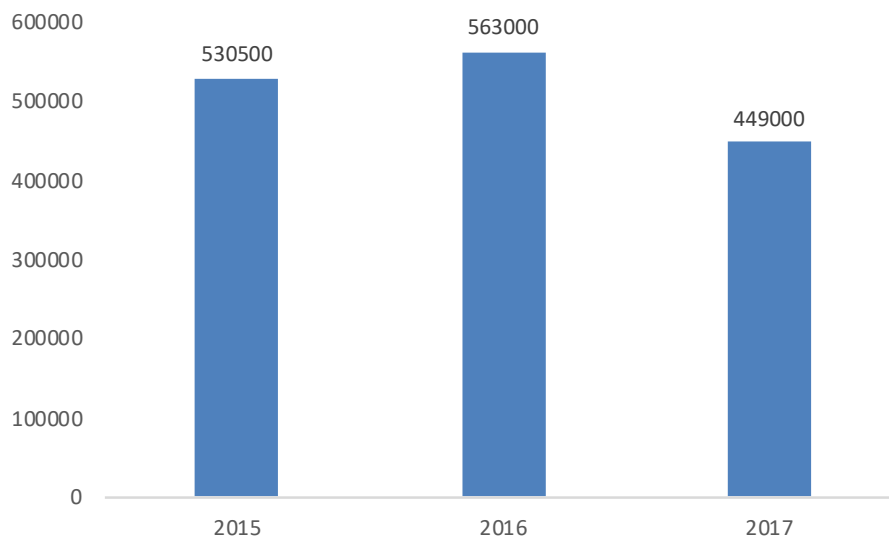
Sport je od izuzetnog značaja za pravilan razvoj djece i omladine, a također i za društveno-političku zajednicu koja kroz realiziranje javnog interesa u sportu nastoji postići i podići na viši nivo zdravlje građana, posebno djece i omladine te osoba sa invaliditetom, kao i sportskih aktivnosti kojima se postižu vrhunski sportski rezultati izvan lokalne zajednice, a koji promovišu općinu Lukavac. Broj sportskih organizacija na području općine Lukavac je 45 sportskih organizacija ili udruženja sa ukupno 2.000 članova. Značajnije sportske manifestacije, koje se organiziraju na području općine su:

- Memorijalni turnir „Braća Babić“ Devetak (fudbal)
- Memorijalni turnir „Elmir Elo Salihović“ (odbojka)
- Memorijalni malonogometni turnir „Jasmin Mujčinović Okonja“ Lukavac
- Memorijalni malonogometni turnir „Nedžad Džinić Nečko“ Lukavac
- Memorijalni turnir „28. Avgust“ Doošnica
- Memorijalni turnir „28. Avgust“, Modrac
- Memorijalni turnir „7 Zlatnih ljiljana“ Jaruške
- Memorijalni međunarodni turnir u sjedećoj odbojci „Dani općine Lukavac“ Lukavac.

Sportska udruženja čije je članstvo **ženskog pola**:

- ŽOK „Smeč“ Lukavac	120 članova
- ŽOK „Lukavac“ Lukavac	60 članova
- KK (kuglaški klub) „RAD“	20 članova
- ŽFK „Radnički“ Lukavac	30 članova

Kada je u pitanju finansijska podrška sportu ona je značajna na lokalnom nivou ako se uzme učešće u ukupnim budžetskim sredstvima općine Lukavac, mada u posmatranoj 2017. godini ima trena smanjenja. Međutim, potrebno je naglasiti da podršku sportskim organizacijama registrovanim kod Porezne uprave daje i Ministarstvo za kulturu, sport i mlade TK, kroz redovna budžetska planirana sredstva ili putem javnih poziva.

Slika 27. Iznos izdvojenih sredstava iz Budžeta općine Lukavac za sport, KM

Izvor: informacija o stanju u oblasti sporta na području Tuzlanskog kantona, 2017.

Prema podacima iz 2017. godine, ukupno članova ženskog pola angažovanih u sportskim **udruženjima je 230**. Od sportova i sportskih udruženja na području općine Lukavac, najzastupljeniji su fudbalski tako da je najveći broj fudbalskih klubova, sa pretežno **muškim članstvom, 650**. Od ukupnog broja sportskih udruženja, 16 je fudbalskih klubova

Trenutna obrazovna infrastruktura na teritoriji općine Lukavac nije na zadovoljavajućem nivou, te je potrebno osigurati ulaganja u neophodne popravke i unaprijeđenje kako u osnovnim tako i u srednjim školama. Ovo se posebno odnosi na osnovne i područne škole izvan glavnih urbanih područja. Evidentno je i smanjenje broja djece kako u osnovnim tako i u srednjim školama, posebno u pojedinim rubnim dijelovima općine. Razlog smanjenja polaznika osnovnih i srednjih škola, svakako treba tražiti u činjenici smanjenog ukupnog broja djece i nataliteta, ali i u blizini Tuzle koja nudi veće mogućnosti, barem kad je riječ o srednjoškolskom obrazovanju. Porodice su očigledno ekonomski demotivisane za rađanje većeg broja djece, pri čemu savremeni način života pomjera granice rađanja ka starijem dobu. Nažalost u općini Lukavac nema agresivne pronatalitetne politike i stimulacije rađanja prvog djeteta (prosječna porodica ima manje od jednog djeteta, tj. 2,7 članova).

Također, trenutni vrtićki kapaciteti u Lukavcu nisu obuhvatili značajan dio predškolske populacije s obzirom na ukupan broj djece u dobi do 5 godina.

Cijelim nizom mjera pronatalitetne politike dovelo bi se do motiviranosti roditelja i stvaranja uvjeta za novu porodicu, kao institucije savremenog društva. Također, u Strategiji općine Lukavac, treba postojati mogućnost stambenog zbrinjavanja ranjivih grupa, posebno romske populacije, njihovog ekonomskog jačanja, kako bi im se omogućilo školovanje i time u potpunosti ostvarila njihovih prava na odgoj i obrazovanje.

Pored navednog, Općina Lukavac kontinuirano mora ulagati u zdravlje jer građani općine Lukavac, kao i cijelog Tuzlanskog kanton, u značajnoj mjeri obolijevaju od bolesti respiratornog sistema ali i malignih bolesti o čemu se vodi registar na nivou Zavod za javno zdravstvo TK. Ovo je bitno posebno sa aspekta primarne zdravstvene ili prevencije, tj. zaštite dostupne svima. Općina Lukavac treba kontinuirano ulagati u infrastrukturu zdravstvenih objekata na području općine i razvoja medicinskog kadra.

Takođe, općina Lukavac mora biti sigurno mjesto za rast, školovanje, rad i život uopšte. Iz ovog razloga potrebno je unaprijediti kapacitete za smanjenje rizika od prirodnih i drugih nesreća, jer su prema podacima istraživanja, potrebna značajna zajednička u smanjenje rizika od prirodnih i drugih nesreća u svim društvenim segmentima, a što se posebno ogleda u jačanju kapaciteta za prevenciju i odgovor na pojavu opasnosti.

Nevladin sektor treba podsticati u pravcu jačanja njihovih kapacitete i proaktivne, ali kritičke uloge u određenim društvenim pojavama.

Kontinuirano ulaganje se treba nastaviti u kulturi i tjelesnom odgoj stanovništva. Iz ovog razloga, sport je od izuzetnog značaja za pravilan razvoj djece i omladine, a, također, i za društveno-političku zajednicu koja kroz realiziranje javnog interesa u sportu nastoji postići i podići na viši nivo zdravlje građana, posebno djece i omladine te osoba sa invaliditetom. Od značaja su i sportske aktivnosti kojima se postižu vrhunski sportski rezultati izvan lokalne zajednice, a koji promovišu općinu Lukavac što treba prepoznati.

III.1.6. Stanje javne infrastrukture i javnih usluga

Stanje saobraćajne infrastrukture

Osnovnu putnu mrežu na području općine čine dionice **magistralnog puta Doboj - Tuzla i regionalnog Lukavac- Svatovac- Banovići**, zatim lokalna putna mreža. Lokalne ceste na području općine Lukavac, u dužini od 225 km utvrđene su Odlukom Vlade TK o kategorizaciji lokalnih cesta i ulica u gradu Tuzli i općinama Tuzlanskog kantona i Prostornim planom općine Lukavac za period 2015-2035. godine.

Magistralnim putem M-4, koji je cca 22 km na općini Lukavac, upravlja i održava ga Federalna direkcija cesta. Lokalni putevi su povezani sa regionalnima, a isti imaju vezu sa magistralnim putem. Na magistralnom putu M-4 neophodno je predvidjeti proširenje i izgradnju još dvije trake od Šićke petlje do Puračića. Raskršće M-4 od raskrsnice puta Tuzla-Sarajevo-Brčko i Tuzla-Brčko i Tuzla-Zvornik predstavlja prednost općine Lukavac. Isto tako aerodrom Dubrave je na relativno povoljnoj udaljenosti i orijentaciji od općine Tuzla. Sve ove komunikacije su povoljno locirane u neposrednoj blizini postojeće kao i planirane industrijske zone grada Lukavca.

Javni prevoz na području općine Lukavac obavljaju 5 (pet) prijevoznika autobusnog saobraćaja, 39 (trideset devet) taxi prijevoznika i JP Željeznice FBiH koje je registrovalo jednu liniju Tuzla-Doboj i koji saobraća dva puta dnevno.

Stanje elektroenergetske i telekomunikacijske infrastrukture i usluga

Stanje fiksne i mobilne telefonije izuzetno je poboljšano izgradnjom novog voda sa optičkim kablom i nabavkom savremenih centrala. Telekomunikaciona mreža je u vlasništvu «BH TELEKOMA». Teritorija općine Lukavac pokrivena je signalima mobilnih operatera «BH Telekom», «M:TEL-a», «Eroneta».

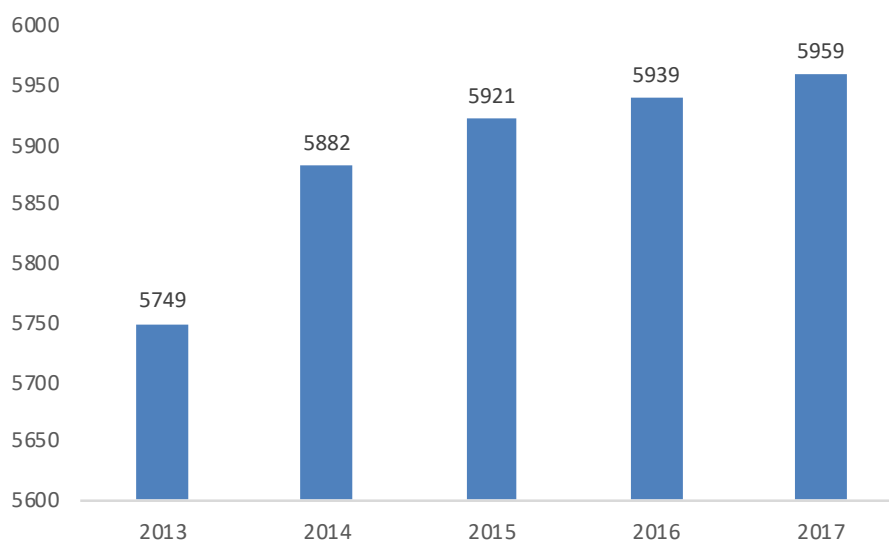
JP «Elektroprivreda BiH» d.d. Sarajevo, podružnica „Elektrodistribucija“ Tuzla obavlja djelatnost distribucije električne energije na distributivnim objektima i postrojenjima (vodovima, transformacijskim stanicama i rasklopnim postrojenjima) naponskog nivoa 35 kV, 20 kV, 10 kV i 0,4 kV na području Tuzlanskog kantona, koja se vode u stalnim sredstvima Podružnice ili na kojima ima pravni osnov eksploatacije. Za napajanje električnom energijom područja općine Lukavac teritorijalno je nadležna Poslovna jedinica distribucije Lukavac. Poslovna jedinica distribucije Lukavac trenutno snabdijeva električnom energijom 21.219 kupaca, sva naselja općine Lukavac su pokrivena elektroenergetskom mrežom izuzev manjeg broj prijeratnih naselja ili dijelova naselja u kojima nije zabilježen povratak (G. Brijesnica, Smoluća).

Elektroenergetsku infrastrukturu karakteriše razgranata SN 35kV mreža napajana iz 110kV TS Puračić, kao i 10kV mreža. Gubici električne energije su u okvirima tehničkih gubitaka. Općina Lukavac je i tranzitno područje za prenos električne energije, pa je presijecaju prenosni vodovi nazivnog napona 110kV, 220kV i 400kV. Svi prenosni vodovi su u pogonu na nazivnom naponu

Što se tiče stanja TV signala, cijelo područje općine Lukavac pokriveno je signalom BH Televizije pored koje građani općine Lukavac, putem predajnika lociranog na Vijencu, mogu pratiti signal Federalne TV, televizije Tuzlanskog kantona i drugih TV kuća kao i signal lokalne Radio televizije Lukavac.

Vodosnadbijevanje i kanalizacija

Općina Lukavac nema jedinstven sistem vodosnadbijevanja za cijelu teritoriju. Grad Lukavac i jedan dio prigradskih naselja snabdijeva se sa vodovodnog sistema kojim upravlja JP «Rad» Lukavac. Ostali dio općine ima svoje lokalne vodovode ili se snabdijevanje odvija individualno putem bunara.

Slika 28. Broj priključaka na vodovodnu mrežu kojom upravlja JP «Rad» Lukavac, kategorija domaćinstva

Izvor: JP «Rad» Lukavac, 2017.

Za potrebe vodosnadbijevanja Lukavca i ostalih naselja izgrađen je vodovodni sistem, kojim se sa izvorišta Toplice i iz vještačke akumulacije „Modrac“ doprema voda do krajnjih korisnika. Gradsko naselje Lukavac sa prigradskim naseljima se trenutno snabdijeva vodom iz 19 bunara lociranih na ušću rijeke Jale u rijeku Spreču i iz akumulacije Modrac. Industrijski i drugi privredni kapaciteti tehnološku vodu obezbjeđuju iz komunalnih i vlastitih vodovoda. U nadležnosti JP «RAD» Lukavac je distribucija pitke vode i kanalizacije **samo jednog dijela općine** Lukavac, a to se odnosi samo na grad Lukavac i nekoliko prigradskih MZ. JP «RAD» Lukavac vodom snabdijeva cca 23.000 stanovnika u gradu Lukavac (cca 50% stanovnika) i prigradskim mjesnim zajednicama, te oko **470 pravnih subjekata**. JP «Rad» Lukavac vrši mjesečne analize vode i to fizičko-hemijska 3 puta mjesečno i bakteriološka 5 puta mjesečno u JU Zavodu za zdravstvo TK i JU Dom Zdravlja Lukavac i to samo za mjesne zajednice koje se snadbijevaju sa vodovodnog sistema koji je u nadležnosti i kojim upravlja ovo preduzeće. Ostali seoski vodovodi su u nadležnosti mjesnih zajednica ili grupe građana ili individualni bunari, te JP «Rad» nema informacija o zdravstvenoj ispravnosti i kontroli uzoraka.

JP «Rad» Lukavac nema vlastitih izvorišta pitke vode (voda se ustupa JP «Rad» Lukavac), te se gradski vodovod snabdijeva vodom sa izvorišnih objekata kojima ne upravlja ovo javno preduzeće i to:

- filter stanice u Modracu koja je u vlasništvu Global Ispat koksne industrije Lukavac (»GIKIL») odakle se preuzima najveća količina vode (prosjeak 60 l/s),
- sa izvorišta Toplice je JP »Rad» ustupio količinu vode (25%) za snabdijevanje grada Tuzla (kojim upravlja JKP »Vodovod i kanalizacija» d.o.o Tuzla).

Tabela 16. Broj priključaka na vodovodnu mrežu i fakturirane količine vode u m³

Broj priključaka (domaćinstva)	5.959
Broj priključaka za pravne subjekte	470
Broj stanovnika	cca 23.000
Duljina cjevovoda	cca 58 km
(uz dodatnih 59 km cjevovoda priključaka DN 25 i manji – 117 km)	
Prosječan pritisak	3,6 bara
Zahvaćena količina vode	1.755.571 m ³
Prodana količina vode (prihodovna)	947.225 m ³
Prodana količina vode fizičkim licima	747.983 m ³
Prodana količina vode pravnim licima	199.386 m ³
J.P. "RAD" – nefakturisana ovlaštena potrošnja	cca 30.000 m ³

Izvor: JP «Rad» Lukavac, 2017.

Bilans vode prema IWA metodologiji za 12 mjeseci 2017. godine prikazuje značajne razlike između prihodovane i neprihodovane vode (778.346) u omjeru **cca 44%**, tj. značajne gubitke u sistemu snabdijevanja vodom (koja iznosi 49% ili blizu polovinu zahvaćene vode). Centralni objekat sistema vodosnabdijevanja Lukavca je rezervoar «Določaj» koji se vodom dopunjava iz Filter stanice Modrac potisnim cjevovodom DN300 putem pumpi. Zapremina rezervoara je 2x1.000 m³. Iz njega se gravitacijski opskrbljuju svi potrošači. Pojedini rubni dijelovi sistema su na nadmorskoj visini iznad kote vodospreme Določaj te se opskrba vodom osigurava sa tri zasebne pumpne stanice (Bistarac, Hrvati, Donje Crveno brdo). U izvještajnom periodu za 2017. godinu distribuirane su relativno dovoljne količine vode koje su zadovoljile potrebe potrošača. Fizičko-hemijska analize vode rade se u Zavodu za javno zdravstvo TK tri puta mjesečno. Bakteriološke analize vode rade se u JZU Dom zdravlja Lukavac, Higijensko epidemiološka služba) pet puta mjesečno. Broj analiza koje se rade određen je ugovorom na bazi Pravilnika o zdravstvenoj ispravnosti vode za piće «Službeni glasnik BiH br. 40/10», sve informacije i obavještenja građanstvo je dobijalo putem lokalnog medija JU RTV Lukavac, odnosno nadležnih inspeksijskih službi. Uposlenici vodovoda i kanalizacije imaju svakodnevne aktivnosti na distribuciji vode na tekućem i investicionom održavanju, kao i na priključcima odnosno isključenjima.

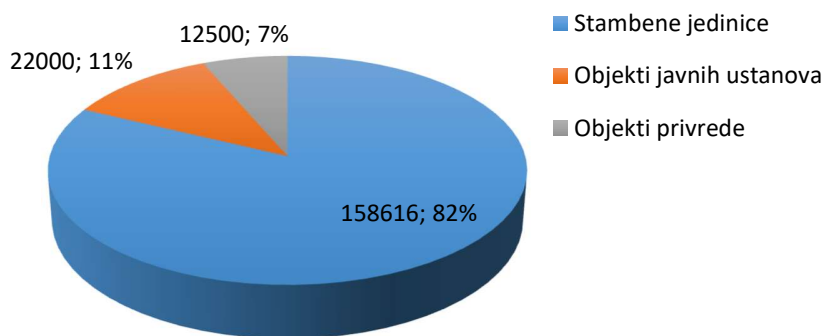
Stanje kanalizacione infrastrukture ne prati raširenost stanovništva i razvoj privrednih aktivnosti u općini. Na području općine Lukavac postojeća kanalizaciona mreža je mješovitog tipa, a tamo gdje nije izgrađena dispozicija upotrijebljenih voda iz domaćinstava i industrije, vrši se u individualne septičke jame ili ispušta u obližnje vodotoke bez prethodnog prečišćavanja. Za naselja Bistarac Gornji i zaseoke Določal i Jošik je urađena dokumentacija kojom bi se otklonili problemi sa bujičnim vodama i nanosom, a za naselja po obodu jezera Modrac dokumentacija za prihvata, odvođenje i prečišćavanja otpadnih voda na tipskim postrojenjima. Prema procjenama, na gradski sistem kanalizacije priključeno oko **50% stanovnika općine**. JP «Rad» Lukavac ne raspolaže podacima o dužini kanalizacione mreže, na kanalizacioni sistem priključeno je 2.200 objekata stanovanja i 277 pravnih lica. U posljednjih 5 godina bilo je 55 novih priključaka na kanalizacionu mrežu.

U narednom periodu nastoji se povećati pokrivenost kanalizacionom mrežom za prikupljanje otpadnih i oborinskih voda za 57.931 m kanalizacione mreže sa tretmanom otpadnih voda u ruralnom dijelu općine i 5.260 m mreže za odvodnju oborinskih voda u urbanom dijelu općine, te izraditi projektnu dokumentaciju za tretman otpadnih voda.

Grijanje

Na području općine Lukavac, na gradskom području postoji sistem daljinskog grijanja za kolektivno stanovanje, javne objekte i privredu⁵. Na sistem daljinskog grijanja priključeno je 2.918 domaćinstava (cca 17,51% ukupnog broja domaćinstava) sa ukupnom površinom grijanja oko 163.707 m², objekti privrede sa površinom 12.500m², te javne ustanove sa ukupnom površinom grijanja oko 22.000 m².

Procjena je da 1.337 domaćinstava ima individualne kotlovnice sa potrošnjom od 10 t lignita i 6 m³ drveta u jednoj grejnoj sezoni gdje se grije ukupna stambena površina. Ostalih oko 10.000 domaćinstava ima peći na uglj (troši 6 t uglja i 6 m³ ogrevnog drveta) i grije 50% stambenog prostora. Na bazi dostupnih podataka i navedenih procjena na godišnjem nivou, procjenjuje se da se za potrebe grijanja, uključujući i ostalu potrošnju električne energije, iskoristi **438.629.501 kWh** energije. U sistem centralnog grijanja grada Lukavca trenutno je instalirano 68 toplinskih podstanica čiji je instalisani kapacitet različit u zavisnosti od kapaciteta priključnog objekta. Od navedenih 68 toplinskih podstanica, 47 su kompaktne «TP» sa potpuno automatskim radom, ostalih 21 su stare podstanice od kojih je neke potrebno u potpunosti rekonstruirati, a neke djelimično te prilagoditi novom sistemu i režimu rada. Ukupno instalirana snaga svih toplinskih podstanica je 35 MW. Podaci o grejnim površinama priključenim na sistem grijanja dati su na slici br 29.

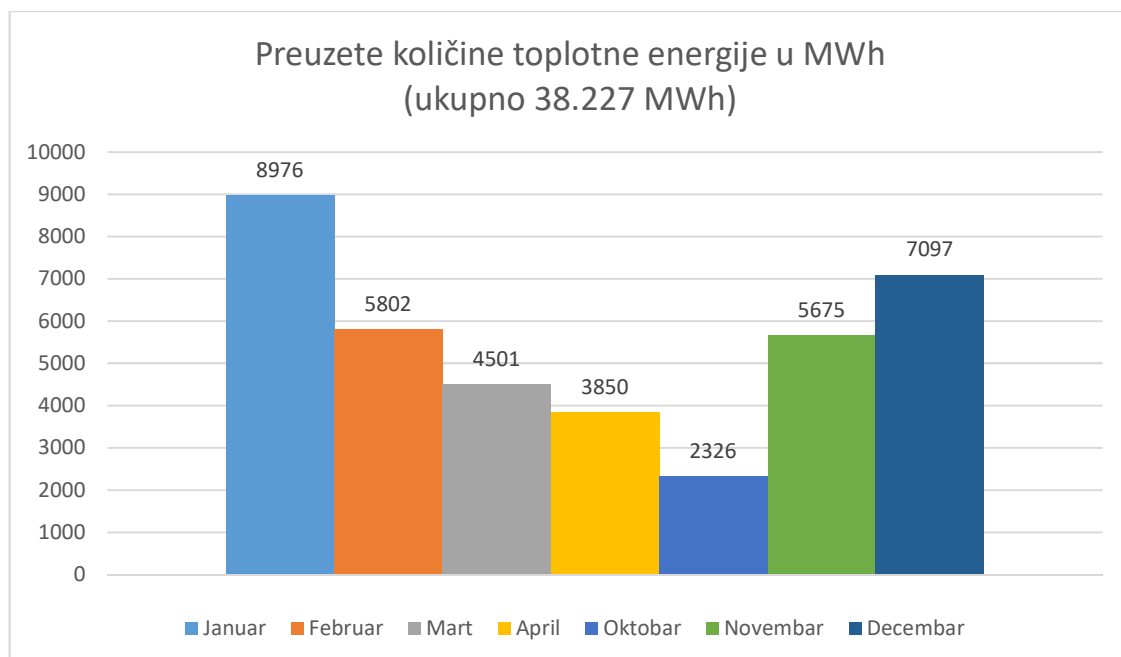

Slika 29. Ukupna površina objekata koji se griju, m²

Izvor: Informacija J.P. «Rad» Lukavac, 2017.

U 2017. godini za izvještajni period iz Termoelektrane Tuzla preuzete su količine toplotne energije kako je navedeno na slici.

⁵ Sistem daljinskog grijanja (SDG) priključen na vrelovodnu mrežu TE Tuzla.

Slika 30. Preuzete količine toplotne energije u MWh, 2017

Izvor: Informacija J.P. «Rad» Lukavac, 2017.

Kupljena količina toplotne energije za grejnu sezonu u 2017. godine iznosi 38.227 GWh. U zavisnosti od atmosferskih okolnosti preduzeće u zadnjih 5 godina prosječno preuzima oko 35-45GWh toplotne energije. Aktivnosti koje se vode na proširenju toplifikacione mreže u 2017. godini su:

- U fazi realizacije je projekat proširenja vrelvodne mreže i spajanje na mrežu grijanja u 3 ulice.
- Rekonstrukcija toplinskih podstanica primarnog dijela u ul. Redžep ef. Muminhodžić br. 6 i 16, Armije BiH A2, D5-D6 te Titova bb kao i dio vrelvodne mreže koja se odnosi na primarni vrelvodni dio.

Higijena grada i odvoz otpada

U 2017. godini JP »Rad» Lukavac su povjerene komunalne djelatnosti održavanja čistoće i javnih površina. Budžetom Općine Lukavac u 2017. godini planirana su sredstva od 850.000 KM, a tokom 2017. godna realizovano je 779.067 KM. Programom odvoza otpada na području općine Lukavac obuhvaćene su 24 mjesne zajednice (od 33 MZ) u kojima je registrovano cca 9.299 korisnika usluga iz reda domaćinstava (od 16.656 domaćinstava) i cca 668 korisnika usluga iz reda pravnih subjekata. Odvoz otpada obavlja se shodno odluci Općinskog vijeća i to:

- svakodnevno sa područja MZ Lukavac Grad (pražnjenje kontejnera),
- dva puta mjesečno iz prigradskih mjesnih zajednica po ustaljenim terminima,
- dva puta sedmično za pravna lica i ustanove.

Tabela 17. Izdvojena sredstva iz budžeta općine Lukavac za održavanje javnih površina, KM

Godina	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.
Iznos, KM	709.538	703.886	789.967	755.737	779.067

Izvor: Općinska služba za finansije, 2017.

U sistem organizovanog prikupljanja i odvoza otpada uključena su četiri vozila i dva autopodizača (jedno vozilo radi u dvije smjene). Na deponiju Potočari dnevno se odlaže cca 90 m³ komunalnog otpada u sabijenom stanju što se redovno prekriva slojem pijeska (zemljom) visine 20-30 cm. Općina Lukavac je u junu 2016. godine prema Federalnom ministarstvu okoliša i turizma uputila dopunu ranije podnesenog zahtjeva za izdavanje okolinske dozvole za sanaciju, zatvaranje deponije komunalnog otpada i izgradnju pratećih sadržaja prilagođenih regionalnom konceptu odlaganja otpada. U novembru 2016. godine održana je Javna rasprava po predmetnom zahtjevu, nakon čega se Federalno ministarstvo okoliša izjasnilo po istom te je izdata okolinska dozvola i rješenje je pravosnažno. Općina Lukavac je pokrenula postupak izrade glavnog projekta za sanaciju i zatvaranje deponije komunalnog otpada i izgradnju pratećih sadržaja prilagođenih regionalnom konceptu odlaganja otpada, a rok za izradu projekta je sredina 2017. godine, aktivnosti su usporene s obzirom na postupak pribavljanja neophodnih saglasnosti i dozvola. Općina Lukavac je poduzela aktivnosti na rješavanju imovinsko-pravnih odnosa na zemljištu gdje se nalazi lokalitet deponije kako bi se uz obezbjeđenje finansijskih sredstava izvršilo ograđivanje deponije i realizovala druga faza mjera po Rješenju Federalne uprave za inspekcijske poslove. J.P. "Rad" ne posjeduje postrojenje za preradu - reciklažu otpada, niti posude za selektivno sakupljanje otpada. Iz ovog ali mnogih drugih razloga kapacitete JP «Rad» potrebno je značajno unaprijediti, posebno u pogledu selekcije i sredstava za selektivno prikupljanje otpada, transporta ali i posebno rješavanja problematike odlaganja otpada.

Važno je napomenuti da Dom zdravlja, u skladu sa zakonom, upravlja ukupnom procijenjenom količinom medicinskog otpada. Za 2017. godinu otpad u Domu zdravlja Lukavac je iznosio oko 3000 kg. Odvoz svih vrsta medicinskog otpada vrši „KEMIS – BH“ d.o.o., po provedenom postupku javne nabavke od strane JU «Dom zdravlja» Lukavac.

Na održavanju gradskog groblja angažovan je svakodnevno jedan radnik koji vrši košenje trave, čišćenje i uređenje. Usluge iskopa i zagrtanja grobnica prilikom sahrana na gradskom groblju organizuju se sa predstavnicima vjerskih zajednica te u skladu sa važećim Odlukama o komunalnom redu.

Na području općine Lukavac je evidentirano 127 lokaliteta za ukop umrlih. Prosječna površina groblja je 3615 m² od kojih je najveći Gradsko groblje Lukavac sa površinom od 46000 m², a najmanji lokalitet je Vakufsko groblje pri Džematu Puračić površine 152 m². Svim lokalitetim za ukop umrlih, osim Gradskog groblja, upravljaju vjerske ili mjesne zajednice.

Civilna zaštita i smanjenje rizika od prirodnih i drugih nesreća

Služba civilne zaštite općine Lukavac, sa dva odsijeka, broji ukupno 23 zaposlena, uključujući šefa službe. Od toga, u Odsjeku za poslove civilne zaštite zaposleno je 3 radnika, a u Odsjeku za zaštitu od požara i vatrogastvo u okviru kojeg se nalazi Profesionalna vatrogasna jedinica, zaposleno je 19 radnika (14 stalno uposlenih i 5 pripravnika na određeno vrijeme). Odsjek za zaštitu od požara i vatrogastvo, u okviru kojeg se nalazi Profesionalna vatrogasna jedinica, raspolaže sa 5 vozila, od čega su 2 za tehničke intervencije i 3 vatrogasna kamiona-cisterne. U pogledu lične opreme, Odsjek za zaštitu od požara i vatrogastvo, u okviru kojeg se nalazi Profesionalna vatrogasna jedinica, raspolaže sa radnim uniformama. Što se tiče druge formacijske opreme, raspolaže se sa 3 čamca sa 3 motora, 2 motorne pile, određenim brojem agregata, određenim brojem isušivača, određenim brojem pumpi za vodu.

Služba Civilne zaštite posjeduje osnovna dokumenta zaštite i spašavanja, Procjenu ugroženosti od prirodnih i drugih nesreća za područje općine Lukavac⁶, Odluku o organizovanju i funkcionisanju zaštite i

⁶ Program razvoja zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća u općini Lukavac («Sl. Glasnik općine Lukavac» br. 05/13). Navedni program je predviđeno unapređenje materijalno-tehničkih sredstava zaštite i spasavanja.

spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća, kao i Plan zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća na području općine Lukavac.

U pogledu prevencije zaštite i spašavanja, postojeću plansku dokumentaciju potrebno je unaprijediti, ažurirati i usaglasiti sa planskim dokumentima višeg nivoa vlasti, posebno sa Procjenom ugroženosti od prirodnih i drugih nesreća područja i drugim planskim dokumentima Tuzlanskog kantona, nakon iskustva i posljedica prirodnih nepogoda (2014), da bi se osigurala potpuna koherentnost u saradnji sa drugim jedinicama opće i posebne namjene u susjednim općinama i Kantonu. Značajni privredni subjekti imaju odgovarajuće planove zaštite i spasavanja (GIKIL, FCL, SISECAM Soda Lukavac). Također, Općina ima određene operativne planove zaštite od požara, poplava i drugih opasnosti.

U MZ-ama je organizovano 25 štabova civilne zaštite sa 125 članova, 265 povjerenika, i 25 jedinica CZ opće namjene sa ukupno 440 pripadnika. Također, na području općine Lukavac djeluje i Teritorijalna vatrogasna jedinica (TVJ), sa 19 zaposlenih i određenim materijalnim kapacitetima koje je neophodno značajno unaprijediti u cilju prevencije i zaštite od požara (putem obuke, nabavke opreme i obezbjeđenja dovoljnih sredstava), jer postojeći kapaciteti, posebno materijalni, nisu zadovoljavajući i ne mogu odgovoriti potrebama u slučaju nepovoljnih scenarija. Također, u organizacionoj strukturi GIKIL Lukavac je organizovana profesionalna vatrogasna jedinica.

Na područje općine Lukavac karakteristične su sljedeće prirodne i druge nesreće⁷:

- prirodne nesreće - potresi, poplave, klizišta i odroni, grad, oluja, suša, mraz, sniježni nanosi, epidemije i epizootije raznih bolesti ljudi i životinja, kao i veliki broj biljnih bolesti i štetočina.
- tehničko-tehnološke nesreće - požari, pucanje brane na hidroakumulaciji, radioaktivno i drugo zagađivanje vazduha, zemljišta i namirnica.
- ostale nesreće: saobraćajne nesreće u drumskom i željezničkom saobraćaju, akcidentne situacije u privrednim subjektima i nesreće od NUS-a i MES-a.

Poplavama koje izaziva rijeka Spreča, Turija, Jala kao i neuređena korita potoka u MZ-a Kruševica, Dobošnica Donja, Dobošnica Donja, Gnojnica, Berkovica, Devetak, Bokavići, Brijesnica Donja, Poljice Donje, Poljice Gornje ugrožavaju se poljoprivredne površine i imovina građana. Također, trenutno je registrovano preko 20 većih i oko 80 manjih klizišta⁸ koja su izazvana jakim padavinama. Poplavama je iz 2014. godine oštećeno 859 objekata, oštećeno ili urušeno 28 mostova, oštećena su 2 podvožnjaka, putevi na 99 lokacija te oštećeno vodotoka 42,4 km na ukupno 1116ha. Poplave u pojedinim zonama (dolina Spreče, rijeke Turije i uža gradska zona) se javljaju gotovo na godišnjem ili sezonskom nivou.

Aktivna klizišta su evidentirana na području MZ-a: Dobošnica Gornja, Šikulje-Prline (rudne aktivnosti, "Crveno brdo", "Oštro Crveno brdo", Prline i dio MZ-e Hrvati), Poljice Gornje, Modrac, Jaruške, Orahovica, Kruševica, Brijesnica Donja, Turija, Babice, Dobošnica Donja-lokaliteti "Dolovi" i "Polje". **Orijentaciona površina klizišta iznosi 1024,81ha, od kojih neka ugrožavaju lokalne puteve poput puta u MZ Jaruške.**

U posljednjih 100 godina na ovom području je zabilježeno **7 potresa** koji su imali intenzitet veći od 4° MCS skale, a max. 7° MCS u Dobošnici 1974. godine. Najugroženija područja sa **sniježnim padavinama** i nanosima su MZ-e na planini Ozren, Jaruške, Turija, Poljice Gornje, Poljice Donje i Kruševica. U požarima 2000. godine izgorile su velike površine šuma i niskog rastinja te mladi nasadi u rejonu Svatovca, Vijenca kao i planine Ozren. **Požarni rizik** u industriji i zanatstvu je veliki zbog upotrebe velikog broja zapaljivih materija, a dodatno ga uvećava i veliki broj benzinskih stanica na malom prostoru. Ipak, u poslednjih 10-tak godina nisu se desili požari velikih razmjera ni na industrijskim ni na stambenim objektima. U slučaju rušenja brane hidroakumulacije "Modrac" najveće štete nanio bi poplavni talas čija bi visina varirala u

⁷ Disaster Risk Reduction (DRR).

⁸ Registar klizišta uspostavljen od strane službe za civilnu zaštitu, te su neka klizišta već sanirana.

zavisnosti od profila riječne doline i iznosila bi za najtežu varijantu 11,5 m na 1 km nizvodno od brane do 8,75 m na profilu Berkovice i 14,55 m ispred ulaza u općinu Gračanica, krećući se brzinom od 40 m/sec neposredno ispod brane do 4,4 m/sec kod ušća Spreče u Bosnu.

U cilju smanjenja rizika od **saobraćajnih nesreća**, postavljanjem semafora na raskrsnici u Modracu put M4, kao i izgradnjom puta izlaza iz Lukavca kroz ulicu Armije BiH prema benzinskoj pumpi "Junuzović-Kopeks", smanjen je broj saobraćajnih nesreća. Ukupna očekivana rizična površina kontaminirana eksplozivnim sredstvima zaostalim iz rata (ESZR) općine Lukavac iznosi 13.711.740 m², a što je 4,04 % u odnosu na ukupnu površinu općine. Posljedice ovako složene **minске situacije** na području općine Lukavac se ogledaju u velikom broju stradalih. Od kraja ratnih dejstava do danas, usljed eksplozija zaostalih ubojnih sredstava, smrtno su **stradale 42 osobe, a 21 osoba je zadobila tjelesne ozljede**. Najugroženija područja kontaminirana prvenstveno minama na području općine su grupisana oko ozrenskih naselja Sižje, Borice, Milino selo, Turija, Orahovica, Lozna i Jaruške te dolinom rijeke Spreče kroz MZ-e Devetak, Sižje, Dobošnica Donja, Krtova, Gnojnica i Berkovica. Poseban problem neregistrovanih minskih polja je izražen na području MZ-e Smoluća, jer za navedeno područje ne postoje zapisnici o postavljanju mina.

Podaci prethodnog iskustva prirodnih i drugih nesreća iz 2014. godine i materijalnih procijenjenih posljedica poplava:

- ukupno šteta građana - 11,31 mil. KM
- ukupno šteta imovine u državnom vlasništvu – 8,57 mil. KM
- ukupno šteta imovine privrednih subjekata – 126,05 mil. KM
- ukupno sve - 145,94 mil. KM

Na bazi navedenog, kao posljedice uticaja poplava iz 2014. godine, finasijske posljedice istih su enormne (preko 7 godišnjih budžeta Općine) te se u konceptu strateškog razvoja mora voditi računa o smanjenju rizika od prirodnih i drugih nesreća, prilagođavanju klimatskim promjenama, jačanju kapaciteta prevencije i odgovora, uključujući sisteme ranog upozoravanja i upoznavanja stanovništva sa istim te posebno voditi računa o ugroženim kategorijama (djeca, stari, osobe sa poteškoćama i dr.).

Stanje administrativnih usluga lokalne samoprave

Poslove i zadatke lokalne samouprave iz direktne nadležnosti općine, kao i upravne poslove koji su federalnim i kantonalnim zakonima stavljeni u nadležnost općine, vrši Jedinostveni općinski organ uprave putem sljedećih službi za upravu, i to: Stručna služba Općinskog vijeća, Stručna služba Općinskog načelnika, Služba za opću upravu, privredu i društvene djelatnosti, Služba za urbanizam, prostorno planiranje⁹ i investicije, Služba za geodetske i imovinsko pravne poslove, Služba za komunalno stambene poslove, boračko-invalidsku zaštitu i raseljena lica, Služba za inspekcijske poslove, Služba za budžet i finansije, Služba civilne zaštite, Služba za operativno tehničke poslove. U organu lokalne uprave zaposlena su ukupno 134 uposlenika, **od toga 74 osobe muškog pola (55%) i 60 osoba ženskog pola (45%)**. Obrazovnu strukturu zaposlenih najvećim dijelom čine zaposleni sa SSS-IV stepena (48%) i VSS-VII stepena (43%). Efikasnost rada općinske uprave ogleda se u broju riješenih predmeta, u prvostepenom postupku po zahtjevu stranke u 2017. godini od 463 podnesena zahtjeva, riješeno je 459 (99,13%). U slučaju za prvostepeni upravni postupak pokrenut po zahtjevu stranke – poseban ispitni postupak od 1903 riješeno je 1123 predmeta (59,01%). Rješavanje po službenoj dužnosti od 4548 riješeno je 4520 predmeta (99,38%).

U Općini Lukavac je uspostavljen Centar za pružanje usluga građanima (šalter sala) 2004. godine, a izgrađena je uz pomoć Projekta podrške lokalnoj samoupravi, koji je finansirala Američka agencija za međunarodnu saradnju (USAID). U šalter sali je uspostavljen Info pult za poduzetnike na kojem potencijalni poduzetnici mogu dobiti informacije vezane za registraciju obrta, dokumentaciju neophodnu za registraciju, taksama koje se plaćaju i slične informacije. Također, na području općine Lukavac je registrovano Udruženje privrednika, ali još uvijek nije aktivno počelo sa radom dok se ne obezbijedi prostor

⁹ Služba prilikom prostornog planiranja u skladu sa profesionalnim standardima uzima u obzir Procjenu ugroženosti Općine od prirodnih i drugih opasnosti.

za djelovanje ovog i ostalih udruženja. Općina Lukavac je u fazi pripreme prostora u zgradi koja je vlasništvo općine Lukavac, ali u istoj već boravi Crveni križ/krst općine Lukavac, arhiva općinskog Suda je smještena u zgradi, tako da je u toku adaptacija prostora. Općinska administracija je na usluzi privrednicima, a posebno nakon uspostave Jedinice za upravljanje razvojem (JURA). Sužbenici ovog odsijeka prate Javne pozive koji su vezani za privrednike i odmah ih obavještavaju, pomažu u realizaciji programa i projekata lokalnog razvoja kao i pružaju pomoć pri apliciranju za novčane podrške, subvencije i slično.

Stanje komunalne infrastrukture ne prati raširenost populacije i razvoj privrednih aktivnosti u općini. Na području općine Lukavac postojeća kanalizaciona mreža je mješovitog tipa, a tamo gdje nije izgrađena dispozicija upotrijebljenih voda iz domaćinstava i industrije vrši se u individualne septičke jame ili ispušta u obližnje vodotoke bez prethodnog prečišćavanja. Za naselja Bistarac Gornji i zaseoke Določal i Jošik je urađena dokumentacija kojom bi se otklonili problemi sa bujičnim vodama i nanosom, a za naselja po obodu jezera Modrac dokumentacija za prihvata, odvođenje i prečišćavanja otpadnih voda na tipskim postrojenjima. Kanalizacioni sistem je u relativno lošem stanju, nedovoljan je da primi otpadne i oborinske vode koje se miješaju i trenutno je oko 50% stanovnika općine Lukavac pokriveno kanalizacijskim sistemom koji otpadnu vodu bez prečišćavanja ispušta u prirodni recipijent.

Općina Lukavac i JP »RAD« Lukavac je sa Evropskom investicijskom bankom pokrenula aktivnosti na kvalitetnijem vodosnabdijevanju, mjerenju i lociranju gubitaka vode, kao i Projekat odvodnje oborinskih voda, kanalizacione mreže sa postrojenjem za prečišćavanje i tretman otpadnih voda. Općina Lukavac je potpisala ugovor na realizaciji ovih projekata. Trenutno su u toku tenderske procedure na realizaciji Projekta odvodnje i pročišćavanja oborinskih, odnosno fekalnih voda (procedure tendera vodi Općina Lukavac).

U pogledu sistema centralnog grijanja, potrebno je ekonomskim mjerama stimulisati korisnike da koriste iste, posebno u cilju smanjenja aerozagađenja te nastaviti stalna ulaganja u infrastrukturu sistema (posebno rekonstrukciju i automatizaciju podstanica sistema).

Sistem upravljanja otpadom nije odgovarajući, s obzirom da nedovoljan obuhvat organizovan sakupljanja otpadom na teritoriji općine Lukavac koji iznosi svega 55,83%, dok određene lokalne zajednice imaju obuhvat računat po broju domaćinstava i preko 90%. Takođe, pitanje odlaganja otpada nije trajno i adekvatno riješeno, te buduća rješenja treba tražiti u saradnji sa susjednim općinama ili kroz projekte međuopćinske saradnje.

U pogledu smanjenja rizika od prirodnih i drugih nesreća potrebna su značajna ulaganja u izgradnju kapaciteta CZ općine Lukavac, kao i izrade i ažuriranja ključne planske i provedbene dokumentacije, planova zaštite i spašavanja i dr.) u oblasti smanjenja rizika od prirodnih i drugih nesreća. Uticaj prirodnih i drugih nesreća posebno je bitno prepoznati u strateškom razvoju, jer bazirano na iskustvu pojedinih lokalnih zajednica u BiH koje su osjetile značajan uticaj prirodnih i drugih nesreća, čiji su svi rezultati u lokalnom razvoju dostizani decenijama gotovo trenutno anulirani pod uticajem istih. Takođe, bitno je naglasiti da je koncept smanjenja rizika od prirodnih i drugih nesreća mnogo širi od pojma i kapaciteta Civilne zaštite lokalne zajednice i zahtijeva širi društveni pristup zajednice.

Sistem javne uprave mora se razvijati na efikasan način u cilju istinskog servisa građanima i privrednim subjektima, posebno lokalne uprave koja na efikasan način treba upravljati lokalnim razvojem općine Lukavac.

III.1.7. Stanje okoline

Stanje zemljišta

Kao najveći uzročnici zagađenja tla identificirani su neadekvatno odloženi otpad iz privrede (najčešće hemijski otpad, kartonska, PVC i gumena ambalaža i proizvodi, drugi otpad svih privrednih subjekata na teritoriji općine Lukavac) i domaćinstava, otpadne vode septičkih jama, preliva i direktnih izlivanja u tlo, postojanje minskih polja, neadekvatno i nekontrolisano korištenje hemijskih sredstava u poljoprivredi. Da bi se postiglo poboljšanje hemijskih svojstava te poljoprivredno zemljište privelo intenzivnijim kulturama potrebna je ekonomska valorizacija zemljišta, uvođenje sistemske kontrole plodnosti zemljišta, uz prethodnu izradu karte upotrebne vrijednosti zemljišta. Navedenu korištenu osnovnu pedološku kartu izrađenu po staroj metodologiji, neophodno je uskladiti prema važećoj međunarodnoj FAO klasifikaciji. Formiranjem baze podataka izgradio bi se savremeni informacijski sistem koji bi predstavljao polaznu osnovu za izradu različitih aplikativnih karata o namjeni i korištenju zemljišta te njegovoj zaštiti i racionalnom korištenju.

Općina Lukavac, po svojim prirodnim, geografskim i geološkim karakteristikama predstavlja područje koje je **podložno za nastanak klizišta** koja su u proteklim godinama prouzrokovala znatne materijalne štete na stambenim, infrastrukturnim i drugim objektima. Ako se ovome pridodaju i stečeni faktori, uzrokovani uglavnom ljudskim djelovanjem, kao što su destabilizacija lokaliteta zasjecanjem kosina, nekontrolisana sječa šuma, nerješavanje regulacije vodotoka, nekontrolisana eksploatacija ruda, kao i nelegalna i nepropisna gradnja objekata, onda se mogućnosti nastanka klizišta znatno povećavaju. Nepoštivanje propisa iz ove oblasti (prostorno planiranje i izgradnja objekata, regulacija vodotoka, čuvanje šumskog fonda i sl.) u najvećoj mjeri dovodi do pojava klizišta i ista su uzrok u 90% slučajeva pojave klizišta na našoj općini.

Također je istovremeno povećana eksploatacija šuma i ruda sa prostora naše općine te je zbog prevelikog opterećenja putne mreže uzrokovanog teškim saobraćajem došlo do prolamanja puteva i ulaska vode u tijelo puta, a što uz vibracije nastale od motornih vozila rezultira stvaranjem klizišta na mnogim lokalitetima uz putni pojas. Ovdje je bitno napomenuti da na lokalnim putevima kroz našu općinu već duže vrijeme nigdje ne postoje saobraćajni znaci za ograničenje opterećenja putne podloge. Treba naglasiti da je povećana eksploatacija šuma, također, doprinijela nastanku erodiranih i kliznih površina na području naše općine. Šume imaju važnu ulogu u sprečavanju nastajanja bujica koje za posljedicu imaju erodirano tlo i razvoj klizišta. Činjenice govore da slivna područja obrasla šumom imaju 30-50% niže vodostaje, u odnosu na područja koja nisu obrasla šumom. Zbog svih naprijed pomenutih prirodnih i stečenih faktora koji doprinose nastanku klizišta, općina Lukavac je prethodnim godinama bila više puta zahvaćena prirodnim nepogodama koje su nanijele ogromne materijalne štete fizičkim i pravnim licima u obliku oštećenih ili porušenih stambenih i pomoćnih objekata, kao i objekata infrastrukture (putevi, mostovi, vodopusti i dr.). U toku 2014. godine općinu Lukavac zadesile su prirodne nesreće uzrokovane obilnim padavinama i pojavom klizišta zbog čega je proglašeno stanje prirodne nesreće. Zbog pokretanja velikog broja klizišta na području općine Lukavac u vrijeme prirodne nesreće, urađeni su elaborati nužne sanacije klizišta na području općine Lukavac za koja su neophodna značajna finansijska sredstva, jedan dio projekata je realiziran (na 23 lokacije realizovani radovi sanacije klizišta za šta je općini Lukavac odobreno cca 1.4 mil. KM sredstava).

Dakle, kao najveći uzročnici zagađenja tla identificirani su neadekvatno odloženi otpad iz privrede i domaćinstava, otpadne vode septičkih jama, preliva i direktnih izlivanja u tlo, postojanje minskih polja, neadekvatno i nekontrolisano korištenje hemijskih sredstava u poljoprivredi.

Stanje vodnih resursa

Vodni resursi na području općine Lukavac su značajan potencijal na koji je oslonjen razvoj privrede Spreča, Jala, Turija, Jezero Bistarac, Akumulacija „Modrac“. Najznačajniji vodni potencijal je akumulacija jezera Modrac, jezero Bistarac, te rijeke Jala, Spreča i Turija. Pored njih tu su još i rijeke Brijesnica, Strojna, Ugar, Bistarčić, Rakovac, Lukavčić, Šikuljačka rijeka, Kruševačka rijeka, Gnojnički potok, Loparički potok, Potok Rijeka, Berkovačka rijeka i jezero Vijenac.

Rijeka Spreča je, nažalost, postala otvoreni kolektor za sve otpadne vode sa područja **11 općina koje pripadaju slivu**, a ono što najviše zabrinjava je činjenica da trenutne količine voda u vodotocima sliva mogu prihvatiti tek 1,7% ukupnog zagađenja koje se svakodnevno unosi. Takva situacija je rezultat niskih proticaja u vodotokovima, oscilacija u količinama vode (bujični karakter, brana jezera Modrac), relativno visoke naseljenosti u slivu i relativno razvijene industrije, što onemogućava samoprečišćavanje vodotoka. Većina voda koje se ispuštaju u rijeku Spreča ne zadovoljava standarde kvaliteta. Analiza Agencije za vodno područje rijeke Save spominje da **od 28 mjernih mjesta** gdje su 2007. godine izvršena mjerenja, na 8 je stanje bilo izrazito kritično, odnosno lošije i od najgore, IV kategorije kvaliteta (npr. ušće Jale-Spreče, Lukavačkog Potoka, Puračić- naselja i mjesta na području općine Lukvac). Prema izvještaju o utvrđivanju kvaliteta voda rijeke Spreče iz juna 2011. godine (slični zaključci u pogledu zagađenja vodotoka Spreče se mogu izvesti na osnovu analiza za potrebe Plana upravljanja vodama 2016.-2021., Agencije za vodno područje rijeke Save, Sarajevo) kojeg je pripremio Institut za hemijsko inženjerstvo Tuzla, može se konstatovati sljedeće:

- Duž ispitivanog dijela vodotoka rijeke Spreče, po pokazateljima zasićenja kisikom, sadržaju suspendiranih materija, suhog ostatka filtrirane vode utvrđene su vrijednosti iznad propisanih za I kategoriju (klasu) vodotoka¹⁰.
- Na lokalitetu - 200 m nizvodno od uliva rijeke Jale, vrijednost pH svrstava vodotok u III klasu.
- Rezultati analiziranih uzoraka vode rijeke Spreče ukazuju da sadržaj amonijaka i nitrita premašuju vrijednosti propisane Uredbom o uslovima ispuštanja otpadnih voda u prirodne recipijente i sisteme javne kanalizacije („Službene novine FBiH“, br. 101/15 i 01/16) – za slučaj ispuštanja u površinske vode.
- Na dijelu vodotoka nizvodno od upuštanja otpadnih voda Sisecam Soda Lukavac, utvrđeni sadržaj hlorida premašuje vrijednost propisane Uredbe o uslovima ispuštanja otpadnih voda u prirodne recipijente i sisteme javne kanalizacije („Službene novine FBiH“, br. 101/15 i 01/16) – za slučaj ispuštanja u površinske vode. Također, utvrđene su vidljive otopljene materije (kao promjena boje) te na lokalitetu – most prema Šikuljama, primjetan miris (na amonijak i otopljene organske materije) vjerovatno kao posljedica ispuštanja otpadnih voda Global Ispat Koksna industrija Lukavac.

Kvalitet vode rijeke Jale u potpunosti je određen zagađenošću otpadnih industrijskih voda privrednih subjekata (Fabrike soli Tuzla, Poliuretanske hemije Tuzla, Termoelektrane Tuzla) i komunalnih otpadnih voda grada Tuzle, jer ove otpadne vode sačinjavaju više od **90% ukupnog protoka rijeke Jale**. Rijeka Jala po vrsti i količini zagađenosti do kolektora kanalizacije grada Tuzle (TE Tuzla) spada u II kategoriju voda, a od kolektora nizvodno do ušća u III kategoriju voda. Značajan problem trenutno predstavlja regulisanje rijeke Jale. Korito ove rijeke se etapno reguliše i to počev od njenog ušća u rijeku Spreču, pa uzvodno. Do sada je regulisano 1674 m ove rijeke. Inače regulacija je započeta još 1988. godine, a zbog ratnih dejstava prekinuta u periodu od 1992. do 2002. godine usljed čega je ostalo cca 2000 m neregulisanog korita kroz najplodnije poljoprivredno zemljište u Bistaračkom i Bokavičkom polju. Zbog čestih poplava koje izaziva

neregulirani dio rijeke, skoro da je uništeno ili se ne koristi cca 600 ha zemljišta za poljoprivrednu proizvodnju.

Kvalitet vode akumulacije Modrac konstantno se pogoršava, prema podacima ispitivanja vršenim za potrebe izrade Strategije zaštite akumulacije Modrac¹¹, (2012.), u odnosu na kvalitet vode koji se imao neposredno poslije formiranja akumulacije. Trenutni kvalitet vode akumulacije Modrac sa svih aspekata (fizičko-hemijskog, biološkog i bakteriološkog) u prosjeku je lošeg kvaliteta, sa manjim oscilacijama u kvalitetu ovisno od godišnjeg razdoblja istraživanja i lokaliteta uzorkovanja te obavljenih terenskih mjerenja. Pogoršanje kvaliteta vode akumulacije, prije svega, je posljedica hidrološkog stanja akumulacije, odnosno smanjenja zapremine akumulacije i stanja nekontroliranog zagađenja voda u slivu akumulacije, kojima slijedi akumulacija prehranjuje. Iz svega da kvalitet vode akumulacije u prosjeku odgovara II-III klasi voda. Uredbom o klasifikaciji voda, rijeka Spreča do ušća u akumulaciju Modrac, svi drugi vodotoci u slivu akumulacije i sama akumulacija Modrac svrstani su u II kategoriju - klasu voda. **Na osnovu višegodišnjeg praćenja kvaliteta voda, utvrđeno je da su svi vodotoci u daleko lošijem stanju u odnosu na zakonski utvrđeni kvalitet i da po kvalitetu voda odgovaraju III-IV kategoriji-klasi voda.** Vodotoci, prijemom zagađenja preko svojih pritoka, su konstantno opterećeni visokim teretom zagađenja i zbog toga skoro po svim pokazateljima kvaliteta, odgovaraju III-IV kategoriji-klasi voda, s tim da se povremeno po kvalitetu mogu svrstati i u vodotoke "van klase". Bitno je naglasiti da se na rijeku Turiju vrši konstantan pritisak od odlagališta jalovine rudnika Banovići koje sadrži ugljenu prašinu i druge opasne supstance. Procjedne vode iz deponija rudničkog otpada rudnika Đurđevik i Banovići, također, zagađuju rijeku Spreču i jezero Modrac u količinama koje nisu poznate.

Procjedne vode deponije Potočari su procjenjene na **70.000 m³/god.** Procjedne vode imaju negativan uticaj na površinske vodotoke (rijeke Lukavčić i Spreča) i podzemne vode obzirom da se deponija nalazi na sloju vodonosnog pijesaka i da nije izolirana. Procjedne deponijske vode sadrže različite organske i neorganske polutante poput teških metala, polihloriranih bifenila, aromatskih organskih spojeva, općenito ova vrsta otpadnih voda pripada skupini najteže zagađenih voda koje se mogu javiti antropogenim aktivnostima. Privatni, javni i poslovni subjekti koji su spojeni na sistem javne kanalizacije općine Lukavac sa **553.824 m³/god** otpadnih voda koje sadrže kabasti materijal, biorazgradljive organske materije i nutrijente zagađuju rijeku Spreču. Otpadne vode iz svih naselja općine Lukavac koja nemaju sistem javne kanalizacije i koja otpadne vode ispuštaju u septičke jame, prelive, kanale koji vode do najbližih vodnih tijela, su procjenjene na količinu od **1.698.480 m³/god.** U tim otpadnim vodama se nalaze zagađujuće materije kao što su kabasti materijal, biorazgradljive organske materije i nutrijenti.

Neuređene i divlje deponije otpada omogućavaju stvaranje **47.200 m³** procjednih otpadnih voda koje različitim organskim i neorganskim polutantima vrše zagađenje površinskih i podzemnih voda. Najveće opterećenje se dešava na rijeku Spreču i jezera Modrac Bistarac i Vijenac preko riječica i potoka: Brijesnica, Strojna, Turija, Ugar, Bistarčić, Rakovac, Jala, Lukavčić, Šikuljačka rijeka, Kruševačka rijeka, Gnojnički potok, Loparički potok, potok Rijeka i Berkovačka rijeka.

Industrijske otpadne vode na području općine Lukavac sadrže: suspendirane materije, nutrijente (hloridi, fosfati, nitriti i nitrati), sulfate, hlorige, teške metale, radioaktivne izotope, amonijak, fenole, toluole, benzol, i druge aromatske ugljovodonike i opasne supstance. Rijeka Spreča direktno i preko rijeke Jale je opterećena i zagađena industrijskim otpadnim vodama u količini od **15.775.940 m³/god.** **Problem koji je uzrok ovom stanju je ili nepostojanje sistema za tretman industrijskih otpadnih voda ili neadekvatan tretman otpadnih voda** (npr. samo određena količina otpadnih voda se propušta kroz prečištač dok se ostale direktno upuštaju u vodotoke). Otpadne vode iz rudnika na području općine Lukavac sadrže

¹¹ str.17.

biorazgradive organske materije i nutrijente (nitriti, fosfati). Rijeka Spreča i jezero Vijenac direktno i preko pritoka su opterećeni i zagađeni rudničkim otpadnim vodama u količini od **3.506.000 m³/god.** Otpadne vode iz uređenih deponija privrednih subjekata sadrže: suspendirane materije, nutrijente (hloridi, fosfati, nitriti i nitrati), sulfate, hlorige, teške metale, radioaktivne izotope. Rijeka Spreča direktno je opterećena i zagađena otpadnim vodama deponija otpada privrednih subjekata u količini od **500.000 m³/god.** Eksploatacija voda za potrebe procesa proizvodnje privrednih subjekata općine Lukavac procijenjena je na **14.867.306 m³/god.** Na taj način se vrši pritisak na jezero Modrac u navedenim količinama.

U oblastima ratarstvo, voćarstvo, povrtlarstvo godišnje se iskoristi oko **34 t** proizvoda za zaštitu biljaka. Na istim površinama se upotrijebi oko **2.644 t** različitih prirodnih i/ili vještačkih gnojiva (350 kg/ha) za poboljšanje kvaliteta i količine prinosa. Sve ove količine predstavljaju pritisak na površinske i podzemne vode na području općine Lukavac.

Uticaj komunalnog otpada

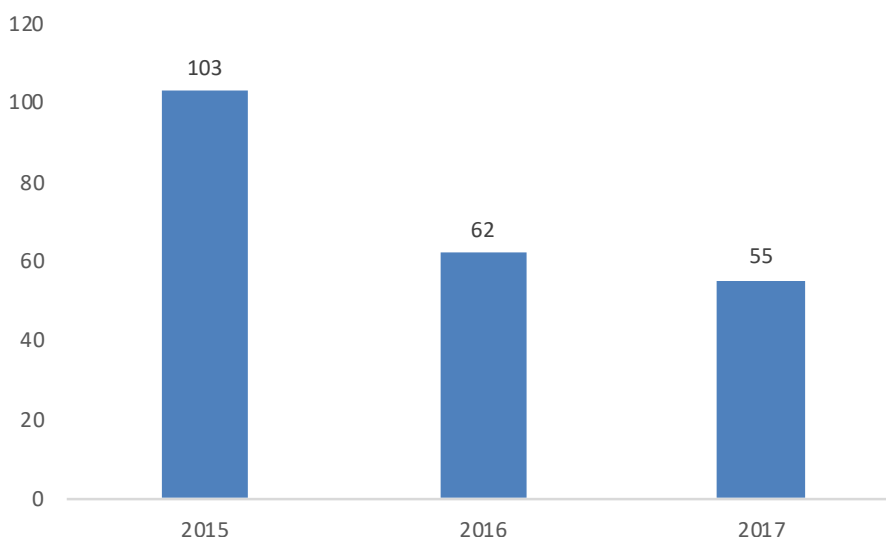
Gledano ukupno za područje općine Lukavac, organizovano se prikuplja otpad za 9.299 domaćinstava i 668 privrednih i javnih subjekata. Prikupljeni otpad se odlaže na deponiji Potočari koja je površine 7 ha. Odlaganje na ovu lokaciju je počelo 1996. godine, bez prethodno urađene projektne i ostale dokumentacije i bez okolišne dozvole od nadležnog Federalnog ministarstva. Postupak dobijanja navedene dozvole je u toku. Na deponiju se odlaže ne selektiran otpad, koji se većinom sastoji od komunalnog otpada sa primjesama opasnog otpada. Oko 9.849 domaćinstava otpad odlažu na veliki broj divljih deponija (7-10 divljih deponija po svakom naselju). Otpad se odlaže direktno u prirodu na divlja odlagališta otpada, zatrpavanjem, paljenjem ili direktnim bacanjem na zemljište ili direktnim bacanjem u rijeke i potoke. Na ovaj način se vrši ogroman pritisak i zagađanje tla. Na deponiji Potočari se na godišnjem nivou prosječno odloži oko **11.000 t** otpada dok ostalih cca 50% domaćinstava, također, stvaraju oko **11.000 t otpada** godišnje koji se spaljuje, zatrpava, baca direktno u rijeke ili odlaže na veliki broj divljih deponija (prema procjena 107 divljih deponija od koji je 36 u slivnom području jezera Modrac). Otpad direktno utiče na zagađenje i pritisak na tlo zbog postojanja ruralnih otpadnih voda tj. zagađenja tla otpadnim vodama domaćinstava koja nisu priključena na sistem javne kanalizacije i to u ukupnoj količini otpadnih voda od **1.698.480 m³/god.** Zagađenje i pritisak na tlo postoji i zbog nanošenja velikih količina otpada iz nereguliranih korita vodotoka usljed plavljenja tla prilikom obimnijih padavina. Privredni subjekti na području općine Lukavac vrše pritisak na tlo odlaganjem komunalnog i industrijskog otpada.

Kvalitet zraka

Podaci o kvalitetu zraka na području općine Lukavac su dostupni iz mjerenja koja su vrše na mjernoj stanici za kvalitet zraka. Mjerenja su vršena od strane Ministarstva prostornog uređenja i zaštite okolice Tuzlanskog kantona u okviru Sistema za praćenje kvaliteta zraka. Može se zaključiti da je u posmatranom periodu od kako postoje mjerenja kvaliteta zraka u Lukavacu (od 2003. godine), zrak bio uglavnom umjereno zagađen ili zagađen (proračun na bazi EPA algoritma, indeks kvaliteta zraka 51-100 umjereno zagađen, indeks kvaliteta zraka preko 101-zagađen sa podkategorijama). Na temelju dostupnih podataka i istraživanja procjenjuje se da je atmosfera u urbanom području opterećena te da svaki poremećaj tehološkog procesa u bilo kom privrednom subjektu dovodi do prekomjernog zagađenja zraka. Također se procjenjuje da bi eventualno svaki novi zagađivač doveo do konstantno prekomjerno zagađenog zraka. Najznačajniji pritisak na atmosferu, na području općine Lukavac, postoji zbog emisija od privrednih subjekata, zbog grijanja stambenog, poslovnog i javnog prostora, a potom, zbog emisija iz saobraćaja, emisija sa deponija otpada i emisija iz poljoprivrednih djelatnosti. S obzirom na potrebe energije i funkcije stanovanja naselja, tj. potrebe za grijanjem, samo kolektivno i individualno grijanje u atmosferu emituje: 1.044 t sumpor-dioksida (SO₂), 180 t azotnih oksida (NO_x), 611 t nemetanskih isparljivih organskih spojeva,

5.240 t ugljen-monoksida (CO), 1.516 t sitnih čvrstih čestica (prvenstveno čađi), i 0,55 tona teških metala¹². Osim toga, ove funkcije naselja (funkcija stanovanja, industrijska funkcija, kulturno-turistička funkcija, zdravstvo i dr.) imaju i najveću ulogu u emisiji stakleničkih gasova koji dovode do pojave efekta staklenika i klimatskih promjena. Za općinu Lukavac ove emisije godišnje iznose: 155.357 t ugljen-dioksida (CO₂) i 25.248 t metana (CH₄).

Također, deponijski gas se stvara u tijelu deponije komunalnog otpada tokom vremena, pri čemu količina gasa zavisi od sastava i starosti otpada. Pored deponijskog gasa, u grejnom periodu, zbog prisustva žara i vrelog pepela prisutni su požari na deponiji Potočari. Sastav deponijskih gasova zavisi od strukture depovanog materijala i uglavnom se sastoji od metana, ugljen-dioksida, ugljen-monoksida, vodika i drugih komponenti koje su zastupljene u manjim koncentracijama, odnosno u tragovima. Na deponiji Potočari se na godišnjem nivou prosječno odloži oko 11.000 t otpada što predstavlja osnov za emisiju oko 66.000 m³ deponijskog gasa. **Osnovni problem deponije Potočari je nepostojanje tehničko-tehnoloških i organizacionih mjera** kojim bi se onemogućila emisija deponijskog gasa. Ostalih cca 50% domaćinstava, također, stvaraju oko 11.000 t otpada godišnje koji se spaljuje, zatrpava, baca direktno u rijeke ili odlaže na veliki broj divljih deponija na području općine Lukavac (7-10 deponija po 100 m² u svakoj mjesnoj zajednici). Ove dodatne količine otpada predstavljaju osnov za emisiju dodatnih 66.000 m³ deponijskog gasa.

Slika 31. Iznos prosječne godišnje vrijednost PM2,5 na mjernoj stanici u Lukavcu, granična vrijednost je 25 ug/m³

Izvor: <http://zrak.ekoakcija.org/2018b/Lukavac>, 2018.

Vozila sa područja općine Lukavac godišnje potroše 19.294.765 l goriva. U toku jedne godine, u saobraćaju se emituje 404 t azotnih oksida (NO_x), 4,08 t amonijaka (NH₃), 204,14 t nemetanskih isparljivih organskih spojeva, 1.542 t ugljen-monoksida (CO), 32,64 t sitnih čvrstih čestica, 48.421 t ugljen-dioksida (CO₂) i 7 t metana (CH₄). Zagađujuće materije koje se emituju iz poljoprivrede u okoliš su amonijak (NH₃), metan (CH₄) i azot-suboksid (N₂O). Na području grada Lukavac instalirana je **automatska mjerna stanica za monitoring kvaliteta zraka** u okviru Ministarstva prostornog uređenja i zaštite okolice TK. Rezultati za mjernu stanicu u Lukavcu su publikovani u Godišnjem izvještaj o kvalitetu zraka u Federaciji Bosne i Hercegovine za 2017. godinu, Federalnog hidrometeorološkog zavoda:

¹² Indirektni proračun za potrebe LEAP Lukavac, 2011.

-
- Granična vrijednost srednje godišnje koncentracije SO₂ (50 ug/m³) je prekoračena, kao i satna granična vrijednost od (350 ug/m³) koja je prekoračena u Lukavcu više od dozvoljenog broja prekoračenja (24 puta u toku godine).
 - Granična vrijednost srednje godišnje koncentracije lebdećih čestica PM_{2.5} (25 ug/m³) je prekoračena na mjernom mjestu u Lukavcu.

U narednom periodu neophodno je obezbijediti analize sadržaja lebdećih čestica na više lokacija – gradskih središta, obezbijediti monitoring koncentracija benzena u Lukavcu zbog specifičnih industrijskih procesa koji mogu emitovati značajne količine ovog polutanta, vršiti uzorkovanje i mjerenje koncentracija benzo(a)pirena. Potrebno je disperziono modeliranje kvaliteta zraka za potrebe izrade analize izvora zagađenja, smanjenja pritiska na kvalitet zraka od strane budućih izgrađenih objekata i potrebe budućeg prostornog planiranja kao i za potrebe kratkoročnog prognožiranja kvaliteta zraka.

Uticaj zagađenja na zdravlje stanovništva

Povećanje koncentracija zagađujućih materija u zraku u Lukavcu predstavlja veliki javno-zdravstveni problem. Višedecenijsko izlaganje prekomjernom zagađenju prouzročilo je da je Lukavac vodeći grad u TK i FBiH **po broju oboljenja respiratornih organa i malignih oboljenja**. Prema podacima za javno zdravstvo TK i dostupnim podacima iz epidemioloških studija može se zaključiti da zagađenje zraka prouzrokuje skoro 40 % slučajeva astme, 30% ostalih respiratornih bolesti, a broj oboljelih od malignih bolesti veći je za oko 20% od prosjeka TK. Pored zagađenja zraka, na zdravlje stanovnika općine Lukavac, značajno utiče i neadekvatan kvalitet vode za piće. Pojavom povišenih koncentracija Mn u vodi za piće, štetno utiče na zdravlje potrošača. Neispravnost uzoraka vode usljed povećane koncentracije jona ovog metala zabilježio je Zavod za javno zdravstvo TK, dana 04. i 05.04. 2018. godine, na uzorku vode za piće u gradskom vodovodu.

Zagađenje tla teškim metalima, naročito živom ali i organskim zagađujućim tvarima poput poliaromatskih ugljikovodika u Jalskom i Sprečkom polju, kroz hranidbeni lanac, ima za negativan uticaj na zdravlje stanovnika.

Uticaj lokalne ekonomije na životnu sredinu

Lokalna ekonomija ima presudan uticaj na stanje životne sredine. Na osnovu iznad iznesenih informacija i analiziranja stanja kvalitete zraka, vode i zemljišta, općepoznate činjenice da ekonomija ima negativan uticaj na životnu sredinu, te specifično analizirajući općinu Lukavac, ocjena je da industrija, kao grana privrede ima izuzetno negativan uticaj na stanje okoliša. Tradicija industrijske proizvodnje u Lukavcu datira još od davne 1892. godine kada je puštena u rad Prva tvornica amonijake vode, odnosno tvornica sode u Lukavcu. Intezivan industrijski razvoj Lukavac doživljava u drugoj polovini prošlog stoljeća izgradnjom Koksare (50-ih godina), Fabrike cementa Lukavac (1974), te rudnika lignita (PK Šićki Brod, Lukavačka rijeka i PK Šikulje) te rudnika kamena (Vijenac). **Razvoj industije nažalost nije pratilo ulaganje u zaštitu okoliša, što je dovelo do trenutno lošeg stanja u svim oblastima zaštite okoliša, prekomjerno zagađen zrak u urbanom dijelu, zagađeno tlo i vode i velike površine degradiranog zemljišta uzrokovane rudarskim aktivnostima.**

Analizirajući strukturu privrede općine Lukavac te imajući u vidu da je ista u najvećoj mjeri bazirana na korištenju prirodnih resursa ali je i bazna procesna industrija, nema sumnje da privreda ima značajan negativan uticaj na okolinu općine Lukavac, ali i šire. Ovaj uticaj prije svega ogleda se u uticaju na: tlo, vazduh i vodu, ali i na cjelokupan ekosistem općine.

Iz ovog razloga svim planskim ali i izvedbenim rješenjima u praksi moraju se primijeniti načela održivog razvoja, koji podrazumijeva razvoj društva koji raspoloživim resursima zadovoljava ljudske potrebe, ne ugrožavajući prirodne sisteme i životnu sredinu, čime se osigurava dugoročno postojanje ove lokalne zajednica i njenog okruženja.

Iz ovog razloga, u skladu sa postojećom relevantnom regulativom, objekti moraju da ispunjavaju okolinske uslove, ali i da se vrši periodični monitoring pod uslovima okolinske dozvole, te da se o rezultatima takvog okolinskog monitoringa informišu građani, Općina i druge zainteresovane strane. U narednom periodu je potrebno osigurati izradu analize stanja kvaliteta zraka, kvaliteta voda i kvaliteta tla te ustanoviti sistem kontinuiranog praćenja, u koji će se uključiti i redoviti izvještaji o monitoringu, dostavljeni od strane svih zagađivača u općini.

Općina Lukavac, individualno ili u saradnji sa općinama u okruženju, u narednom periodu mora riješiti problematiku deponije otpada na dugoročnoj osnovi. Ovo, svakako, uključuje i selektivno prikupljanje, selekciju, transport i skladištenje otpada, ali i mogućnost njegovog daljeg korištenje (reciklaža, korištenje kao energenta i sl.).

U prilog navedenom, Strategija zaštite okoliša FBiH općinama je nametnula povećanja pokrivenosti uslugom prikupljanja otpada na 95% do 2018. godine, rješavanje pitanja regionalnog odlaganja do 2011. godine, te smanjenje količina otpada za finalno odlaganje u skladu sa dinamikom postavljenom u Strategiji do 2018. Većina JLS u BiH, poput općine Lukavac, usljed nedostatka finansijskih sredstava ili drugih razloga nije moga ispoštovati, te je stoga u ovom planskom periodu, neophodno uraditi slijedeće:

- riješiti status po pitanju odlaganja otpada na regionalnu deponiju ili osigurati rad deponije "Potočari" u skladu sa propisima, što s druge strane podrazumijeva da je potrebno osigurati saglasnost rudnika Kreka Tuzla za lokaciju deponije, urbanističku i građevinsku saglasnost za deponiju, okolinsku dozvolu za deponiju i ostalu prateću dokumentaciju koja je potrebna za izgradnju deponije, a sve u skladu sa Pravilnikom o sadržaju plana prilagođavanja upravljanja otpadom za postojeća postrojenja za tretman ili odlaganje otpada;
- povećati pokrivenost uslugom prikupljanja i odvoza čvrstog otpada;
- uvesti sistem odvajanja otpada na mjestu nastanka i odvojenog prikupljanja otpada;
- podizati javnu svijest građana o svim pitanjima koja se tiču odlaganja otpada.

Sa aspekta zaštite voda, potrebno je planski zaštititi vodotoke i jezero Modarac, unaprijediti kvalitet voda u cilju očuvanja kompletnog eko-sistema. U cilju kvaliteta, posebno vode za piće, potrebno je provesti sve aktivnosti na dugoročnom rješavanju problematike vodosnabdijevanja.

Problematika kvaliteta popljoprivrednog zemljišta treba biti rješavana na dugoročnoj osnovi i na sistemski načina. Određene kategorije zemljišta se mogu privesti intenzivnoj poljoprivrednoj kulturi, ali zahtijevaju izvjesne meliorativne zahvate. Ovakva oštećenja zemljišta putem kontaminacije tla (kisele kiše, mineralna gnojiva), čije prisustvo dovodi do promjena hemijskih svojstava tla, djeluju veoma nepovoljno na živi svijet tla. **Za utvrđivanje stvarnog stanja kontaminiranosti potrebna je izrada karte kontaminiranosti tla, obzirom da se ne raspolaže novim podacima.** S obzirom na značajno prisustvo zemljišta sa kiselom reakcijom kao prioritetne mjere dolazi u obzir: kalcifikacija i humizacija.

Primjenom EU direktiva iz oblasti zaštite okoline u zakonodavstvu su napravljeni određeni pozitivni pomaci, prije svega u pogledu uvođenje mehanizma "okolišne dozvole" i primjenom principa "zagađivač plaća", međutim, lokalna zajednica, prema trenutnim zakonskim propisima od tih mehanizama nema značajne koristi. Značajniji dio sredstva prikupljenih na ovaj način ostaje na federalnim i kantonalnim razinama, preko 90%. Međutim, mogućim izmjenama i dopunama postojećih propisa ovaj mehanizam predstavlja veliki potencijal za razvoj i unaprijeđenje okoline lokalne zajednice, s obzirom da problemi zagađenja su prije svega lokalni problemi koji su nastali uticajem lokalnih subjekata.

U cilju očuvanja i unaprijeđenja okoline i time smanjenja rizika od prirodnih i drugih nesreća, potrebno je provoditi kontinuirane mjere, da bi rezultati bili vidljivi u dugoročnom periodu, što na nekin način može da obeshrabri ključne aktere. Iz ovog razloga domen preventivnih aktivnosti bi morao biti sadržan u radu svih relevantnih službi (prvenstveno organa Općinske uprave kao i viših nivoa vlasti) kroz provođenje planske izgradnje stambenih i infrastrukturnih objekata, regulaciju i održavanje propusnosti vodotoka svih kategorija, čuvanje šumskog fonda, uklanjanje divljih deponija, dekontaminaciju zemljišta od NUS i MES i druge preventivne aktivnosti na teritoriji općine Lukavac.

III.1.8. Stanje prostorno-planske dokumentacije

Saglasnost na **Prostorni plan općine Lukavac za period 2015.-2035.** godine dalo je Ministarstvo prostornog uređenja i zaštite okolice Tuzlanskog kantona, aktom broj: 12/05-2327705/15 od 18. 12. 2015. godine, kojom se potvrđuje da je Prostorni plan općine Lukavac za period 2015.-2035. godine usaglašen sa Prostornim planom Tuzlanskog kantona za period 2005.-2025. godine. Općinsko Vijeće Lukavca na sjednici održanoj dana 29. 12. 2015. godine je usvojilo Prostorni plan općine Lukavac za period 2015.-2035. godine i Odluku o provođenju Prostornog plana. U skladu sa zakonom i metodologijom, Prostorni plan općine Lukavac je uzeo u obzir mjere zaštite stanovnika i materijalnih dobara od prirodnih i ljudskim djelovanjem izazvanih nepogoda i katastrofa i ratnih djelovanja.

Prostorna distribucija stanovništva nije uravnotežena, odnosno uočava se pojačana koncentracija u pojedinim prostornim cjelinama općine. Najgušće naseljeni dio općine Lukavac je gradsko naselje, odnosno općinski centar sa najbližim naseljima Modrac, Puračić, Tabaci, Devetak, odnosno najgušće naseljena naselja se nalaze u ravničarskom dijelu općine.

Prostor sa najvećom koncentracijom stanovništva karakteriše i najveća koncentracija industrijskih i privrednih objekata i najrazvijenija infrastruktura (tehnička i društvena). Područja sa ovakvim karakteristikama predstavljaju razvijene centre, dok se ostali, veći dio obuhvata plana, generalno može nazvati nerazvijenom periferijom ovog prostora. Prosječna gustina naseljenosti na prostoru obuhvata iznosi (po procjeni iz 2011. godine) 152,74 st./km². Postojećim Prostornim planom općine Lukavac utvrđena je obaveza izrade regulacionih dokumenata prostornog uređenja: Regulacioni plan za prvu etapu realizacije (četvorogodišnji period): središte urbanog područja Lukavac Grad (Centar 1 i Centar 2) i Lukavac Grad (Centar 3) i Lukavac Mjesto. Također, utvrđena je obaveza izrade regulacionih planova u slijedećim etapama za:

- postojeće rudnike,
- postojeće fabrike: cementa, sode, koksa,
- područje planirane privredne zone,
- društveno – opslužne centre (Lukavac, Poljice, Prokosovići, Turija, Puračić, Devetak, Dobošnica i Gnojnica).

Neažurnost ili nepostojanje prostorno-planske dokumentacija u značajnoj je korelaciji sa problematikom bespravne gradnje. Na području općine Lukavac, po neslužbenoj evidenciji, ima oko **8.000-10.000 nelegalno izgrađenih stambenih objekata**, sa pomoćnim zgradama, što općinu Lukavac svrstava u zajednice sa visokim stepenom nelegalne gradnje u FBiH. U posljednje vrijeme raste broj zahtjeva za legalizaciju a koje je rezultat Zakona o prebivalištu/boravištu državljana Bosne i Hercegovine i nemogućnost izdavanja ličnih dokumenata bez posjedovanja imovine odnosno objekta za stanovanje.

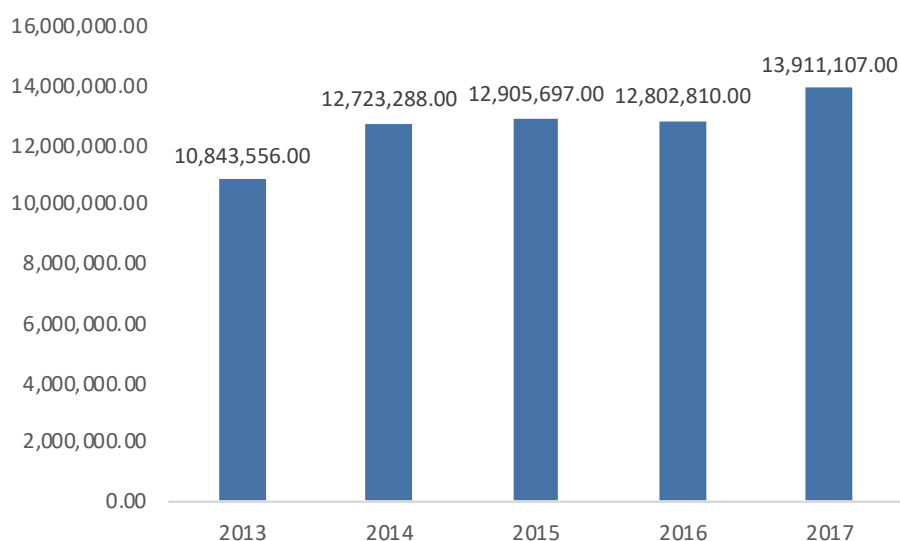
Osnovni cilj prostornog razvoja općine Lukavac je unaprijeđenje prostornog razvoja, odnosno usaglašenost ekonomskog, ekološkog, fizičkog i socijalno-kulturnog razvoja, do nivoa kojim će Općina biti konkurentna u širim i perspektivno evropskim okvirima. S obzirom da općina Lukavac ima ažuran i metodološki kompletiran Prostorni plan, za očekivati je da će biti ispunjeni svi ciljevi prostornog razvoja, tj. opći i posebni ciljevi razvoja općine Lukavac. Prostorno-funkcionalna, ekonomska i kulturna integracija općine Lukavac ostvariva je modelima i to:

- interregionalno - saradnja sa općinama u okruženju unutar regiona;*
- transregionalno - saradnja susjednih regiona.*

Elemente razvoja interregionalnih veza općine Lukavac treba bazirati na: zajedničkom razvoju turizma, zaštite okoline i cjelokupnom funkcionalnom povezivanju sa susjednim općinama Kantona. U saradnji sa drugim regionima općina Lukavac se može osloniti na sljedeće oblasti saradnje: uspostavljanju dobrih saobraćajnih komunikacija, infrastrukturnih, poslovnih i partnerskih veza posebno u pogledu nastupa na zajedničkim inostranim tržištima. U cilju daljeg razvoja, Općina treba nastaviti sa investiranjem u izradu provedbene dokumentacije u cilju održivog i planskog razvoja, posebno kad govorimo o izradi pojedinačnih regulacionih planova.

III.1.9. Analiza budžeta

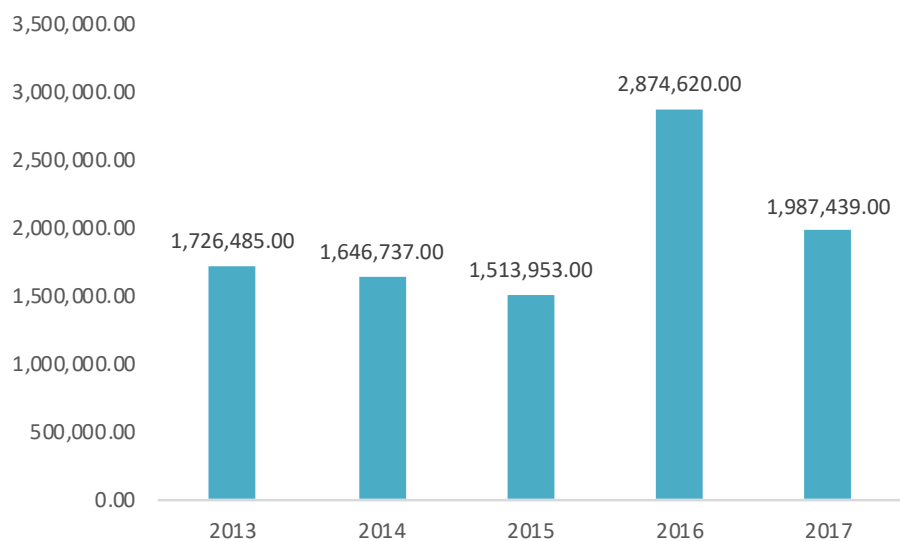
Kada se analiziraju budžeti značajnog broja općina u BiH, može se vidjeti da se u većini slučajeva oni planiraju u skladu sa procjenom raspoloživosti sredstava - prihoda, a nakon obezbjeđivanja sredstava za funkcioniranje općinske uprave i javnih ustanova i poduzeća (sredstva za plate, doprinose, materijalne troškove administracije, režijske troškove, itd.) preostali dio se može izdvojiti u investicije. Dakle, tako se primjera radi, finansiranje kapitalnih investicija podređuje raspoloživim izvorima sredstava, dok se u pojedinim slučajevima računa na kreditna zaduženja kod domaćih i stranih kreditora, prolongiranje obaveza kod dobavljača, izdavanje obveznica i dr., što ne ostavlja značajan prostor za realizaciju aktivnosti i projekata unaprijeđenja ekonomske i društvene infrastrukture te zaštitu i unaprijeđenje okoline.

Slika 32. Realizacija Budžeta općine Lukavac, KM

Izvor: Služba za finansije, 2018.

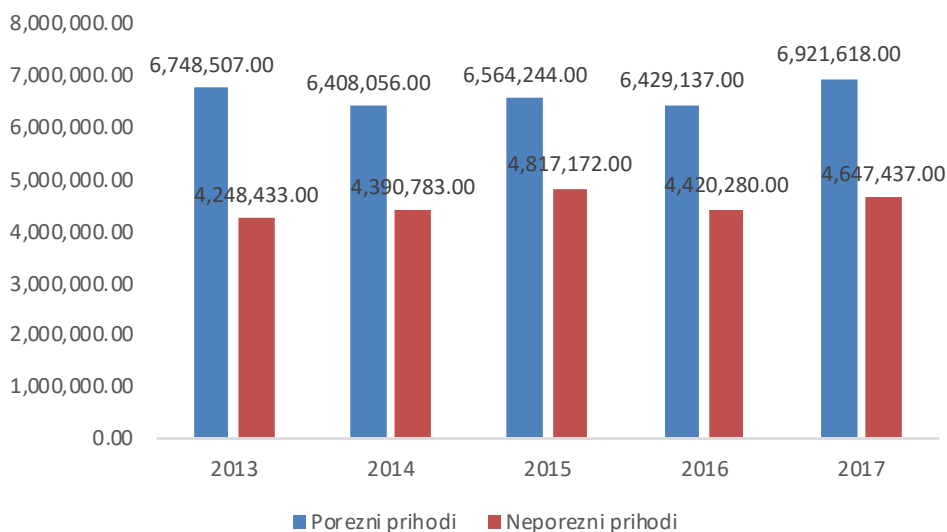
No i pored niza otežavajućih okolnosti sa kojima se suočavaju jedinice lokalne samouprave u pogledu finansiranja, Općina je ulagala značajna vlastita sredstva u kapitalne projekte. Iznos za realizaciju takvih projekata dostigao je svoj maksimum tokom 2016. godine, kada je iznosio nešto preko 2,87 mil. KM.

Slika 33. izdvojena općinska sredstva za kapitalne projekte, KM

Izvor: Služba za finansije, 2018.

Kada se analizira prihodovna strana Budžeta općine Lukavac, poreski prihodi imaju blagi rast u posljednjih pet godina, dok neporezni prihodi osciliraju i imaju blagi pad od 2015. godine.

Slika 34. Iznos poreznih i neporeznih prihoda općine Lukavac, KM

Izvor: Služba za finansije, 2018.

Kod analize poreznih i neporeznih prihoda općine Lukavac, važno je napomenuti da u strukturi „neporezni prihodi“ nisu dodati grantovi i primici. Tako npr. u 2017. prihodi i primici iznose 13.911.107 KM, a u prikazu je zbir poreznih i neporeznih prihoda iznosi 11.569.055 KM.

Kada se analiziraju najnoviji podaci ostvarenja prihoda Budžeta općine Lukavac u 2017. godini, **Porezni prihodi** su ostvareni sa 7,13 mil. KM ili 97% u odnosu na plan za 2018. godinu. Ostvarenje je značajno u pogledu realizacije Prihoda od poreza na dohodak od 2,01 mil KM ili 106% u odnosu na plan za 2018.

godinu, posebno od Poreza na dohodak fizičkih (1,686 mil. KM), također značajan udio poreznih prihoda čini porez na prodaju dobara i usluga sa iznosom od 3,95 mil. KM ili 94% od planiranih sredstava u 2018. godini.

Kada se analiziraju najnoviji podaci ostvarenja **neporeskih prihoda** u 2017. godini, ostvareni su sa 4,64 mil. KM ili 55% u odnosu na plan za 2018. godinu, U strukturi neporeznih prihoda dominiraju naknade, takse i prihodi od pružanja javnih usluga sa iznosom od 3,78 mil. KM, što je 56% od planiranog iznosa u 2018. godini. Dakle, realizacija ovih prihoda se očekuje u značajno višem iznosu tokom 2018. godine. Također, ostali prihodi od imovine realizovani su sa 0,86 mil. KM. Tekuće potpore su u 2017. godini realizovane sa 1,12 mil. KM, a kapitalni transferi u iznosu od 0,82 mil. KM Budžet za 2018. godinu planiran je sa iznosom od 24, 56 mil. KM.

Za realizaciju razvojne strategije za period 2019.-2023. godina iz vlastitih izvora moguće je izdvojiti oko 33,7mil. KM, dok iz eksternih izvora finansijske mogućnosti bi iznosile oko 98,5 mil. KM. Kada se analiziraju vlastita sredstva, uzimajući u obzir prethodne trendove u izvršenju Budžeta općine Lukavac za period 2013-2017. godina, u prethodnom periodu realizacija Budžeta općine Lukavac iznosila je od 10,8 mil. KM (2013), do 13,91 mil. KM (2017). Uz očigledan rast realizacije Budžeta općine Lukavac u prethodnom periodu, općinska uprava smatra da bi ovaj trend trebao da se nastavi i u narednom periodu, te da uz maksimalnu budžetsku odgovornost lokalne uprave mogu se alocirati značajna vlastita sredstva za strateške projekte. Takođe, očekuje se značajan trend rasta finansiranja iz eksternih izvora, uključujući, vlastita sredstva privrednih subjekata, GIKL, Soda Sisecam (posebno u projekte zaštite okoliša), te grantovi Federacije BiH i Tuzlanskog kantona, Agencije za vodno područje rijeke Save i dr. Očigledno je da za potrebe realizacije buduće strategije razvoja općine Lukavac je potrebno izdvojiti značajna finansijska sredstva (preko 130 mil. KM), ali su značajni i projekti koje općina Lukavac mora realizirati u cilju općeg razvoja zajednice.

III.2. Strateško fokusiranje

Na osnovu prikupljenih podataka, koji prikazuju trenutno stanje u pojedinim oblastima, odnosno daju osnovu za procjenu lokalne privrede, stanja u oblasti društvenog razvoja i okoliša, urađena je **SWOT analiza**¹³ općine Lukavac, odnosno analiza osnovnih **snaga, slabosti, mogućnosti (prilike) i prijetnji (opasnosti)** sa kojima se suočava općina Lukavac. Snage i slabosti predstavljaju unutrašnje faktore, odnosno internu analizu koja treba da ukaže na to, šta su prednosti, a šta nedostaci općine Lukavac, dok prijetnje i mogućnosti predstavljaju vanjske faktore, odnosno eksternu analizu koja treba da identifikuje potencijalne prijetnje razvoju, kao i da ukaže na to šta su šanse, odnosno mogućnosti Lukavca.

SNAGE	SLABOSTI
✓ Dobra komunikaciona povezanost i blizina ključne putne, željezničke, aerodromske i plovne infrastrukture (magistralni put M-4, magistralni put M-18, magistralni put M-1.8), Plovna Luka Brčko, Međunarodni aerodrom Tuzla, blizina autoputa u izgradnji Koridor 5C, blizina autoputa Beograd – Zagreb, blizina graničnih prijelaza prema Hrvatskoj i Srbiji, željeznička pruga Tuzla- Doboj, Tuzla-Brčko); ✓ Značajan broj uposlenih u inostranstvu kao potencijalni investitori, najviše u oblasti malih i srednjih preduzeća ✓ Prostorno-planska i urbanistička dokumentacija ✓ Uslovi za razvoj poljoprivredne proizvodnje 31,57 % polj. zemljišta (Malinjak, Milino Selo, Ratiš – obradivo 9.057,03 ✓ Vodni resursi- hidroakumulacija jezero Modrac ✓ Mineralna nalazišta i njihova eksploatacija (krečnjak, ugalj, kvarcni pijesak); ✓ Iskusna radna snaga u određenim područjima (građevinarstvo, poljoprivreda, zanatstvo, metaloprerađivačka, hemijska i drvoprerađivačka) ✓ Izgrađena industrijska-poslovna zona ✓ Tradicionalni međunarodni sajam turizma i ekologije ✓ Riješeno pitanje priključaka na komunalnu infrastrukturu (grijanje, voda, kanalizacija) ✓ Uslovi za razvoj turizma (turistički potencijal jezera, lovni, ribolovni, rekreativni, vjerski, kulturne, sportske i vjerske manifestacije) ✓ Industrijska tradicija i proizvodnja (cement, soda, koks, obuća, namještaj) ✓ Postojanje razvojnih kapaciteta u industriji tekstila i kože	✧ Nedovoljna konkurentnost u odnosu na susjedne općine ✧ Nekonkurentno okruženje za poduzetništvo ✧ Nedovoljno razvijena preduzetnička svijest i obučenost potencijalnih poduzetnika ✧ Nesređeni imovinsko-pravni odnosi sa aspekta investicija i gradnje ✧ Depopulacija općine (negativan saldo migracija i negativan prirodni priraštaj, napuštanje sela) ✧ Velika parcelisanost zemljišta (usitnjeni posjedi) ✧ Nepostojanje kapaciteta za preradu poljoprivrednih proizvoda ✧ Nedovoljna uvezanost/organizovanost otkupa i prerade poljoprivrednih proizvoda ✧ Neadekvatni programi srednjih škola koji ne prate privredne i razvojne potrebe ✧ Visoka stopa nezaposlenosti, veliki procent dugotrajno nezaposlenih ✧ Nepostojanje sistemskog rješenja za dodatnu edukaciju, prekvalifikaciju radnika i programa samozapošljavanja, te mala sposobnost privrede da apsorbuje obrazovanu i stručnu radnu snagu (nedostatak kvalitetnih radnih mjesta kao i stručnih profila potrebnih u privredi) ✧ Rad na crno i nizak kvalitet radnih mjesta (velika ponuda radne snage, nesigurnost i mala plaća, nepoštivanja prava radnika) ✧ Mali broj zaposlenih u realnom sektoru ✧ Nedovoljno razvijena preduzetnička svijest i obučenost potencijalnih poduzetnika

¹³ SWOT analiza je jedan od instrumenata kojima se možemo poslužiti u kreiranju strategije. Ovo je kvalitativna analitička metoda koja kroz četiri faktora nastoji prikazati snage, slabosti, prilike i prijetnje određene pojave ili situacije. Treba uzeti u obzir da se radi o subjektivnoj metodi.

✓ Blizina administrativnog i univerzitetskog središta Tuzlanskog kantona ✓ Energetski potencijali	✧ Neuređeni imovinsko-pravni odnosi na zemljištu predviđenom za infrastrukturne projekte ✧ Značajna zagađenost zraka, tla i vode ✧ Neadekvatno stanje akumulacije Modrac i neriješeni odnosi sa upraviteljem, JP Spreča ✧ Usitnjenost zemljišnih posjeda i kontaminacija sa MES i NUS ✧ Nepostojanje kapaciteta za preradu poljoprivrednih proizvoda; ✧ Neuređenost vodotoka i korita rijeke Spreče, Jale, Turije i drugih manjih tokova (nezaštićenost područja od poplava) ✧ Neriješeno pitanje odvodnje oborinskih i otpadnih voda ✧ Neriješeno pitanje vodosnabdijevanja općine Lukavac pitkom vodom ✧ Neriješeno pitanje odlaganja čvrstog otpada
PRILIKE	PRIJETNJE
① Uvezivanje i organizovanje regionalne i prekogranične turističke ponude ① Značajne investicije u najavi: izgradnja auto-puta Koridor 5C i najava izgradnje novog bloka u Termoelektrani Tuzla (zapošljavanja u procesu investicija) ① Dostupnost sredstava od Investiciono – razvojne banke, fondovi EU, javno-privatno partnerstva ① Liberalizacija viznog režima za privredno povezivanje, edukaciju kadrova, zapošljavanje i dr. ① Regionalno otvaranje tržišta (bilateralni i multilateralni sporazumi) ① Mogućnost uspostavljanje čvršćih partnerskih odnosa lokalna zajednica - privatni sektor i jačanje udruženja poduzetnika ① Mobilizacija aktera i kapitala, znanja i investicija iz dijaspe ① Funkcionalna i fiskalna decentralizacija prema Strategiji razvoja lokalne samouprave	⚡ Politička nestabilnost na području BiH i zapadnog Balkana, dodatno naglašena ekonomskom krizom; ⚡ Nedovoljno stimulativan pravni i finansijski okvir u BiH odvraća strane ulagače (nesigurnost za investitore); ⚡ Sporo usvajanje zakona koji omogućuju primjenu standarda EU; ⚡ Netretiranje otpada (posebno industrijskog) može dovesti do ekoloških posljedica i ugroziti i kvalitet života i turističke mogućnosti; ⚡ Odlazak radno sposobnog stanovništva ⚡ Nepostojanje ažurne i usaglašene razvojne strategije na višim nivoima koja se provodi; ⚡ Nedovoljna koordinacija lokalne, kantonalne, entitetske i državne vlasti; ⚡ Složenost i neefikasnost institucija viših nivoa vlasti; ⚡ Nerješavanje pitanja zaštite okoline, posebno aerozagađenja; ⚡ Ukidanje ili smanjene stimulativnih mjera za razvoj poljoprivrede (Kanton-Federacija), prestankom podsticaja prestaje i proizvodnja (kada se ukinu podsticaji korisnici prestaju odmah i proizvoditi) i dr.

Strateško fokusiranje je dobiveno na osnovu prikupljenih podataka u socio-ekonomskoj analizi, koja obuhvata sve važne aspekte života i razvoja općine Lukavac i služi kao glavna podloga za kreiranje strateškog razvoja i razradu sektorskih razvojnih planova i to: ekonomskog, društvenog i plana zaštite okoliša.

Odabrani strateški fokusi ¹⁴
1. Stvaranje povoljnog poslovnog okruženja i infrastrukturno povezivanje za omogućavanje novih investicija 2. Poboljšanje društvenog života kroz unaprijeđenje socijalne sigurnosti, kulture, obrazovanja, javnih i komunalnih usluga 3. Odgovorno upravljanje okolinskim rizicima u cilju sistemaske zaštita stanovništva i okoline

Fokus 1: Stvaranje povoljnog poslovnog okruženja i infrastrukturno povezivanje za omogućavanje novih investicija

Općina Lukavac svakako predstavlja reprezentativnu općinu Tuzlanskog kantona, tj. industrijski i privredni centar koji pored Tuzle, reprezentuje Tuzlanski kanton, kada je u pitanju industrija i tehnologija. U skladu sa Strategijom razvoja TK, sve analize govore da na području općine Lukavac, postoje ključni elementi neophodni za rast i razvoj i to: bogatstvo prirodnih resursa, cjenovno konkurentna i iskusna radna snaga, dostupan energent i tradicija, naročito prerađivačke industrije. Ali bez značajnog napora i investicionog zamajca ne može se očekivati značajnije poboljšanje stanja u privredi i društvu. Iz ovog razloga bitno je stvoriti novi i povoljan poslovni ambijent, ojačati institucije za privlačenje ulaganja, finansijski i administrativno poticati ulagače, razviti dovoljan broj industrijskih i poslovnih zona te tehnoloških parkova i poslovnih inkubatora na području općine. Poseban uticaj na razvoj privrede općine ima kvalitetna saobraćajna povezanost sa tržištima koja imaju potencijal da apsorbiraju proizvode i usluge nastale na kantonu. Kao i u Tuzlanskom kantonu, aktivnosti u budućem periodu trebaju biti usmjerene na modernizaciju i unaprijeđenje prometne mreže i povezanosti Općine i Tuzlanskog kantona sa tržištima u inostranstvu.

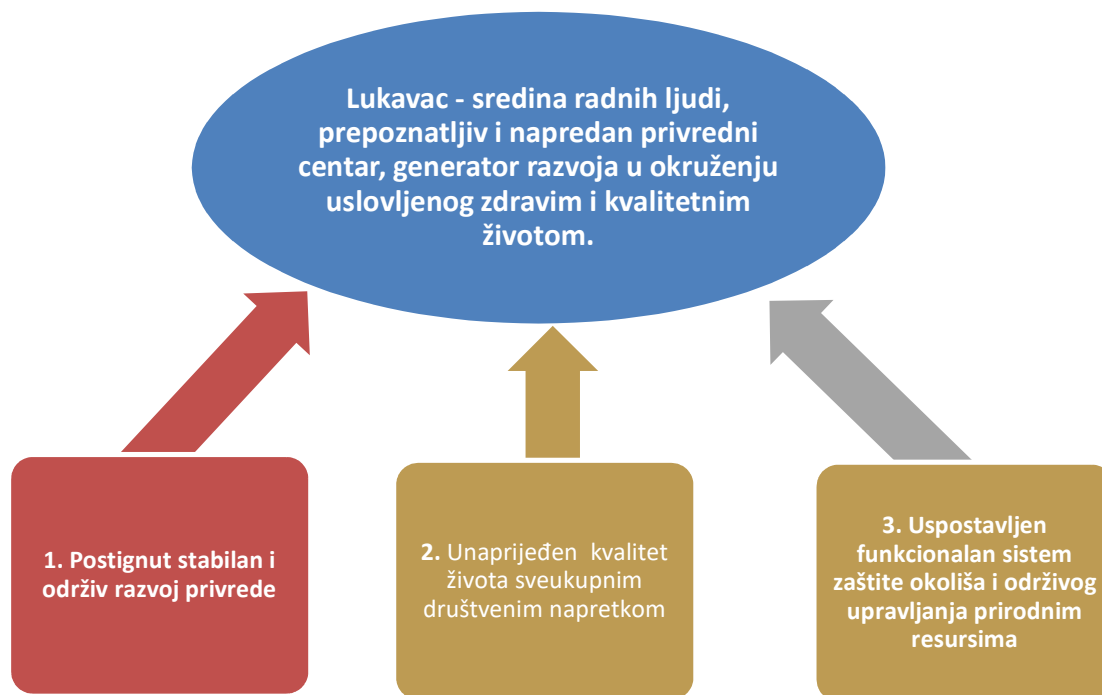
Fokus 2: Poboljšanje društvenog života kroz unaprijeđenje socijalne sigurnosti, kulture, obrazovanja, javnih i komunalnih usluga

Poboljšanje kvaliteta života i nivoa socijalne sigurnosti biće osigurano kroz unaprijeđenje društvene infrastrukture što podrazumijeva ulaganje u nabavku savremene zdravstvene dijagnostičke opreme, adaptaciju i rekonstrukciju objekata zdravstvene i socijalne zaštite, rekonstrukciju postojeće i izgradnju nove sportske infrastrukture i jačanja kapaciteta ustanova kulture na području općine. Kvalitet života, ali i razvoj ljudskih resursa, može se obezbijediti unaprijeđenjem formalnog i neformalnog sistema obrazovanja, optimizacijom nastavnog procesa, koji će imati korelaciju sa zahtjevima privrede i promocijom značaja neformalnog obrazovanja. Također je neophodno iskoristiti dostupnost razvojnih fondova i blizinu Univerziteta u Tuzli, u cilju značajnijeg obrazovanja mladih. Sigurnost i kvaliteta života će se dodatno postići uspostavom efikasnijeg pružanja javnih usluga kroz reformu, informatizaciju i optimizaciju rada javnih službi. Opće poboljšanje kvaliteta života stanovnika općine Lukavac, ogleda se svakako i u stanju komunalne infrastrukture i komunalnih usluga, što se prije svega odnosi na unaprjeđenje postojećeg stanja vodosnabdijevanja, kanalizacione mreže, izgradnje lokalne putne infrastrukture i održavanja javne higijene.

¹⁴ Usklađeno sa Strategijom razvoja Tuzlanskog kantona 2016.-2020.

Fokus 3: Odgovorno upravljanje okolinskim rizicima u cilju sistemaske zaštita stanovništva i okoline

U pogledu zaštite okoline, općinu Lukavac prati kontinuirana degradacija kvaliteta ključnih pokazatelja kvaliteta vode, tla i vazduha, povećanje negativnih uticaja na zdravlje stanovništva, sve veća ograničenja u dostupnosti prirodnih resursa, pitke vode, zemljišta i šuma, te sve obimnije štete nastale usljed klimatskih promjena, kao što je iskustvo općine Lukavac i 2014. godine ali i ranijih godina. U cilju zaštite okoline neophodno je unaprijediti funkcionalnost sistema zaštite okoliša uspostavljanjem sistema kontinuiranog monitoringa stanja okoliša, održivog upravljanja prirodnim resursima, unaprijeđenja infrastrukture i organizacije upravljanja otpadom, smanjenjem rizika od prirodnih i drugih nesreća, te poštivanjem propisa i inicijativama općinskih organa za izmjenu istih u cilju unaprijeđenja zaštite okoline. Također je neophodno sistemski pristupiti analizi i aspektima uticaja na okolinu svih postojećih i novih objekata i postrojenja, minimizirati uticaje istih, te primijeniti najbolje raspoložive tehnika (BAT – Best Available Technology) za pojedine djelatnosti u cilju zaštite okoline i zdravlja stanovništva općine.

III.3. Vizija i strateški ciljevi razvoja

Strateški ciljevi su proizašli iz vizije razvoja. Očekivani ishodi strateških ciljeva će biti praćeni kroz niz makro indikatora koji su definirani za svaki strateški cilj, a koji su definirani u skladu sa SMART principom (specifično-mjerljivo-ostvarivo-realno-vremenski definirano), kako bi se omogućila njihova mjerljivost.

SC1: Postignut stabilan i održiv razvoj privrede općine Lukavac

Općina Lukavac ima prirodne, ljudske i materijalne resurse sa značajnim potencijalom za razvoj, njen lokacijski položaj i industrijska tradicija čini je pogodnom za jaču izgradnju privredne strukture posebno u sektoru razvoja malih i srednjih preduzeća (MSP), te poljoprivredni razvoj. Općina Lukavac je mjesto poznato po industrijskom imidžu koji pruža dobru osnovu za dalji razvoj privrednog sektora i njegovu diversifikaciju. Tradicija i iskustvo u raznim sektorima proizvodnje daju dobre pretpostavke da se ostvari planirano i dostignu očekivani uticaji ovog strateškog cilja do kraja 2027. godine, što obuhvata sljedeće:

- rast broja zaposlenih za 15% u odnosu na 2017. godinu,
- rast neto plate za 30% u odnosu na 2017. godinu,
- povećan obim izvoza privrede za 15% u odnosu na 2017. godinu,
- povećan broj pravnih lica i obrta za 15% u odnosu na 2017. godinu

Strateški cilj koji se odnosi na stabilan i održiv razvoj privrede općine Lukavac prije svega usmjeren je na Fokus 1, tj. Stvaranje povoljnog poslovnog okruženja i infrastrukturno povezivanje za omogućavanje novih investicija u općini Lukavac.

SC2: Unaprijeđen kvalitet života sveukupnim društvenim napretkom

Strateški razvoj društvenog segmenta općine Lukavac ima za cilj unaprijediti uslove života svih građana, i to kroz unaprijeđenje zdravstvene, socijalne i opće zaštite građana i imovine, obezbjeđenje kvalitetnog i dostupnog obrazovanja usklađenog sa potrebama tržišta rada općine Lukavac, osiguranje pristupa sportskim i kulturnim sadržajima, te unaprijeđenje rada svih segmenata javne uprave. Posebno kao doprinos kvalitetu društvenog razvoja zajednice stavlja se akcenat na izgradnju komunalne infrastrukture, koja se prije svega odnosi na unaprijeđen kvalitet vodosnabdijevanja, kanalizacije i putne infrastrukture ali i javne higijene i zdravlja u općini. Podrazumijeva se da će Općina nastojati realizovati projekte usmjerene na izgradnju društvene infrastrukture u seoskim, ali i urbanim područjima. Stvaranje takvih uslova za život koji će spriječiti odlazak mladih, jačanje socijalne brige koja će biti usmjerena na one kojima je pomoć najpotrebnija, uključujući i ranjive grupe stanovništva. Očekivani uticaji ovog strateškog cilja do kraja 2027. godine obuhvataju sljedeće:

- zaustavljen negativan migracioni saldo,
- povećano zadovoljstvo građana javnim uslugama za 40% u odnosu na 2018. godinu,
- povećan broj kulturnih i sportskih manifestacija za 30% u odnosu na 2017. godinu,
- povećana dužina asfaltiranih lokalnih saobraćajnica za 20% u odnosu na 2017. godinu,
- povećan broj korisnika komunalnih usluga za najmanje novih 10.000 stanovnika Općine do 2027. godine.

Strateški cilj koji se odnosi na unaprijeđen kvalitet života sveukupnim društvenim napretkom, usmjeren je na Fokus 2, tj. poboljšanje društvenog života kroz unaprijeđenje socijalne sigurnosti, kulture, obrazovanja, javnih i komunalnih usluga.

SC3: Uspostavljen funkcionalni sistem zaštite okoliša i održivog upravljanja prirodnim resursima

Lukavac predstavlja mjesto poznato po instaliranim industrijskim kapacitetama, ali nažalost i mjesto sa posebnom problematikom zagađenja okoline, kako zraka, tako i voda i zemljišta. Podaci o kvalitetu vazduha na području općine Lukavac su dostupni iz mjerenja koja su vršena na mobilnoj mjernoj stanici.

Najznačajniji pritisak na atmosferu, na području općine Lukavac, je usljed emisija od privrednih subjekata, zbog grijanja stambenog, poslovnog i javnog prostora, a potom, zbog emisija iz saobraćaja, emisija sa deponija otpada i emisija iz poljoprivrednih djelatnosti. Pritisak na vodu i zemljište je, također, usko vezan za emisiju iz privrednih subjekata i domaćinstava i iz ovoga razloga, da bi se unaprijedilo opće stanje života zajednice, neophodno je u narednom periodu preduzeti sve korake za unaprijeđenje stanja okoline u općini na strateškom nivou. Iz ovog razloga, putem niza planskih projekata i mjera mogu se očekivati uticaji strateškog cilja 3. do kraja 2027. godine, što obuhvata sljedeće:

- štete izazvane prirodnim i drugim nesrećama manje za 50% u odnosu na 2017. godinu,
- riješeno pitanje odlaganja otpada izgradnjom deponije otpada u skladu sa zakonom propisanim normativima,
- ukupan broj dana u godini sa prekoračenjem dozvoljenog aerozagađenja smanjen za 50% (emisija CO₂, SO₂) u odnosu na 2017. godinu,
- nulti broj akcidentnih događaja zagađenja zemljišta i voda.

Strateški cilj koji se odnosi na funkcionalni sistem zaštite okoliša i održivog upravljanja prirodnim resursima općine Lukavac prije svega usmjeren je na Fokus 3, tj. odgovorno upravljanje okolinskim rizicima u cilju sistematske zaštita stanovništva i okoline

IV Sektorski razvojni planovi

IV.1. Usklađenost, komplementarnost i međusobni uticaj sektorskih planova

Tokom izrade sektorskih planova vodilo se računa o tome da eventualno realizacija bilo kojeg od navedenih planova ne utiče negativno na rezultate ostalih planova. Ovaj pristup posebno je bitan u planu ekonomskog razvoja, s obzirom na uticaj na okolinu, ali i na društveni razvoj, pa su predviđene intervencije usklađene sa težnjom cjelokupne lokalne zajednice da na najbolji mogući način iskoristi ograničene prirodne resurse i da bude atraktivna ne samo za poslovanje, nego i atraktivna zajednica za život.

Strateške intervencije definisane u sektoru društvenog razvoja (SC.2) općine se prvenstveno odnose na uravnotežen razvoj društvene i komunalne infrastrukture u urbanim i ruralnim dijelovima općine, te unaprijeđenje položaja socijalno osjetljivih kategorija, posebno romske populacije. Unaprijeđenje komunalne infrastrukture, kao rezultat društvenog napretka, pogoduje jačanju poslovne atraktivnosti (SC.1) općine, ali i zaštiti okoliša (SC.3). Unutar sektora društvenog razvoja fokus intervencije je usmjeren na zaustavljanje odliva stanovništva u druge centre ili inostranstvo, a posebno je akcenat stavljen na mlade i žene jer su to najvitalnija snage lokalne zajednice za njenu budućnost.

Sektor okoline (SC.3) predviđa strateške intervencije čija realizacija ima pozitivan uticaj na kvalitet života svih građana, posebno u aspektu upravljanja otpadom, izgradnje toplifikacione i kanalizacione infrastrukture sa prečistačima, smanjenju rizika od prirodnih i drugih nesreća, unaprijeđenje infrastrukture za selektivno prikupljanje otpada, te primjena energetske efikasnosti u javnim objektima i javnoj rasvjeti. Poboljšanje komunalne i javne infrastrukture značajno će doprinijeti investicionoj atraktivnosti općine (SC.1) i omogućiti unaprijeđenje kulturnog i sportskog sadržaja, a time i kvalitetnijeg društvenog života građana (SC.2).

IV.2. Plan lokalnog ekonomskog razvoja

Plan ekonomskog razvoja općine baziran je na analizi postojećeg stanja i SWOT analizi ekonomskog sektora općine kao i na relevantnim nalazima, podacima i stavovima ORT-a. Fokusi ekonomskog razvoja Općine za naredni period su:

- unaprijeđenje poslovnog ambijenta i infrastrukture u cilju poboljšanja uslova poslovanja lokalnih privrednih subjekata te povećanja atraktivnosti općine kao lokacije za investiranje u cilju diversifikacije postojećih privrednih i industrijskih djelatnosti,
- korištenje povoljnog položaja, infrastrukture i korištenje postojećih prirodnih resursa u cilju održivog i kontinuiranog razvoja općine,
- adekvatno korištenje zemljišta kao resursa za razvoj poljoprivrede i izgradnja kapaciteta prerađivačke industrije u proizvodnji hrane te korištenje prirodnog i kulturnog naslijeđa u cilju stvaranja prepoznatljive turističke ponude.

IV.2.1. Pregled sektorskih ciljeva sa očekivanim ishodima i indikatorima

Sektorski cilj	Očekivani ishod	Indikator
----------------	-----------------	-----------

1. Povećana vrijednost ukupnog obima proizvodnje i broja poslovnih subjekata	- Povećana vrijednost ukupnog obima proizvodnje za 10% u odnosu na 2017. godinu - Do kraja 2019. godine, povećati broj zaposlenih za 400 osoba u sektoru proizvodnje tekstila i kože - Povećan broj obrta po stopi od 3% na godišnjem nivou u periodu 2019.-2023. - Rast broja zaposlenih po stopi od 3,5% na godišnjem nivou u u periodu 2019.-2023. - Rast broja MSP (pravnih lica) po stopi od 2,5% na godišnjem nivou u u periodu 2019.-2023.	- Vrijednost i obim ukupne proizvodnje općine Lukavac (KM) - Broj novozaposlenih u tekstilnoj i kožnoj industriji - Broj registrovanih obrta (ukupno) - Ukupan broj zaposlenih na godišnjem nivou - Broj registrovanih MSP
2. Značajno povećan nivo poljoprivredne proizvodnje	- Povećan broj zaposlenih u sektoru poljoprivrede za 10% do kraja 2023. godine u odnosu na 2017. godinu - Povećan obim ili vrijednost prerađivačke poljoprivredne proizvodnje za 10% u periodu 2019.-2023. godina - Povećane obrađene poljoprivredne površine za 5% do kraja 2023. godine u odnosu na 2017. godinu - Povećanje stočnog fonda u Općini za 10% do kraja 2023. godine u odnosu na 2017. godinu	- Broj zaposlenih u sektoru poljoprivrede - Obim ili vrijednost prerađivačke poljoprivredne proizvodnje (tone ili KM) - Površina zemljišta koja se obrađuje (ha) - Brojno stanje stočnog fonda (broj grla)
3. Značajno unaprijeđeno korištenje turističkih potencijala	- Do kraja 2023. godine povećan broj turista za 10% u odnosu na 2017. godinu. - Do kraja 2023. godine povećani prihodi u turizmu za 10% u odnosu na polaznu 2017. godinu	- Broj turista (broj prenoćišta) - Prihodu u sektoru turizma (KM)

IV.2.2. Usklađenost sa strateškim dokumentima viših nivoa

Za razvoj općine Lukavac potrebno je sistemski razvijati i poticati industriju, rudarstvo i preduzetništvo, posebno primjenom najboljih raspoloživih tehnologija (*Best Available Technology-BAT*) u cjelini. Također, potrebno je poticati i razvijati poljoprivrednu proizvodnju te turističku ponudu općine, svim raspoloživim lokalnim sredstvima i korištenjem mogućnosti koje pružaju donatori prisutni u regiji, kao i putem programa Evropske unije. Imajući u vidu da razvijanje i poticanje industrije, rudarstva i preduzetništva, poljoprivrede i turizma, treba za cilj imati povećanje konkurentnosti sektora sa najvećim potencijalom za rast, razvoj postojećih i kreiranje novih proizvodnih i prerađivačkih kapaciteta MSP, te unaprijeđenje cjelokupnog preduzetničkog ambijenta u općini Lukavac.

Strateški cilj ekonomskog razvoja je u skladu sa dokumentom «**Strategija razvoja metalnog i elektro sektora federacije BiH za period 2016.-2025. godine**», i to sa sve tri strateška cilja ovog dokumenta Federacije BiH:

- **SC1. Povećanje obima sektorske proizvodnje po prosječnoj godišnjoj stopi 2,2%,**
- **SC2. Povećanje broja radnika za 10.000 do kraja 2026., sa minimalnim udjelom od 15% visokostručnih,**
- **SC3. Povećanje izvoza i promjena strukture izvoza u korist izvoza proizvoda više dodane vrijednosti.**

Drugi sektorski cilj ekonomskog razvoja u potpunosti je u saglasnosti sa dokumentom «**Srednjoročna strategija razvoja poljoprivrednog sektora u Federaciji BiH za period 2015.-2019. godina**».

Strateški cilj ekonomskog razvoja općine Lukavac u skladu je sa Strategijom razvoja Tuzlanskog kantona za period 2016.-2020. godine, to jest sa strateškim ciljevima:

- **SC1. Osigurati stabilnost i prosperitet razvoja privrede Tuzlanskog kantona i**
- **SC2. Uspostaviti efikasne sisteme upravljanja razvojem ljudskih potencijala i tržišta rada, u cilju povećanja zapošljavanja.**

IV.2.3. Inicijative međuopćinske saradnje

Potencijali za saradnju poslovnih subjekata općine sa subjektima iz susjednih lokalnih zajednica u oblasti ekonomskog razvoja postoje. Oni prije svega su fokusirani na privlačenje novih investicija u oblasti poljoprivrede i turističke ponude, korištenjem povoljnog položaja i izgradnjom kvalitetne zajedničke infrastrukture koja prevazilazi granice lokalnih zajednica te već izraženog interesa preduzetnika za ulaganja na području općine u pogledu izgradnje turističkih kompleksa, ali i korištanje prirodnih resursa (npr. etno sela ili prirodna proizvodnja). Ova saradnja posebno se ogleda kroz saradnju sa gradom/općinom Tuzla i Živinice u pogledu korištenja jezera Modrac kao vodnog i privrednog resursa, saradnji sa općinom Gračanica u pogledu mjera i saradnje sa malim i srednjim preduzećima (MSP). Aktivnosti će biti fokusirane i na uspostavljanje saradnje u okviru slijedećih inicijativa:

- izgradnja prerađivačkih kapaciteta prehrambene industrije u općini ili susjednim općinama, kako bi se plasirali poljoprivredni proizvodi proizvođača eventualnim zajedničkim nastupom, otkupom i budućim projektovanim kapacitetima prerađivačke industrije. Na ovaj način bi se ostvarili dodatni prihodi i povećao interes za bavljenje poljoprivredom čime bi i lokalni resursi bili adekvatno iskorišteni.

- Korištenje prirodnih resursa i energetskih resursa kroz saradnju sa Gradom Tuzla i dr.

IV.2.4. Programi, projekti i mjere

Za realizaciju plana ekonomskog razvoja općine Lukavac definirano je 16 projekata i mjera grupisanih u 5 programa:

PROGRAM	MJERA/PROJEKAT
PROGRAM 1.1.1 Program unapređenja poslovne infrastrukture	1.1.1.1 Izgradnja instalacija i komunalne infrastrukture u dvije industrijske zone
	1.1.1.2 Izgradnja mosta na Spreči
	1.1.1.3 Izgradnja Centra za mlade (Start-up centar)
PROGRAM 1.1.2 Program poticaja novih kapaciteta proizvodnje	1.1.2.1.Boxmark-proširavanje kapaciteta
	1.1.2.2. Poticaj razvoju privrede
PROGRAM 1.2.1 Program izgradnje prerađivačkih kapaciteta	1.2.1.1. Izgradnja prerađivačkih kapaciteta za voće i povrće
PROGRAM 1.2.2 Program razvoja i plasmana primarne poljoprivredne proizvodnje	1.2.2.1. Izgradnja stočne pijace
	1.2.2.2. Rekultivacija degradiranog zemljišta
	1.2.2.3. Plastička proizvodnja
	1.2.2.4. Razvijena animalna proizvodnja (kozarstvo, ovčarstvo, muzna grla, tov junadi, priplodne junice-uzgoj u sistemu krava tele i ribarstvo)
	1.2.2.5. Razvijena biljna proizvodnja (ratarstvo, povrtlarstvo na otvorenom i voćarstvo)
	1.2.2.6. Uređenje gradske tržnice
PROGRAM 1.3.1 Program nove turističke ponude	1.3.1.1. Izgradnja rekreativno-biciklističke staze-jezero Modrac
	1.3.1.2. Razvoj ekološkog i ruralnog turizma na području općine Lukavac
	1.3.1.3. Sportsko-rekreacioni centar Jezero Modrac
	1.3.1.4. Otvaranje ureda turističke zajednice TK na području općine Lukavac

Ukupna očekivana ulaganja za realizaciju sektorskog plana ekonomskog razvoja su: **34,462,440.00KM.**

IV.3. Plan društvenog razvoja

Plan društvenog razvoja općine baziran je na analizi postojećeg stanja i SWOT analiza društvenog sektora Općine kao i relevantnih nalaza, podataka i stavova ORT-a. Fokusi društvenog razvoja općine za naredni period su:

- unaprijeđenje postojeće infrastrukture i izgradnja nove društvene infrastrukture u cilju poboljšanja uslova društvenog života građane uz ravnopravnost svih grupa (žena, osjetljivih i ranjivih grupa) i naglašen angažman civilnog sektora,
- stvaranje uslova za kvalitetnije obrazovanje i bogatiji kulturni i sportski život,
- stvaranje uslova za kvalitetnu zaštitu građana općine u svakom pogledu, socijalnu, zdravstvenu i opću sigurnost imovine i lica.

IV.3.1. Pregled sektorskih ciljeva sa očekivanim ishodima i indikatorima

Sektorski cilj	Očekivani ishod	Indikator
1. Unaprijeđen kvalitet obrazovanja, kulture, sporta i javnih usluga	- Do kraja 2023. godine povećan broj kulturnih manifestacija za 20% u odnosu na 2017. godinu - Povećan broj učesnika sportskih manifestacija i aktivnih članova sportskih klubova za 10% u periodu 2019.-2023. godina - Do kraja 2023. godine stepen zadovoljstva građana javnim uslugama povećan za 20% u odnosu na 2018. godinu - Do kraja 2023. godine povećano zadovoljstvo roditelja i djece uslovima školovanja za 50% u odnosu na 2018. godinu	- Broj aktivnih članova sportskih organizacija i društava na teritoriji općine - Broj kulturnih manifestacija u općini - Stepenn zadovoljstva građana javnim uslugama (ulazna anketa-Likertova skala) - Stepenn zadovoljstva učenika i djece uslovima školovanja (ulazna anketa-Likertova skala)
2. Unaprijeđen kvalitet socijalne i zdravstvene zaštite sa posebnim fokusom na socijalnu uključenost	- Do kraja 2023. godine povećan stepenn zadovoljstva građana zdravstvenim uslugama za 20% u odnosu na 2018. godinu - Do kraja 2023. godine smanjen broj konfliktnih porodičnih odnosa, razvoda braka, nasilja u porodici za 10% u odnosu na 2018. godinu	- Stepenn zadovoljstva građana zdravstvenim uslugama (ulazna anketa-Likertova skala) - Broj konfliktnih porodičnih odnosa na godišnjem nivou (razvod braka i nasilje u porodici) - Broj korisničkih programa ili projekata koje podržava Općina usmjerenih na posebne društvene grupe

	- Do kraja 2023. godine udio učenika koji upisuju studije povećan za 5% u odnosu na 2017. godinu - Do kraja 2023. godine udio učenika romske populacije koji upisuju studije veći za 5% u odnosu na 2017. godinu - Do kraja 2023. godine obuhvat korisnika ciljanom humanitarnom podrškom veći za 10% u odnosu na 2017. godinu - Do kraja 2023. godine broj projekata koji se bave položajem žene u društvu veći za 40% u odnosu na 2017. godinu.	- % učenika završnih godina koji upisuju studije - % učenika završnih godina romske populacije koji upisuju studije - Broj korisnika humanitarne podrške - Broj projekata koji se bave položajem žena u društvu
3. Značajno unaprijeđene komunalne usluge i javna infrastruktura	- Do kraja 2023. godine povećan broj korisnika JKP za 10% u odnosu na 2017. godinu - Do kraja 2023. godine povećan broj povratničkih naselja za 50% uključenih u sistem komunalnih usluga u odnosu na 2018. godinu - Do kraja 2023. godine smanjeni gubici vode za 50% u odnosu na 2017. godinu - Do kraja 2023. godine broj saobraćanih nezgoda na putevima na teritoriji općine smanjen za 20% u odnosu na 2017. godinu - Do kraja 2023. godine organizovanim sakupljanjem otpada obuhvaćeno 85% postojećeg stanovništva do kraja 2023. godine - Do kraja 2023. godine povećano zadovoljstvo građana komunalnim	- Broj korisnika vodovodne mreže i broj korisnika kanalizacione mreže (JKP) - Broj povratničkih naselja uključenih u sistem komunalnih usluga - Gubici vode, % ili m³ - Broj saobraćajnih nezgoda - Broj korisnika organizovanog prikupljanja otpada - Stepenn zadovoljstva građana komunalnim uslugama (Likertova skala-ulazna anketa)

	uslugama za 20% u odnosu na 2018. godinu	
--	--	--

IV.3.2. Usklađenost sa strateškim dokumentima viših nivoa

Cjelokupan društveni napredak općine Lukavac, može se postići kroz unaprijeđenje i jačanje segmenta sigurnosti i zaštite, jačanje i podršku obrazovanju, sportu i kulturi, unaprijeđenje tržišta radne snage i kvaliteta življenja stanovnika kroz dimenziju zdravlja, kvaliteta usluga javne uprave općine i povećanje kvaliteta i efikasnosti usluga Općinske uprave sa posebnim fokusom na pružanje podrške reformskim aktivnostima u oblasti socijalne zaštite. Posebno je potrebno naglasiti da je strateški cilj društvenog razvoja općine Lukavac u skladu sa sektorskim strateškim dokumentima FBiH **«Strategija za unaprijeđenje prava i položaja osoba s invaliditetom u FBiH 2016.-2021.»**, tj. sa općim ciljem ovog dokumenta koji se odnosi na unaprijeđenje prava i položaj osoba s invaliditetom u smislu da im se omogući uključivanje i učestvovanje u svim oblastima društva na ravnopravnoj osnovi s ostalima, najveći mogući nivo nezavisnosti i sloboda izbora, u skladu s usvojenim međunarodnim standardima. Ovim sektorskim ciljem se stavljaju u fokus svi temeljni elementi jednakopravnosti, koji su osnova savremenog demokratskog društva. Unaprijeđenje stanja ljudskih prava predstavlja izazov i obavezu svake lokalne jedinice samouprave u BiH. U tom kontekstu ovaj cilj je u uskoj sprezi sa Univerzalnom deklaracijom o ljudskim pravima; Zakonom o jednakopravnosti spolova FBiH; Zakonom o zabrani diskriminacije; i Zakonom o mladima FBiH. Također, svi elementi društvenog razvoja Strategije općine Lukavac su u skladu sa Strategijom razvoja Tuzlanskog kantona za period 2016.-2020. godine, sa strateškim ciljem:

- **SC3. Poboljšati kvalitetu života, sigurnost i socijalnu uključenost građana i učiniti politiku socijalne zaštite pravičnom i djelotvornom.**

IV.3.3. Inicijative međuopćinske saradnje

Mogućnosti međuopćinske saradnje ogledaju se na uspostavljanju i jačanju saradnje civilnog sektora sa sličnim organizacijama iz okruženja, prvenstveno u oblastima kulture, ili u oblasti zaštite prirode i okoline. Značajan broj projekata izgradnje komunalne infrastrukture potrebno je planirati i graditi u saradnji sa susjednim općinama/općinama (Gračanica, Petrovo) ili Gradom Tuzla, to se prije svega odnosi na većinu projekat vodosnabdijevanja, kanalizacione infrastrukture i izgradnje prečistača, izgradnji lokalne putne infrastruktura u udaljenijim povratničkim selima. Pored toga, moguće je jačati saradnju sportista, sportskih klubova i mladih, te unaprijediti društvenu saradnju putem održavanja zajedničkih kulturnih i sportskih manifestacija. Međuopćinska saradnja posebno se može ogledati u pogledu:

- organizacije zajedničkih kulturnih manifestacija,
- organizacije poslovno-kulturnih manifestacija poput Sajma turizma i ekologije i dr.

IV.3.4. Programi, projekti i mjere

Za realizaciju plana društvenog razvoja općine Lukavac definirano je 27 projekata i mjera grupisanih u 8 programa:

PROGRAM	MJERA/PROJEKAT
PROGRAM 2.1.1 Program unaprijeđenja sporta i rekreacije	2.1.1.1. Razvoj sportskih navika kod djece predškolskog i školskog uzrasta za aktivnije bavljenje sportom-atletikom

	2.1.1.2 Unaprijeđenje streljačkog sporta kroz izgradnju poligona za trenažni proces
	2.1.1.3 Izgradnja sportsko-rekreacionog centra sa zatvorenim bazenom
PROGRAM 2.1.2 Program unaprijeđenja javnih usluga	2.1.2.1 Rekonstrukcija i uređenje prostora Doma kulture Lukavac za potrebe JU RTV i druge sadržaje
	2.1.2.2 Dislociranje postojeće autobuske i željezničke stanice na novu lokaciju u ulici Partizanska
PROGRAM 2.1.3 Program unaprijeđenja obrazovanja, kulture i kulturno-istorijskih objekata	2.1.3.1 Rekonstrukcija spomenika kulture – objekat Vila Solvay i stare željezničke stanice Lukavac
	2.1.3.2 Adaptacija objekata kulture na području općine Lukavac
	2.1.3.3 Podrška izgradnji, adaptaciji i rekonstrukciji školskih objekata na području općine Lukavac
PROGRAM 2.2.1 Program unaprijeđenja zdravstva i socijalne zaštite građana	2.2.1.1. Unaprijeđenje kvaliteta zdravstvenih usluga na području općine Lukavac
	2.2.1.2 Jačanje kapaciteta JU Centar za socijalni rad Lukavac
	2.2.1.3 Jačanje kapaciteta humanitarnog rada i djelovanja
PROGRAM 2.2.2 Program podrške posebnim društvenih kategorijama	2.2.2.1 Rodna ravnopravnost i jačanje uloge žene u razvoju lokalne zajednice
	2.2.2.2 Stipendiranje učenika i studenata
	2.2.2.3 Stipendiranje učenika i studenata romske populacije i druge ugrožene društvene grupe
	2.2.2.4 Izgradnja dvije (2) zgrade socijalnog stanovanja u gradu Lukavcu
	2.2.2.5 Pomoć i njega u kući za starija i iznemogla lica-Crveni križ/krst
PROGRAM 2.3.1 Program izgradnje i rekonstrukcije kanalizacije i vodovodne mreže	2.3.1.1 Poboljšanje vodosnadbijevanja, sanitacija i prečišćavanje otpadnih voda Lukavca i prigradskih naselja (WATSAN)
	2.3.1.2 Izgradnja bioprečištača komunalnih otpadnih voda u MZ-ima sa izgradnjom kanalizacije mreže

	2.3.1.3 Vodosnabdijevanje grada, prigradskih naselja i MZ
PROGRAM 2.3.2 Program izgradnje i održavanja saobraćajne infrastrukture	2.3.2.1 Održavanje puteva
	2.3.2.2 Izgradnja kružnog toka-gradska pješačka zona i ostale raskrsnice
	2.3.2.3 Rekonstrukcija raskrsnice kod Petraka
	2.3.2.4 Asfaltiranje cestovnih komunikacija Puračić-Bikodže, Orahovica-Podovi-Jaruške, Babice-Turija, Šikulje-Crveno Brdo-Huskići (uz saradnju RMU Kreka), MZ Krtova 1, MZ Tumare (dionica 1. raskršće Brdo-Rosulje škola u dužini 2,4 kilometra; dionica 2-raskršće Stevići – Panjik ambulanta u dužini 4 km).
PROGRAM 2.3.3 Program unapređenja upravljanja komunalnim otpadom i održavanja	2.3.3.1. Održavanje javne higijene
	2.3.3.2 Rekonstrukcija i održavanje rasvjete
	2.3.3.3 Unaprijeđenje upravljanja otpadom
	2.3.3.4 Opremanje stočnog groblja

Ukupna očekivana ulaganja za realizaciju sektorskog plana društvenog razvoja su: **46,132,480.00KM.**

IV.4. Plan zaštite okoline

Plan unaprijeđenja zaštite okoline općine baziran je na analizi postojećeg stanja i SWOT analize okolinskog sektora općine kao i relevantnih nalaza, podataka i stavova ORT-a. Fokusi unaprijeđenja zaštite okoline općine za naredni period su:

- smanjenje zagađenja, posebno aero zagađenja,
- rješavanjem problema odlaganja komunalnog i industrijskog otpada,
- unapređenje komunalne infrastrukture i energetske efikasnosti,
- zaštite od prirodnih i drugih nesreća, posebno poplava, sanacija klizišta i smanjenje degradacije i unapređenje kvaliteta zemljišta.

IV.4.1. Pregled sektorskih ciljeva sa očekivanim ishodima i indikatorima

Sektorski cilj	Očekivani ishod	Indikator
----------------	-----------------	-----------

1. Smanjeno aerotagađenje te unaprijeđeno stanje i kvaliteta tla, vodotoka i ekosistema Općine	- Do kraja 2023. ukupan broj dana u godini sa prekoračenjem dozvoljenih granica aerotagađenje (CO₂, SO₂) manji za 25% u odnosu na 2017. godinu - Do kraja 2023. godine smanjeno zagađenje prirodnih recipijenata otpadnim vodama za 16500 EBS - Do kraja 2023. godine postignut nulti broj akcidentnih situacija zagađenja rijeke Spreče i drugih vodotoka - Do kraja 2023. godine broj vodnih tijela koji imaju «B-Loš status» smanjen za 50% u odnosu na 2016. godinu - Do kraja 2023. godine broj divljih deponija smanjen za 90% u odnosu na 2018. godinu	- Ukupan broj dana u godini sa prekoračenjem graničnih vrijednosti polutanata u zraku (CO₂, SO₂) - Kapacitet izgrađenih kolektora po ekvivalentnom broju stanovnika (EBS) - Broj akcidentnih situacija zagađenje vodotoka - Broj vodnih tijela na teritoriji Općine koja imaju «B-Loš status» - Broj divljih deponija
2. Značajno smanjen rizik od prirodnih i drugih nesreća	- Do kraja 2023. godine štete od poplava manje za 50% u odnosu na 2017. godinu - Do kraja 2023. godine broj akcidentnih situacija izazvanih požarom i drugim nesrećama (sa materijalnim i ljudskim posljedicama) smanjen za 30% u odnosu na polaznu 2017. godinu. - Do kraja 2023. godine broj akcidenata izazvanih MES i NUS smanjen za 50% u odnosu na 2017. godinu	- Godišnja procjena štete izazvane polavama (KM) - Broj akcidenata izazvanih požarom i drugim nesrećama (osim MES i NUS) - Broj akcidenata izazvanih od MES i NUS
3. Unaprijeđena energetska efikasnost objekata i ustanova od značaja za zajednicu	- Do kraja 2023. godine ostvareno smanjenje izdataka za redovno održavanje javne rasvjete	- Izdaci za redovno održavanje javne rasvjete (KM)

	za 50% u odnosu na 2017. godinu - Smanjena potrošnja energije u javnim ustanovama za 20% u odnosu na stanje prije utopljanja u 2017. godini	- Količina utrošene energije u javnim ustanovama (kWh ili kWh/m ² ili kWh/m ³)
--	--	---

IV.4.2. Usklađenost sa strateškim dokumentima viših nivoa

Stanje kvalitete zraka, tla, vode uzrokovano je primarno uticajem industrije i zajedničke komunalne potrošnje. Iz ovog razloga povećanje discipline i primjene najbolje raspoloživih tehnika u industriji, unaprijeđenja energetske efikasnosti i optimizacija korištenja javne infrastrukture doprinijela bi smanjenju emisija u okolinu. Korištenje najboljih raspoloživih tehnika, što zahtijeva ponekad izmjene tehnologija i značajna investiciona ulaganja, te pojačana kontrola zagađenja i zagađivača, unaprijedila bi kvalitet života stanovnika općine, te dovela i do unaprijeđenja stanja okoliša i doprinijela održivom razvoju općine Lukavac. Potrebno je naglasiti da je plan zaštite okoline u skladu sa dokumentom **«Strategija zaštite okoliša Federacije BiH 2008.-2018.»** sa produženim rokom važenja. Elementi Strategije iz oblasti zaštite okoline općine Lukavac su u skladu sa Strategijom razvoja Tuzlanskog kantona za period 2016.-2020. godina, tj. sa strateškim ciljevima:

- **SC4. Modernizovati i učiniti ekonomski održivom javnu infrastrukturu, prvenstveno saobraćajnu, vodnu i energetske**
- **SC5. Uspostaviti funkcionalan sistem zaštite okoliša i održivog upravljanja prirodnim resursima.**

IV.4.3. Inicijative međuopćinske saradnje

Međuopćinska saradnja će biti fokusirana na zbrinjavanje čvrstog otpada korištenjem međuopćinske deponije ili drugog modela odlaganja koji ne ugrožava lokalnu ili susjedne zajednice, zaštitom vodotoka i prirodnih resursa (općina Banovići), zaštitu od poplava zajedničkim i koordiniranim aktivnostima kada je potrebno i moguće (općina Lukavac i Gračanica, općina Petrovo), kao i mogućnost proširenja toplifikacione mreže sa Gradom Tuzla. Inicijative međuopćinske saradnje prije svega su:

- eventualna izgradnja međuopćinske deponije sa općinama Banovići, Živinice i Kladanj,
- smanjenje zagađenja rijeke Turije sa općinom Banovići,
- smanjenje aerorozagađenje i unapređenje energetske efikasnosti sa Gradom Tuzla (toplifikaciona infrastruktura) i dr.

IV.4.4. Programi, projekti i mjere

Za realizaciju plana zaštite životne sredine općine Lukavac definirano je 22 projekata i mjera grupisanih u 4 programa:

PROGRAM	MJERA/PROJEKAT
---------	----------------

PROGRAM 3.1.1 Program unaprijeđenja kvaliteta vazduha	3.1.1.1. Toplifikacija grada i prigradskih naselja
PROGRAM 3.1.2 Program smanjenja zagađenja vode i tla	3.1.2.1. Zatvaranje taložnica «Bijelo more»
	3.1.2.2 Sanacija i zatvaranje deponije Potočari
	3.1.2.3 Izgradnja kolektora Centar II
	3.1.2.4 Izgradnja oborinske kanalizacije Centar III Bistarac
	3.1.2.5 Prevencija onečišćenja hidroakumulacije jezera Modrac i uređenje priobalnog dijela jezera
	3.1.2.6 Izgradnja deponije i sistemsko prikupljanje otpada-RDF goriva
	3.1.2.7 Uređenje i zaštita močvare Mosorovac
PROGRAM 3.2.1 Program smanjenja rizika od poplava i drugih opasnosti	3.2.1.1. Regulacija korita rijeke Jale
	3.2.1.2 Regulacija korita rijeke Turije
	3.2.1.3 Uređenje vodotoka na području općine Lukavac
	3.2.1.4 Regulacija korita rijeke Spreče
	3.2.1.5 Izrada glavnog projekta uređenja korita rijeke Turija
	3.2.1.6 Izrada glavnog projekta uređenja korita potoka Ugar
	3.2.1.7 Izgradnja bujičnih pregrada na brdu Določaj
	3.2.1.8 Glavni projekat potoka Lukavčić
	3.2.1.9 Zaštita stanovništva na području općine Lukavac od NUS-a i MES-a
	3.2.1.10 Jačanje kapaciteta Službe civilne zaštite - vatrogasci
	3.2.1.11 Nabavka i opremanje službe civilne zaštite
PROGRAM 3.3.1 Program unapređenja energetske efikasnosti javnih objekata i instalacija	3.3.1.1. Utopljavanje objekata javnih ustanova
	3.3.1.2 Sanacija objekta Doma kulture-energetska efikasnost (Faza I-JU RTV Lukavac).

	3.3.1.3 Javna rasvjeta-zamjena rasvjetnih tijela LED rasvjetom
--	--

Ukupna očekivana ulaganja za realizaciju sektorskog plana životne sredine su: **54,485,707.90KM**

V OPERATIVNI DIO

V.1. Plan implementacije strateških projekata i mjera za 3 godine (1+2)

Za realizaciju projekata općine Lukavac u periodu 2019.-2021. godine, planirana su ukupno 56 projekata, od kojih je 13 u ekonomskom sektoru, 19 projekata u društvenom sektoru i 24 projekata u sektoru zaštite okoline. Plan se na prvi pogled može smatrati ambicioznim, no pored vlastiti sredstava za realizaciju ovih projekata planirana su i sredstva iz vanjskih izvora poput višeg nivoa vlasti (Kantona, FBiH, BiH, donatori i dr.). Ukupna izdavanja u periodu 2019.-2021. godina su oko 52,34 mil. KM od čega u ekonomskom sektoru 15,52mil. KM, društvenom sektoru 22,49mil. KM i sektoru zaštite okoliša 14,32 mil. KM.

Tabela 18. Pregled ulaganja po sektorim za period 2019.-2021. godina u općini Lukavac, KM

Sektor	Ukupni predviđeni izdaci (za 3 godine),
Ekonomski sektor	15,524,854
Društveni sektor	22,487,341
Sektor okoliša	14,327,918
UKUPNO	52,340,113

U ovom iznosu, finansiranje u periodu 2019.-2021. godina iz Budžeta općine Lukavac iznosi oko 15,95 mil. KM, a finansiranje iz vanjskih izvora 36,38 mil. KM. Ukupna rekapitulacija finansiranja po godinama prikazana je u tabeli:

Tabela 19. Rekapitulacija 2019-2021. godina, KM

Sektor	2019	Finansiranje iz budžeta JLS	Finansiranje iz ostalih izvora
Ekonomski sektor	4,851,618	109,650	4,741,968
Društveni sektor	11,974,338	3,651,528	8,322,810
Sektor okoliša / zaštite životne sredine	8,892,918	1,759,376	7,133,542
Ukupno	25,718,874	5,520,554	20,198,320
Sektor	2020	Finansiranje iz budžeta JLS	Finansiranje iz ostalih izvora
Ekonomski sektor	4,836,618	99,650	4,736,968
Društveni sektor	6,403,593	3,687,893	2,715,700
Sektor okoliša / zaštite životne sredine	2,681,000	1,631,000	1,050,000
Ukupno	13,921,211	5,418,543	8,502,668
Sektor	2021	Finansiranje iz budžeta JLS	Finansiranje iz ostalih izvora

Ekonomski sektor	5,836,618	99,650	5,736,968
Društveni sektor	4,109,410	3,207,910	901,500
Sektor okoliša / zaštite životne sredine	2,754,000	1,704,000	1,050,000
Ukupno	12,700,028	5,011,560	7,688,468
UKUPNO (I + II + III)	52,340,113	15,950,657	36,389,456

Detaljan pregled po sektorima, godinama i klasama projekata prikazan je u **Prilogu 3** ovog dokumenta. Plan implementacije strateških projekata i mjera za 3 godine prikazan je u tebelarnom pregledu.

Veza sa strateški m i sektorski m ciljem/ ciljevima	Projekt / mjera (vrijeme trajanja)	Ukupni ishod	Ukupni predviđe ni izdaci (za III godine)	Financiranje iz proračuna JLS				Financiranje iz ostalih izvora				Nosioći impleme ntacije	Veza sa proračun om i/ili oznaka eksternog izvora finansiran ja	Općinska služba odgovorna za praćenje
				Pregled po godinama				Pregled ostalih izvora po godinama						
				god. I	god. II	god. III	ukupno (I+II+III)	god. I	god. II	god. III	ukupno (I+II+III)			
1	2	3	4=8+12	5	6	7	8=5+6+7	9	10	11	12=9+10+11	13	14	15
SC1/SEC1.1	1.1.1.1 Uređenje industrijske zone (2019- 2023)	Do kraja 2023. godine, realizirane najmanje 2 velike nove investicije unutar poslovne zone (preko 1mil. KM/investiciji) .	1,000,00				0	500,000	250,00	250,00	1,000,000	Služba za urbanizam, prostorno planiranje i investicije/ JP BH Telecom	JP BH Telecom, privatni investitori	Odsjek za evropske integracije i upravljanje razvojem
SC1/SEC1.1.	1.1.1.2. Izgradnja mosta na Spreči (2020- 2023)	Do kraja 2023. povećan broj zaposlenih na lokaciji KHK (GIKIL)-Puračić za 50 novih radnih mjesta.	500,000				0	0	250,000	250,000	500,000	Služba za urbanizam, prostorno planiranje i investicije	Viši nivoi vlasti EIB ili Svjetska banka	Odsjek za evropske integracije i upravljanje razvojem
SC1/SEC1.1.2	1.1.2.1. Boxmark proširenje kapaciteta (2019-2023)	Do kraja 2023. godine, ostvarena najmanje jedna značajna investicija (preko 1mil. KM) u proizvodnom sektoru tekstila i kože.	10,000,000				0	3,000,000	3,000,000	4,000,000	10,000,000	Boxmark d.o.o.	Boxmark d.o.o.	Odsjek za evropske integracije i razvoj
SC1/SEC1.1.2.2.	1.1.2.2. Poticaj razvoju privrede (2019-2023)	Do kraja 2023.godine otvoreno 40 novih radnih mjesta	60,000	20,000	20,000	20,000	60,000	0			0	Služba za opću upravu, privredu i društvene djelatnosti	614 539 - Poticaj novoosnov anim obrtima u budžetskoj godini kroz	Služba za opću upravu, privredu i društvene djelatnosti

													subvencioniranje registracije i troškova doprinosa za trenutno zaposlene	
SC1/SEC 1.2.1	1.2.1.1. Izgradnja prerađivačkih kapaciteta (2019-2023)	Do kraja 2023. godine ostvarene najmanje 3 nove investicije u prerađivačke kapacitete polj.proizvodnje	300,000				0	100,000	100,000	100,000	300,000	Proizvođač i Eko hrane - Milo Selo, Milino Selo	Gulseren d.o.o IMEL d.o.o.	Odsjek za evropske integracije i razvoj
SC1/SEC 1.2.2	1.2.2.2. Rekultivacija degradiranog zemljišta (2019-2023)	Do kraja 2023. godine novo uspostavljena obradiva površina dodjeljena za najmanje 10 obrađivača (zakupaca).	3,000,000				0	1,000,000	1,000,000	1,000,000	3,000,000	Soda Sisecam	JP Elektroprivreda FBiH, Zavisno društvo Rudnici Kreka	Služba za opću upravu, privredu i društvene djelatnosti
SC1/SEC 1.2.2	1.2.2.3. Plastenička proizvodnja (2019-2023)	Do kraja 2023. godine pokrenuta plastenička proizvodnja na površini od 500m2.	300,000	50,000	50,000	50,000	150,000	50,000	50,000	50,000	150,000	Služba za opću upravu, privredu i društvene djelatnosti	614 414 - Poticaj poljoprivrednoj proizvodnji / Ministarstvo poljovodopr. i šumarstva TK	Služba za opću upravu, privredu i društvene djelatnosti
SC/SEC 1.2.2.	1.2.2.4. Razvijena animalna proizvodnja (kozarstvo, ovčarstvo, muzna grla, tov junadi, priplodne	Do kraja 2023. godine uspostavljene 3 nove farme za stočnu proizvodnju i/ili prošireni kapaciteti postojećih	40,000	10,000	5,000	5,000	20,000	10,000	5,000	5,000	20,000	Služba za opću upravu, privredu i društvene djelatnosti	614 414 - Poticaj poljoprivrednoj proizvodnji	Služba za opću upravu, privredu i društvene djelatnosti

	junice i ribarstvo) (2019-2023)	farmi za 10% u odnosu na 2017. godinu.												
SC1/SEC 1.2.2.	1.2.2.5. Razvijena biljna proizvodnja (ratarstvo, povrtlarstvo na otvorenom i voćarstvo) (2019-2023)	Do kraja 2023. godine povećan broj osoba koje se bave biljnom proizvodnjom za 10% u odnosu na 2017. godinu	20,000	10,000	5,000	5,000	20,000	0			0	Služba za opću upravu, privredu i društvene djelatnosti / poljoprivredni proizvođači	614 414 - Poticaj poljoprivrednoj proizvodnji	Služba za opću upravu, privredu i društvene djelatnosti
SC1/SEC 1.3.1	1.3.1.1. Izgradnja rekreativno-biciklističke staze Jezero Modrac (2019-2023)	Do kraja 2023. godine osmišljena najmanje 3 nova turistička proizvoda i ponuđena tržištu	34,854	4,650	4,650	4,650	13,950	6,968	6,968	6,968	20,904	UG Bike Tour, JURA	614 121 - 2.4. Javni poziv za OCD/Kantonarno ministarstvo sporta	Služba za opću upravu, privredu i društvene djelatnosti
SC1/SEC 1.3.1	1.3.1.2. Razvoj ekološkog i ruralnog turizma na području općine Lukavac (2019-2023)	Do kraja 2023. godine povećan broj smještajnih kapaciteta na teritoriji općine za 10% u odnosu na 2017. godinu. Do 2023. godine lokacija uvrštena u novo-uspostavljene turističke proizvode.	150,000	5,000	5,000	5,000	15,000	45,000	45,000	45,000	135,000	Služba za opću upravu, privredu i društvene djelatnosti	614000 poticaj razvoju turizma	Služba za opću upravu, privredu i društvene djelatnosti
SC1/SEC 1.3.1	1.3.1.3. Rekreativni centar Jezero Modrac (2019-2023)	Do kraja 2023. godine povećan broj turističkih noćenja na jezeru Modrac za 20% u odnosu na 2017. godinu	90,000				0	30,000	30,000	30,000	90,000	Restoran Plaža Jezero Modrac i Služba za urbanizam, prostorno planiranje i investicije	Privatni sektor Vlasnik restorana u čijem je vlasništvu prostor oko jezera	Služba za urbanizam, prostorno planiranje i investicije

SC1/SEC 1.2.	1.3.1.4. Otvaranje ureda turističke zajednice TK na području općine Lukavac (2019-2021)	Turistička ponuda Lukavca uključena u ponudu Tuzlanskog kantona i promovirana na minimalno 10 sajмова ili putem najmanje 5 turističkih operatera do kraja 2023. godine.	30,000	10,000	10,000	10,000	30,000	0		0	Služba za opću upravu, privredu i društvene djelatnosti	614000 - poticaj razvoju turizma	Odsjek za evropske integracije i razvoj
SC2/SEC 2.1.1.	2.1.1.1 Razvoj sportskih navika kod djece predškolskog i školskog uzrasta za aktivnije bavljenje sportom-atletikom (2019-2023)	Povećan broj aktivnih članova koji se bave atletikom za 10% do kraja 2020. godine	8,475	2,350	2,350		4,700	3,775		3,775	AK i Služba za opću upravu, privredu i društvene djelatnosti	614 122-1.6. Javni poziv u oblasti sporta/ AK članarina	Služba za opću upravu, privredu i društvene djelatnosti
SC2/SEC 2.1.2	2.1.2.1 Rekonstrukcija i uređenje prostora Doma kulture Lukavac za potrebe JU RTV i druge sadržaje (2019-2020)	Do kraja 2023. godine lokalna RTV stanica uvela minimalno 5 novih ili unaprijeđenih programskih sadržaja.	60,000	15,000	15,000		30,000	15,000	15,000	30,000	JU RTV Lukavac	615 311-2.2. Za objekte kulture/ Fond okoliša	Služba za urbanizam, prostorno planiranje i investicije
SC2/SEC2.1.2	2.1.2.2 Dislociranje postojeće autobuske i željezničke stanice na novu lokaciju u ulici	Do kraja 2023. godine, broj putnika koji koriste autobusu i željezničku stanicu	300,000	200,000			200,000	100,000		100,000	Služba za urbanizam, prostorno planiranje i investicije	615 411-7. Kapitalni transfer JP Željezn	Služba za urbanizam, prostorno planiranje i investicije

	Partizanski put (2019-2023)	povećan za 10%.												
SC2/2.1.3.	2.1.3.1. Adaptacija objekata kulture na području općine Lukavac (2019-2021)	Do kraja 2023. godine izrađen program kulturnih manifestacija koje se izvode u Domovima kulture.	80,000	20,000	20,000	40,000	80,000	0			0	Služba za urbanizam, prostorno planiranje i investicije	615 311 - 2.2. za objekte kulture	Služba za urbanizam, prostorno planiranje i investicije
SC2/2.1.3.	2.1.3.3 Podrška izgradnji, adaptaciji i rekonstrukciji školskih objekata na području općine Lukavac (2019-2023)	Do kraja 2023. godine smanjen broj izostanaka djece za 5% u odnosu na školsku 2017/2018. godinu.	245,000	125,000	60,000	60,000	245,000	0			0	Služba za urbanizam, prostorno planiranje i investicije	615 311 - 2.5. ostali objekti i oprema, ambulante, škole, ostale javne ustanove i MZ	Služba za urbanizam, prostorno planiranje i investicije
SC2/2.2.1	2.2.1.1. Unaprjeđenje kvaliteta zdravstvenih usluga na području općine Lukavac (2019-2023)	Do kraja 2023. godine povećan broj dijagnostičkih pregleda u DZ Lukavac za 10% u odnosu na 2017. godinu.	150,000	50,000	50,000	50,000	150,000	0			0	Služba za urbanizam, prostorno planiranje i investicije	615 311 - 3. Kpaitalni transferi JU Dom zdravlja Lukavac	Služba za urbanizam, prostorno planiranje i investicije
SC2/2.2.1	2.2.1.2. Jačanje kapaciteta JU Centar za socijalni rad Lukavac (2019-2023)	Do kraja 2023. godine, broj preventivnih aktivnosti Centra sa korisnicima povećan za 20% u odnosu na 2017. godinu.	65,484	21,828	21,828	21,828	65,484	0			0	JU Centar za socijalni rad	614 181 - JU Centar za socijalni rad	Služba za opću upravu, privredu i društvene djelatnosti

SC2/SEC2.2.1	2.2.1.3 Jačanje kapaciteta humanitarnog rada i djelovanja (2019-2023)	Do kraja 2023. godine broj robnih donacija općinskoj organizaciji CK povećan za 50%.	35,000	10,000	10,000	15,000	35,000	0			0	Crveni križ općine Lukavac	614 311-3.4. Crveni križ	Služba za opću upravu, privredu i društvene djelatnosti
SC2/SEC2.2.2	2.2.2.1. Rodna ravnopravnost i jačanje uloge žene u razvoju lokalne zajednice (2019-2022)	Do 2023. godine udio žena u Vijećima MZ veći za 20% u odnosu na 2017. godinu.	15,000	3,000	3,000	4,000	10,000	2,000	1,500	1,500	5,000	UŽ "Srce i duša" Prokosovići	614 121 - 2.4. Javni poziv za OCD/ Sufinansiranje OCD	Služba za opću upravu, privredu i društvene djelatnosti
SC2/SEC2.2.2	2.2.2.2. Stipendiranje učenika i studenata (2019-2023)	Do kraja 2023. godine 80% stipendiranih učenika u uspješno završilo školovanje u zadatim rokovima.	240,000	80,000	80,000	80,000	240,000	0			0	Služba za opću upravu, privredu i društvene djelatnosti	614 234- Stipendije učenikima, studentima i stipendiranje uspješnih sportista	Služba za opću upravu, privredu i društvene djelatnosti
SC2/SEC2.2.2.	2.2.2.3 Stipendiranje učenika i studenata romske populacije i ugrožene društvene grupe (2019-2023)	Do kraja 2023. godine 80% stipendiranih učenika romske populacije u uspješno završilo školovanje u zadatim rokovima.	24,000	8,000	8,000	8,000	24,000	0			0	Služba za opću upravu, privredu i društvene djelatnosti	614 239 Podrška edukaciji Roma	Služba za opću upravu, privredu i društvene djelatnosti
SC2/SEC2.2.2.	2.2.2.4 Izgradnja dvije zgrade socijalnog stanovanja u gradu Lukavcu (2019-2023)	Do kraja 2023. godine zatvoreni centri kolektivnog stanovanja u Lukavcu.	3,560,000	160,000			160,000	3,400,000			3,400,000	Služba za urbanizam, prostorno planiranje i investicije	821 211-7. izgradnja zgrade socijalnog stanovanja / Ministarstvo za ljudska prava i	Služba za stambeno-komunalne poslove

													zbjeglice BiH	
SC2/SEC2.2.2.	2.2.2.5 Pomoć i njega u kući za starija i iznemogla lica - Crveni križ-krst (2019-2023)	Do kraja 2023. godine uvedeno godišnje mapiranje starijih i iznemoglih lica koja su u stanju potrebe stalne kućne njege.	128,400	10,000	10,000	10,000	30,000	49,200	49,200		98,400	Crveni križ općine Lukavac	614 311 /Crveni križ	Služba za opću upravu, privredu i društvene djelatnosti
SC2/SEC2.3.1	2.3.1.1. Poboljšanje vodosnabdije vanja, sanitacija i prečišćavanje otpadnih voda Lukavca i prigradskih naselja (WatsaN) (2019-2023)	Do kraja 2023. godine na kanalizacionu mrežu prikopčano dodatnih 2284 stanovnika.	5,104,200	350,000	561,365		911,365	2,542,835	1,650,000		4,192,835	Služba za urbanizam, prostorno planiranje i investicije	821 224. Odvodnja oborinskih i otpadnih voda /Fond za zaštitu okoliša FBiH	Služba za urbanizam, prostorno planiranje i investicije
SC2/SEC2.3.1	2.3.1.2 Izgradnja bioprečišćača komunalnih otpadnih voda u MZ- ma sa izgradnjom kanalizacione mreže (2019-2023)	Do kraja 2023. godine min. 500 domaćinstava priključeno na kanalizacionu mrežu.	3,400,000				0	1,500,000	1,000,000	900,000	3,400,000	Služba za urbanizam, prostorno planiranje i investicije	Centar za ekologiju i energiju Tuzla, Fond za zaštitu okoliša FBiH	Služba za stambeno-komunalne poslove i Služba za urbanizam, prostorno planiranje i investicije
SC2/SEC2.3.1	2.3.1.3. Vodosnabdije vanje grada, prigradskih naselja i MZ (2019-2023)	Do kraja 2023. godine povećan protok vode u vodovodnom sistemu za najmanje dodatnih 100 l/s pitke vode. Najmanje 100	2,912,732	640,000	750,000	822,732	2,212,732	700,000			700,000	Služba za urbanizam, prostorno planiranje i investicije	821 224/ Ministarstvo polj.vodopr . I šumarstva TK	Služba za urbanizam, prostorno planiranje i investicije

		povratničkih domaćinstava priključeno na gradski vodovodni sistem.												
SC2/SEC2.3.2	2.3.2.1. Održavanje puteva (2019-2023)	Do kraja 2023. godine stanje lokalnih i nekategorisani h puteva na teritoriji općine ocjenjeno zadovoljavajuć im od strane relevantne općinske službe ili komisije.	1,129,050	376,350	376,350	376,350	1,129,050	0			0	Služba za stambeno- komunalne poslove	613724- 4.1. Usluge održavanja cesta	Služba za stambeno- komunalne poslove
SC2/SEC2.3.2	2.3.2.2. Izgradnja kružnog toka - gradska pješačka zona i ostale raskrsnice u gradu (2020- 2023)	Do kraja 2023. broj nezgoda u kojim učestvuju pješaci smanjen za 20% u odnosu na 2017. godinu.	200,000		100,000	100,000	200,000	0			0	Služba za urbanizam, prostorno planiranje i investicije	821612 - 6- Rekonstruk cija cesta	Služba za urbanizam, prostorno planiranje i investicije
SC2/SEC2.3.2	2.3.2.3. Rekonstrukcij a raskrsnice kod Petraka (2020-2023)	Do kraja 2023. godine propusnost saobraćaja u gradu ocjenjena adekvatnom od strane relevantne općinske službe ili komisije.	100,000		50,000	50,000	100,000	0			0	Služba za urbanizam, prostorno planiranje i investicije	821612 - 6. Rekonstruk cija cesta	Služba za urbanizam, prostorno planiranje i investicije
SC2/SEC2.3.2.	2.3.2.4. Asfaltiranje cestovnih komunikacija koje nisu	Do kraja 2023. godine smanjeni troškovi za vanredno	1,500,000	500,000	500,000	500,000	1,500,000	0			0	Služba za urbanizam, prostorno planiranje i investicije	821 612 - 6. Rekonstruk cija cesta	Služba za urbanizam, prostorno planiranje i investicije

	asfaltirane (2019-2023)	održavanje lokalnih puteva za 10% u odnosu na 2018. godinu.												
SC2/SEC2.3.3	2.3.3.1. Održavanje javne higijene (2019-2023)	Do kraja 2023. površina koja se održava povećana za 5% u odnosu na 2017. godinu.	2,610,000	870,000	870,000	870,000	2,610,000	0			0	Služba za stambeno- komunalne poslove	613 329 - 2.2.1. Higijena grada, naselja i zimski služba	Služba za stambeno- komunalne poslove
SC2/SEC2.3.3.	2.3.3.2 Rekonstrukcij a i održavanje javne rasvjete (2019-2023)	Smanjeni troškovi za električnu energiju za 5% do kraja 2023. godine u odnosi na 2018. godinu. Do kraja 2023. godine povećan broj naselja sa javnom rasvjetom za 10% u odnosu na 2018. godinu.	510,000	170,000	170,000	170,000	510,000	0			0	Služba za stambeno- komunalne poslove	613 726 - 4.2. Rekonstruk cija i održavanje ulične rasvjete	Služba za stambeno- komunalne poslove
SC2/SEC2.3.3	2.3.3.3. Unaprjeđenje upravljanja otpadom (2019-2023)	Do kraja 2023. godine organizovanim sakupljanjem otpada obuhvaćeno 85% postojećeg stanovništva.	40,000	20,000	10,000	10,000	40,000	0			0	Služba za stambeno- komunalne poslove	615 411 -6. Kapitalni transfери JP RAD za deponiju Huskići	Služba za stambeno- komunalne poslove
SC2/SEC2.3.3	2.3.3.4. Izgradnja i opremanje stočnog grobља (2019-2023)	Do kraja 2023. povećani prihodi JP «Veterinarska stanica» za 10% u odnosu na 2017. godinu.	70,000	20,000	20,000	20,000	60,000	10,000			10,000	Služba za stambeno- komunalne poslove	821 410 Nabavka ostalih stalnih sredstava- opremanje stočnog grobља/ JP Veterinarsrk	Služba za stambeno- komunalne poslove

													a stanica Lukavac	
SC3/SEC3.1.1	3.1.1.1. Toplifikacija grada i prigradskih naselja (2019-2023)	Do kraja 2023. godine zatvoreno najmanje 100 individualnih kotlovnica u gradskom području.	1,810,000	400,000	500,000	500,000	1,400,000	210,000	100,000	100,000	410,000	Služba za urbanizam, prostorno planiranje i investicije	821 220 - 4. roširenje i rekonstru kcija toplovodne mreže/ Ministastv o prostornog uređenja i zaštite okoliša TK	Službna za urbanizam, prostorno planiranje i investicije
SC3/SEC3.1.	3.1.2.1. Zatvaranje taložnica Bijelo more (2019-2023)	Do kraja 2023. godine, hemijski status vodnog tijela Spreče promijenjen iz «B/Loš» u kvalitetniji status.	500,000				0	300,000	100,000	100,000	500,000	Soda Sisecam	Soda Sisecam	Služba civilne zaštite
SC3/3.1.2	3.1.2.2. Sanacija i zatvaranje deponije Potočari (2019-2023)	Od 2023. godine prikupljeni otpada sa teritorije općine se odlaže na higijenski ispravan način u skladu sa standardima propisanim u ovoj oblasti.	113,000				0	113,000			113,000	Služba za stambeno komunalne poslove	821 600 - 4.2./Fond okoliša- Realizacija projekta sanacije i zatvaranja lokalne deponije Potočari	Služba za stambeno komunalne poslove
SC3/SEC3.1.2.3	3.1.2.3. Izgradnja kolektora Centar II (2019-2023)	Do kraja 2023. godine, nulti broj bujičnih poplava koje nose fekalne vode dijelom gradskog jezgra trasom glavnog ulaza	1,813,643	50,000			50,000	1,763,643	1.763- 643		1,763,643	Služba za urbanizam, prostorno planiranje i investicije	821 224 - 1.9.Postroj enje za tretman otpadnih voda Centar II/ kredit EIB	Služba za urbanizam, prostorno planifranje i investicije

		u Lukavac, između dva industrijska pogona Fabrike cementa i Fabrike sode.												
SC3/SEC3.1.2.3	3.1.2.6 Izgradnja deponije i sistemsko prikupljanje otpada-RDF goriva (2019-2023)	Do kraja 2023. godine povećan broj korisnika usluge odvoza otpada za 20% u odnosu na 2018. godinu. Smanjena količina ukupno odloženog otpada na deponiju zbog prethodnog tretmana otpada za 30%.	200,000	100,000	100,000		200,000	0			0	Služba za urbanizam, prostorno planiranje i investicije	821 224-1.16 Izrada Studije za postrojenje za odvajanje čvrstog otpada i proizvodnj a RDF-a	Služba za urbanizam, prostorno planiranje i investicije
SC/SEC3.1.2.	3.1.2.7. Uređenje i zaštite močvare Mosorovac (2019-2020)	Do kraja 2023. godine, prostor močvare Mosorovac (24,2ha) kao zaštićeno područje predat organu upravljanja pod stalni nadzor i kontrolu.	90,000				0	90,000			90,000	Centar za ekologiju i energiju Tuzla	Centar za ekologiju i energiju Tuzla, Fond za zaštitu okoliša FBiH	Služba za urbanizam, prostorno planiranje i investicije
SC3/SEC3.2.1	3.2.1.1. Regulacija korita rijeke Jale (2019)	Do kraja 2023. godine broj plavljenja objekata u poslovnoj zoni «Bistarac» kao i okolnog poljoprivrednog zemljište	2,373,150				0	2,373,150			2,373,150	Služba za urbanizam, prostorno planiranje i investicije	Agencija za vodno područje rijeke Save - IPA II	Služba za urbanizam, prostorno planiranje i investicije

		smanjeno za 90%.												
SC3/SEC3.2.1	3.2.1.2. Regulacija korita rijeke Turija (2019-2021)	Do kraja 2023. godine broj plavljenja rijeke Turije okolnih naselja i poljoprivrednog zemljišta smanjen za 90%.	1,330,000				0	1,330,000			1,330,000	Služba za urbanizam, prostorno planiranje i investicije	Agencija za vodno područje rijeke Save - IPA II	Služba za urbanizam, prostorno planiranje i investicije
SC3/SEC3.2.1	3.2.1.3. Uređenje vodotoka na području općine Lukavac (2019-2023)	Do kraja 2023. godine broj plavljenja vodotoka u MZ Babice i okoline smanjen za 80%.	90,000	30,000	30,000	30,000	90,000	0			0	Služba za urbanizam, prostorno planiranje i investicije	821 619-1.5. Regulacija riječnih vodotoka	Služba za urbanizam, prstorno planiranje i investiiije
SC/SEC3.2.1	3.2.1.4. Regulacija korita rijeke Spreče (2019-2023)	Do kraja 2023. godine broj plavljenja rijeke Spreče od brane Modrac do naseljenog mjesta Dobošnica smanjen za 90%	2,250,000				0	750,000	750,000	750,000	2,250,000	Služba za urbanizam, prostorno planiranje i investicije	Agencija za vodno područje rijeke Save	Služba za urbanizam, protorno planiranje i investicije
SC3/SEC3.2.1.	3.2.1.5. Izrada glavnog projekta uređenja korita rijeke Turija (2019)	Do kraja 2019. godine, objezbeđena sredstva za uređenje vodotoka rijeke Turije.	14,427	1,430			1,430	12,997			12,997	Služba civilne zaštite	613 991-8.9. Interventno čišćenje vodotoka - od toga Glavni projekat potoka Ugar, Ljukavčić, Turija/Kantonalna uprava CZ	Služba civilne zaštite

SC3/SEC3.2.1.	3.2.1.6. Izrada glavnog projekta uređenja korita rijeke Ugar (2019)	Do kraja 2019. godine obezbijedena sredstva za uređenje korita potoka Ugar	20,077	1,825			1,825	18,252			18,252	Služba civilne zaštite	613 991-8.9. Interventno čišćenje vodotoka - od toga Glavni projekat potoka Ugar, Ljukavčić, Turija/Kantonalna uprava CZ	Služba civilne zaštite
SC3/SEC3.2.1.	3.2.1.7. Izgradnja bujičnih pregrada na brdu Določaj (2019-2023)	Do kraja 2023. godine, broj intervencija komunalnog preduzeća u čišćenju bujičnih nanosa sa brda Določaj smanjen za 90%.	385,000	20,000	21,000	44,000	85,000	100,000	100,000	100,000	300,000	Služba za urbanizam, prostorno planiranje i investicije	821 224-zaustavne brane sa brda Določaj/ Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva TK	Služba za urbanizam, prostorno planiranje i investicije
SC3/SEC3.2.1	3.2.1.9 Zaštita stanovništva na području općine Lukavac od NUS-a i MES-a (2019-2023)	Izviđeno i deminirano 81.000m ² godišnje u periodu 2019-2023. godina.	350,000	100,000	100,000	150,000	350,000	0			0	Služba civilne zaštite	614 329 - Sufinansiranje protivminskih aktivnosti Deminiranje ciljanih projekata (sufinansiranje)	Služba civilne zaštite
SC3/SEC3.2.1.	3.2.1.10. Prijem novih radnika u Službu civilne zaštite (vatrogasci) (2019)	Do kraja 2023. godine prosječno vrijeme odziva na intervenciju TVJ (dolaska na lokaciju) smanjeno za 20%.	49,518	49,518			49,518	0			0	Služba civilne zaštite	611 100 - Bruto plaće i naknade za 27 uposlenih	Služba civilne zaštite

SC3/SEC3.2.1	3.2.1.11. Nabavka i opremanje službe civilne zaštite (2019-2023)	Do kraja 2023. godine prosječno vrijeme odziva na intervenciju TVJ (dolaska na lokaciju) smanjeno za 20%.	1,261,603	461,603	400,000	400,000	1,261,603	0			0	Služba civilne zaštite	613 400 i 821 300-nabavka materijala i opremanje struktura CZ	Služba civilne zaštite
SC3/SEC3.3.1	3.3.1.1. Utopljanje objekata javnih ustanova (2019-2023)	Do kraja 2023. godine, smanjena potrošnja energije za 30%.	317,500	125,000	60,000	60,000	245,000	72,500			72,500	Služba za urbanizam, prostorno planiranje i investicije	615311 - 2.5. ostali objekti i oprema; ambulate, škole, ostale javne ustanove /Fond za zaštitu okoliša FBiH	Služba za urbanizam, prostorno planiranje i investicije
SC3/SEC3.3.1	3.3.1.2. Sanacija objekta Doma kulture - energetska efikasnost (faza I-JU RTV Lukavac) (2019-2023)	Do kraja 2023. godine smanjena potrošnja energije za 50% u odnosu na 2017. godinu	60,000	20,000	20,000	20,000	60,000	0			0	Služba za urbanizam, prostorno planiranje i investicije	615 311 -4. Subvencije za poboljšanje energetske efikasnosti i poboljšanje ekoloških uslova	Služba za urbanizam, prostorno planiranje i investicije
SC3/SEC3.3.1	3.3.1.3. Javna rasvjeta - zamjena rasvjetnih tijela LED rasvjetom (2019-2023)	Do kraja 2023. godine, smanjena potrošnja električne energije za javnu rasvjetu 50% u odnosu na 2017. godinu.	1,300,000	400,000	400,000	500,000	1,300,000	0			0	Služba za urbanizam, prostorno planiranje i investicije	821 221-1.1. Projektovanje, proširenje i modernizacija ulične rasvjete	Služba za urbanizam, prostorno planiranje i investicije
UKUPNO:			52,340,113	5,520,554	5,418,543	5,011,560	15,950,657	22,098,320	7,502,668	6,788,468	36,389,456			

V.2. Plan organizacionih i ljudskih kapaciteta za implementaciju, praćenje i vrednovanje strategije

Na osnovu provedenih konsultacija i preporuka koje su urađene u sklopu tehničke podrške Projekta integriranog lokalnog razvoja (ILDLP), Jedinstveni organ državne službe općine Lukavac je, u periodu izrade Strategije, u skladu sa postojećim mogućnostima, redefinirao naziv i opis postojećih radnih mjesta u okviru **Stručne službe Općinskog načelnika i postojećeg Odsjeka za evropske integracije** i revidirao tj. dopunio postojeće opise poslova, tako da obuhvataju sve elemente funkcija upravljanja razvojem. S obzirom na navedeno, izvršena je izmjena postojećeg naziva Odsjeka za evropske integracije, (imajući u vidu i druge administrativne i zakonom predviđene nadležnosti) u **Odsjek za upravljanje lokalnim razvojem i evropske integracije koji obavlja poslove Jedinice za upravljanje razvojem (JURA)** u općini Lukavac («Sl. Glasnik općine Lukavac» br. 03/18). U opise poslova i nadležnosti svih drugih službi Jedinstvenog organa državne službe općine Lukavac, odnosno, relevantnih službenika, treba dodati poslove i zadatke koji se odnose na njihovu ulogu u procesu upravljanja razvojem.

Odsjek za upravljanje lokalnim razvojem i evropske integracije sistematizuje i ima tri (3) popunjena radna mjesta, uzimajući u obzir i poslove evropskih integracija:

- **Šef Odsjeka za upravljanje razvojem i evropske integracije - 1 izvršilac**
- **Stručni savjetnik za operativne poslove razvoja - 1 izvršilac**
- **Stručni saradnik za operativne poslove razvoja i razvojne projekte - 1 izvršilac**

Ključnu ulogu u implementaciji, praćenju i vrednovanju Strategije imaju:

- **Općinski načelnik** kao organ izvršne vlasti koji u skladu sa Zakonom, Statutom i drugim propisima općine rukovodi jedinstvenim organom uprave putem pomoćnika načelnika i sekretara Općinskog vijeća koji neposredno rukovode službama za upravu.
- **Općinsko vijeće** koje razmatra izvještaj o realizaciji strateških dokumenata, uključujući i Strategiju razvoja koja predstavlja temeljni dokument i osnovu za kreiranje i usvajanje svih ostalih razvojnih politika općine.
- **Kolegij načelnika** koji razmatra definiranje prioriteta na osnovu strateško-programskih dokumenata za naredni 1+2 planski ciklus, trogodišnji/godišnji plana rada JLS i službi, godišnjih izvještaja o radu službi/odjeljenja, izvještaja o razvoju, priprema i razmatra godišnji izvještaja o radu JLS (za prethodnu godinu).
- **Odsjek za upravljanje lokalnim razvojem i evropske integracije** će koordinirati pripremu i usklađivanje trogodišnjih/godišnjih planova rada službi i trogodišnjeg/godišnjeg plana rada JLS sa usvojenim DOB-om i budžetom (za narednu godinu), a u skladu sa prioritetima iz Strategije razvoja, kako bi se osigurala povezanost plana realizacije Strategije razvoja sa finansijskim okvirom. Razradu projekata iz godišnjeg plana rada JLS će vršiti službenici Odsjeka za upravljanje lokalnim razvojem i evropske integracije kao i službenici iz nadležnih službi, a vlasnik procesa je rukovodilac ovog Odsjeka. Praćenje provođenja trogodišnjeg/godišnjeg plana rada JLS i ostvarenja strateških i sektorskih ciljeva će, također, vršiti Odsjek za upravljanje lokalnim razvojem i evropske integracije, zajedno sa službenicima iz Odsjeka i šefovima općinskih službi.
- **Partnerska grupa kao glas građana i mehanizam transparentnosti u lokalnoj zajednici** ima, pored uloge u procesu strateškog planiranja, važnu ulogu u implementaciji, praćenju i vrednovanju Strategije razvoja. Partnerstvo čine predstavnici Općinskog vijeća i izvršne vlasti, predstavnici javnih ustanova, privatnog i nevladinog sektora. Partnerska grupa bi trebalo da se sastane najmanje dva puta u toku

kalendarske godine, kako bi učestvovala u procesima ažuriranja akcionog plana implementacije Strategije razvoja, te godišnjih izvještaja o implementaciji Strategije u prethodnoj godini.

U cilju obezbjeđenja adekvatne komunikacije, kao i vertikalne i horizontalne koordinacije (unutar Službe, sa Općinskim načelnikom, svim službama i odsjecima na nivou Općinske uprave), **Odsjek za upravljanje razvojem i evropske integracije**, direktno ili putem Stručne službe Općinskog načelnika:

- U saradnji sa drugim organizacionim jedinicama, koordinira pripremu i usklađivanje trogodišnjih i godišnjih planova rada u skladu sa prioritetima iz strategije;
- U okviru aktivnosti koordinacije sa eksternim akterima koordinira izradu plana komunikacije i/ili promocije strategije, uključujući internu i eksternu komunikaciju;
- Koordinira razvoj ljudskih resursa i izradu planova obuke sa nadležnim službama;
- Redovno informira i izvještava druge organizacione jedinice o aktivnostima u postupku planiranja, realizacije, praćenja i vrednovanja strategije i dr.

Također, Odsjek inicira i provodi kontrolno vrednovanje Strategije razvoja koje se vrši nakon 3 godine, te finalno vrednovanje Strategije nakon 5 godina od usvajanja strategije.

Pregled osnovnih aktivnosti i odgovornosti za implementaciju strategije

Osnovne uloge i odgovornosti za implementaciju , praćenje, vrednovanje i izvještavanje	
Aktivnosti(*)	Nadležnost (ko?)
Priprema/ažuriranje Kalendara aktivnosti Odsjeka za upravljanje lokalnim razvojem i evropske integracije	Inicijator i vlasnik procesa: Rukovodilac Odsjek za upravljanje lokalnim razvojem i evropske integracije, Nosioci i učesnici procesa: Ostali službenici ovog Odsjeka
Definiranje prioriteta na osnovu strateško-programskih dokumenata za naredni 1+2 planski ciklus	Inicijator i vlasnik procesa: Odsjek za upravljanje lokalnim razvojem i evropske integracije zajedno sa Kabinetom načelnika Nosioci i učesnici u procesu: Rukovodioci nadležnih općinskih službi; Kolegij načelnika; Ostali službenici Odsjeka za upravljanje lokalnim razvojem i evropske integracije
Priprema trogodišnjih/godišnjih planova rada službi, uključujući projekte iz strategije razvoja i vezane redovne aktivnosti	Inicijator i vlasnik procesa: Rukovodioci nadležnih općinskih službi, šefovi službi Nosioci i učesnici u procesu: Odsjek za upravljanje r lokalnim azvojem i evropske integracije i šefovi službi
Izrada trogodišnjeg/godišnjeg plana rada Općine	Inicijator i vlasnik procesa: Odsjek za upravljanje razvojem i evropske integracije zajedno sa Kabinetom grado/načelnika Nosioci i učesnici u procesu: Kolegij načelnika
Uključivanje strateških projekata i aktivnosti u plan Budžeta (<u>za narednu godinu</u>)	Inicijator i vlasnik procesa: Rukovodilac Službe za budžet i finansije Nosioci i učesnici procesa: Rukovodilac Odsjeka za upravljanje lokalnim razvojem i evropske integracije; Kolegij načelnika
Usklađivanje godišnjih planova rada službi/odjeljenja i Godišnjeg plana rada Općine sa usvojenim Budžetom (<u>za narednu godinu</u>)	Inicijator i vlasnik procesa: Odsjek za upravljanje lokalnim razvojem i evropske integracije zajedno sa Kabinetom grado/načelnika Nosioci i učesnici procesa: Rukovodioci nadležnih službi; Kolegij načelnika

Usvajanje Godišnjeg plana rada JLS (za narednu godinu)	Inicijator i vlasnik procesa: Načelnik općine Nosioci i učesnici u procesu: Općinsko vijeće
Razrada projekata iz Godišnjeg plana rada Općine	Inicijator i vlasnik procesa: Rukovodilac Odsjeka za upravljanje lokalnim razvojem i evropske integracije, Koordinator RT-a i ILDP-a Nosioci i učesnici procesa: Ostali službenici ovog Odsjeka, Nadležne općinske službe
Praćenje i privlačenje eksternih izvora finansiranja projekata	Inicijator i vlasnik procesa: Rukovodilac Odsjek za upravljanje lokalnim razvojem i evropske integracije, Nosioci i učesnici procesa: Nadležne službe; Ostali službenici ovog Odsjeka, Tim za namicanje sredstava iz eksternih izvora
Praćenje provođenja Godišnjeg plana rada Općine i ostvarenja strateških i sektorskih ciljeva	Inicijator i vlasnik procesa: Rukovodilac Odsjeka za upravljanje lokalnim razvojem i evropske integracije, Nosioci i učesnici procesa: Ostali službenici ovog Odsjeka, šefovi općinskih službi
Izrada godišnjih izvještaja o radu službi	Inicijator i vlasnik procesa: Rukovodioci općinskih službi Nosioci i učesnici procesa: Kolegij načelnika općine; Rukovodilac Odsjek za upravljanje lokalnim razvojem i evropske integracije, ostali službenici u ovom Odsjeku
Uključivanje Partnerske grupe u praćenje provođenja strategije lokalnog razvoja	Inicijator i vlasnik procesa: Rukovodilac Odsjeka za upravljanje lokalnim razvojem i evropske integracije Nosioci i učesnici u procesu: Ostali službenici ovog Odsjeka; Partnerska grupa
Priprema i razmatranje Izvještaja o razvoju (za prethodnu godinu)	Inicijator i vlasnik procesa: Rukovodilac Odsjeka za upravljanje lokalnim razvojem i evropske integracije, Nosioci i učesnici u procesu: Ostali službenici ovog Odsjeka; Rukovodioci općinskih službi
Priprema i razmatranje Godišnjeg izvještaja o radu Općine (za prethodnu godinu)	Inicijator i vlasnik procesa: Rukovodilac Odsjeka za upravljanje lokalnim razvojem i evropske integracije, zajedno sa kabinetom načelnika Nosioci i učesnici procesa: Rukovodioci općinskih službi, Kolegij načelnika općine
Usvajanje i objavljivanje Izvještaja o razvoju (za prethodnu godinu)	Inicijator i vlasnik procesa: Načelnik općine Nosioci i učesnici procesa: Općinsko vijeće
Usvajanje i objavljivanje Godišnjeg izvještaja o radu Općine (za prethodnu godinu)	Inicijator i vlasnik procesa: Načelnik općine Nosioci i učesnici procesa: Općinsko vijeće
Ostale važne aktivnosti: ▪ Redovno ažuriranje web stranice JLS u domenu informacija koje se odnose na razvojne aktivnosti ▪ Redovni kontakti sa višim nivoima vlasti ▪ Uspostavljanje i unaprijeđenje međuopćinske saradnje ▪ Pokretanje procesa finalne evaluacije strategije razvoja	Inicijator i vlasnik procesa: Rukovodilac Odsjeka za upravljanje lokalnim razvojem i evropske integracije, Nosioci i učesnici: Ostali službenici u ovom Odsjeku

Napomena:

(*) Predviđene aktivnosti se odnose na godišnji ciklus planiranja, praćenja, vrednovanja i izvještavanja i za svaki naredni ciklus se ponavljaju. Aktivnosti su u skladu sa Zakonom o razvojnom planiranju i upravljanju razvojem u FBiH koji je stupio na snagu u mjesecu maju 2017. godine. **Rokovi za izvršenje predviđenih aktivnosti se preuzimaju iz provedbenih uredbi Zakona o razvojnom planiranju i upravljanju razvojem u FBiH i Zakona o budžetima Federacije Bosne i Hercegovine**, kao i internog regulatornog okvira Općine, te se detaljnije elaboriraju u Kalendaru ključnih aktivnosti Odsjeka za upravljanje lokalnim razvojem i evropske integracije-e za datu godinu.

(**) Partnerska grupa se uključuje jednom do dva puta godišnje u praćenje provođenja strategije lokalnog razvoja.

(***) JURA je jedinica za upravljanje razvojem čije poslove u općini Lukavac, obavlja **Odsjek za upravljanje lokalnim razvojem i evropske integracije**.

VI PRILOZI

Prilog 1: Integrirani pregled Strategije lokalnog razvoja za period 2019.-2023.

Veza sa strateškim i sektorskim ciljem i programom	Projekat /mjera	Ukupni očekivani ishod projekta/mjere	Izvori finansiranja, KM		
			Budžet	Eksterni izvori	Ukupno
1.Strateški cilj	Strateški cilj 1. Postignut stabilan i održiv razvoj privrede općine Lukavac				
1.1 Sektorski cilj	Sektorski cilj 1.1. Povećana vrijednost ukupnog obima proizvodnje i broja poslovnih subjekata	Očekivani sektorski ishodi	- Povećana vrijednost ukupnog obima proizvodnje za 10% u odnosu na 2017. godinu - Do kraja 2019. godine, povećan broj novozaposlenih za 400 osoba u sektoru proizvodnje tekstila i kože. - Povećan broj obrta po stopi od 3% na godišnjem nivou u periodu 2019.-2023. - Rast broja zaposlenih po stopi od 3,5% na godišnjem nivou u u periodu 2019.-2023. - Rast broja MSP (pravnih lica) po stopi od 2,5% na godišnjem nivou u u periodu 2019.-2023.	Indikatori sektorskog cilja	- Vrijednost i obim ukupne proizvodnje općine Lukavac (KM) - Broj novozaposlenih u tekstilnoj i kožnoj industriji - Broj registrovanih obrta (ukupno) - Ukupan broj zaposlenih na godišnjem nivou - Broj registrovanih MSP (pravnih lica)
Program 1.1.1	PROGRAM 1.1.1 Program unaprijeđenja poslovne infrastrukture				

	1.1.1.1 Izgradnja instalacija i komunalne infrastrukture u dvije industrijske zone	Do kraja 2023. godine, realizirane najmanje 2 velike nove investicije unutar poslovne zone (preko 1mil. KM/investiciji).	750.000,00	750.000,00	1.500.000,00
	1.1.1.2 Izgradnja mosta na Spreči	Do kraja 2023. povećan broj zaposlenih na lokaciji KHK (GIKIL)-Puračić za 50 novih radnih mjesta.	500.000,00	500.000,00	1.000.000,00
	1.1.1.3 Izgradnja Centra za mlade (Start-up centar)	Do kraja 2023. godine, utvrđeni i provedeni programi (najmanje 3 programa) za edukaciju početnika u preduzetništvu kod mladih osoba.	150.000,00	150.000,00	300.000,00
Program 1.1.2	PROGRAM 1.1.2 Program poticaja i novih kapaciteta proizvodnje				
	1.1.2.1.Boxmark- proširanje kapaciteta	Do kraja 2023. godine, ostvarena najmanje jedna značajna investicija (preko 1mil. KM) u proizvodnom sektoru tekstila i kože.	0,00	10.000.000,00	10.000.000,00
	1.1.2.2. Poticaj razvoju privrede	Do kraja 2023. godine otvoreno 40 novih radnih mjesta.	93.800,00	93.800,00	187.600,00
1. Strateški cilj	Strateški cilj 1. Stabilan i održiv razvoj privrede općine Lukavac				
1.2 Sektorski cilj	Sektorski cilj 1.2. Značajno povećan nivo poljoprivredne proizvodnje	Očekivani sektorski ishodi	- Povećan broj zaposlenih u sektoru poljoprivrede za 10% do kraja 2023. godine u odnosu na 2017. godinu - Povećan obima ili vrijednost prerađivačke poljoprivredne proizvodnje za 10% u periodu 2019.-2023. godina	Indikatori sektorskog cilja	- Broj zaposlenih u sektoru poljoprivrede - Obim ili vrijednost prerađivačke poljoprivredne proizvodnje (tone ili KM)

			- Povećane obrađene poljoprivredne površine za 5% do kraja 2023. godine u odnosu na 2017. godinu - Povećanje stočnog fonda u Općini za 10% do kraja 2023. godine u odnosu na 2017. godinu - Do kraja 2021. godine obezbjeđen rast biljne proizvodnje za 10% u odnosu na 2017. godinu		- Površina zemljišta koja se obrađuje (ha) - Brojno stanje stočnog fonda (broj grla)
Program 1.2.1	PROGRAM 1.2.1 Program izgradnje prerađivačkih kapaciteta				
	1.2.1.1 Izgradnja prerađivačkih kapaciteta za voće i povrće	Do kraja 2023. godine ostvarene najmanje 3 nove investicije u prerađivačke kapacitete poljoprivredne proizvodnje.	750.000,00	750.000,00	1.500.000,00
	PROGRAM 1.2.2 Program razvoja primarne poljoprivredne proizvodnje				
	1.2.2.1 Izgradnja stočne pijace	Do kraja 2023. godine povećanje broja samozaposlenih u stočarstvu za 5% u odnosu na 2017. godinu.	105.000,00	45.000,00	150.000,00
	1.2.2.2 Rekultivacija degradiranog zemljišta	Do kraja 2023. godine novo uspostavljena obradiva površina dodjeljena za najmanje 10 obrađivača (zakupaca).	0	18.000.000,00	18.000.000,00
	1.2.2.3 Plastenička proizvodnja	Do kraja 2023. godine pokrenuta plastenička proizvodnja na površini od 500m ² .	150.000,00	150.000,00	300.000,00
	1.2.2.4 Razvijena animalna proizvodnja (kozarstvo, ovčarstvo, muzna grla, tov	Do kraja 2021. godine uspostavljene 3 nove farme za	20.000,00	20.000,00	40.000,00

	junadi, priplodne junice-uzgoj u sistemu krava tele i ribarstvo)	stočnu proizvodnju i/ili prošireni kapaciteti postojećih farmi za 10% u odnosu na 2017. godinu.			
	1.2.2.5 Razvijena biljna proizvodnja (ratarstvo, povrларstvo na otvorenom i voćarstvo)	Do kraja 2021. godine povećan broj osoba koje se bave biljnom proizvodnjom za 10% u odnosu na 2017. godinu	20.000,00	0,00	20.000,00
	1.2.2.6 Uređenje gradske tržnice	Do kraja 2023. godine povećan broj zakupaca gradske tržnice za 10% u odnosu na 2017. godinu.	250.000,00	0,00	250.000,00
1. Strateški cilj	Strateški cilj 1. Stabilan i održiv razvoj privrede općine Lukavac				
1.3 Sektorski cilj	Sektorski cilj 1.3. Značajno unaprijeđeno korištenje turističkih potencijala	Očekivani sektorski ishodi	- Do kraja 2023. godine povećan broj turista za 10% u odnosu na 2017. godinu. - Do kraja 2023. godine povećani prihodi u turizmu za 10% u odnosu na polaznu 2017. godinu	Indikatori sektorskog cilja	- Broj turista (broj prenoćišta) - Prihodu u sektoru turizma (KM)
Program 1.3.1	PROGRAM 1.3.1 Program nove turističke ponude				
	1.3.1.1. Izgradnja Rekreativno-biciklističke staze Jezero Modrac	Do kraja 2023. godine, osmišljena najmanje 3 nova turistička proizvoda i ponuđena tržištu.	13.936,00	20.904,00	34.840,00
	1.3.1.2 Razvoj ekološkog i ruralnog turizma na području općine Lukavac	Do kraja 2023. godine povećan broj smještajnih kapaciteta na teritoriji općine za 10% u odnosu na 2017. godinu. Do 2023. godine lokacija uvrštena u novo-uspostavljene turističke proizvode.	15.000,00	135.000,00	150.000,00

	1.3.1.3 Sportsko-rekreacioni centar jezero Modrac	Do kraja 2023. godine povećan broj turističkih noćenja na Jezeru Modrac za 20% u odnosu na 2017. godinu	100.000,00	900.000,00	1.000.000,00
	1.3.1.4 Otvaranje ureda turističke zajednice TK na području općine Lukavac	Turistička ponuda Lukavca uključena u ponudu Tuzlanskog kantona i promovirana na minimalno 10 sajмова ili putem najmanje 5 turističkih operatera do kraja 2023. godine.	30.000,00	0,00	30.000,00
UKUPNO (ES)					34.462.440,00
Veza sa strateškim i sektorskim ciljem i programom	Projekat /mjera	Ukupni očekivani ishod projekta/mjere	Izvori finansiranja, KM		
			Budžet	Eksterni izvori	Ukupno
2. Strateški cilj	Strateški cilj 2. Unaprijeđen kvalitet života sveukupnim društvenim napretkom				
2.1 Sektorski cilj	Sektorski cilj 2.1. Unaprijeđen kvalitet obrazovanja, kulture, sporta i javnih usluga	Očekivani sektorski ishodi	- Do kraja 2023. godine povećan broj kulturnih manifestacija za 20% u odnosu na 2017. godinu - Povećan broj učesnika sportskih manifestacija i aktivnih članova sportskih klubova za 10% u periodu 2019.-2023. godina - Do kraja 2023. godine stepen zadovoljstva građana javnim uslugama povećan za 20% u odnosu na 2018. godinu - Do kraja 2023. godine povećano zadovoljstvo roditelja i djece	Indikatori sektorskog cilja	- Broj aktivnih članova sportskih organizacija i društava na teritoriji Općine - Broj kulturnih manifestacija u općini - Stepenn zadovoljstva građana javnim uslugama (ulazna anaketa-Likertova skala) - Stepenn zadovoljstva učenika i djece

			uslovima školovanja za 50% u odnosu na 2018. godinu		uslovima školovanja (ulazna anketa-Likertova skala)
Program 2.1.1	PROGRAM 2.1.1 Program unapređenja sporta i rekreacije				
	2.1.1.1. Razvoj sportskih navika kod djece predškolskog i školskog uzrasta za aktivnije bavljenje sportom-atletikom	Povećan broj aktivnih članova koji se bave atletikom za 10% do kraja 2020. godine.	4.700,00	7.550,00	12.250,00
	2.1.1.2 Unaprijeđenje streličarskog sporta kroz izgradnju poligona za trenažni proces	Povećan broj aktivnih članova koji se bave streljaštvom za 100% do kraja 2023. godine.	35.356,00	53.034,00	88.90,00
	2.1.1.3 Izgradnja sportsko-rekreacionog centra sa zatvorenim bazenom (JPP)	Do kraja 2023. uspostavljen upravljački mehanizam i program rada zatvorenog bazena.	150.000,00	1.350.000,00	1.500.000,00
Program 2.1.2	PROGRAM 2.1.2 Program unaprijeđenja javnih usluga				
	2.1.2.1 Rekonstrukcija i uređenje prostora Doma kulture Lukavac za potrebe JU RTV i druge sadržaje	Do kraja 2023. godine lokalna RTV stanica uvela minimalno 5 novih ili unaprijeđenih programskih sadržaja.	30.000,00	30.000,00	60.000,00
	2.1.2.2 Dislociranje postojeće autobuske i željezničke stanice na novu lokaciju u ulici Partizanska	Do kraja 2023. godine, broj putnika koji koriste autobusu i željezničku stanicu povećan za 10%.	150.000,00	150.000,00	300.000,00
	PROGRAM 2.1.3 Program unaprijeđenja obrazovanja, kulture i kulturno-istorijskih objekata				
Program 2.1.3	2.1.3.1 Rekonstrukcija spomenika kulture – objekat Vila Solvay i stare željezničke stanice Lukavac	Do kraja 2023. godine ponuđena najmanje 2 nova kulturno-istorijska sadržaja posjetiocima.	50.000,00	40.000,00	90.000,00

	2.1.3.2 Adaptacija objekata kulture na području općine Lukavac	Do kraja 2023. godine izrađen program kulturnih manifestacija koje se izvode u Domovima kulture.	80.000,00	0	80.000,00
	2.1.3.3 Podrška izgradnji, adaptaciji i rekonstrukciji školskih objekata na području općine Lukavac	Do kraja 2023. godine smanjen broj izostanaka djece za 5% u odnosu na školsku 2017/2018. godinu.	65.100,00	585.900,00	651.000,00
2. Strateški cilj	Strateški cilj 2. Unaprijeđen kvalitet života sveukupnim društvenim napretkom				
2.2 Sektorski cilj	Sektorski cilj 2.2. Unaprijeđen kvalitet socijalne i zdravstvene zaštite sa posebnim fokusom na socijalnu uključenost	Očekivani sektorski ishodi	- Do kraja 2023. godine povećan stepen zadovoljstva građana zdravstvenim uslugama za 20% u odnosu na 2018. godinu - Do kraja 2023. godine smanjen broj konfliktnih porodičnih odnosa, razvoda braka, nasilja u porodici za 10% u odnosu na 2018. godinu - Do kraja 2023. godine udio učenika koji upisuju studije povećan za 5% u odnosu na 2017. godinu - Do kraja 2023. godine udio učenika romske populacije koji upisuju studije veći za 5% u odnosu na 2017. godinu - Do kraja 2023. godine obuhvat korisnika ciljanom humanitarnom podrškom veći za 10% u odnosu na 2017. godinu - Do kraja 2023. godine broj projekata koji se bave položajem	Indikatori sektorskog cilja	- Stepenn zadovoljstva građana zdravstvenim uslugama (ulazna anketa-Likertova skala) - Broj konfliktnih porodičnih odnosa na godišnjem nivou (razvod braka i nasilje u porodici) - % učenika završnih godina koji upisuju studije - % učenika završnih godina romske populacije koji upisuju studije - Broj korisnika humanitarne podrške - Broj projekata koji se bave položajem žena u društvu

			žene u društvu veći za 40% u odnosu na 2017. godinu.		
Program 2.2.1	PROGRAM 2.2.1 Program unapređenja zdravstva i socijalne zaštite građana				
	2.2.1.1. Unaprijeđenje kvaliteta zdravstvenih usluga na području općine Lukavac	Do kraja 2023. godine povećan broj dijagnostičkih pregleda u DZ Lukavac za 10% u odnosu na 2017. godinu.	267.000,00	178.000,00	445.000,00
	2.2.1.2 Jačanje kapaciteta JU Centar za socijalni rad Lukavac	Do kraja 2023. godine, broj preventivnih aktivnosti Centra sa korisnicima povećan za 20% u odnosu na 2017. godinu.	92.976,00	0	92.976,00
	2.2.1.3 Jačanje kapaciteta humanitarnog rada i djelovanja	Do kraja 2023. godine broj robnih donacija općinskoj organizaciji CK povećan za 50%.	100.000,00	0	100.000,00
	PROGRAM 2.2.2 Program podrške posebnim društvenim kategorijama				
Program 2.2.2	2.2.2.1 Rodna ravnopravnost i jačanje uloge žene u razvoju lokalne zajednice	Do 2023. godine udio žena u Vijećima MZ veći za 20% u odnosu na 2017. godinu.	10.000,00	5.000,00	15.000,00
	2.2.2.2 Stipendiranje učenika i studenata	Do kraja 2023. godine 80% stipendiranih učenika u uspješno završilo školovanje u zadatim rokovima.	400.000,00	0	400.000,00

	2.2.2.3 Stipendiranje učenika i studenata romske populacije i druge ugrožene društvene grupe	Do kraja 2023. godine 80% stipendiranih učenika romske populacije u uspješno završilo školovanje u zadatim rokovima.	40.000,00	0	40.000,00
	2.2.2.4 Izgradnja dvije (2) zgrade socijalnog stanovanja u gradu Lukavcu	Do kraja 2023. godine zatvoreni centri kolektivnog stanovanja u Lukavcu.	800.000,00	3.400.000,00	4.200.000,00
	2.2.2.5 Pomoć i njega u kući za starija i iznemogla lica-Crveni križ/krst	Do kraja 2023. godine uvedeno godišnje mapiranje starijih i iznemoglih lica koja su u stanju potrebe stalne kućne njege.	290.000,00	125.000,00	415.000,00
2. Strateški cilj	Strateški cilj 2. Unaprijeđen kvalitet života sveukupnim društvenim napretkom				
2.3 Sektorski cilj	Sektorski cilj 2.3. Značajno unaprijeđene komunalne usluge i javna infrastruktura	Očekivani sektorski ishodi	- Do kraja 2023. godine povećan broj korisnika JKP za 10% u odnosu na 2017. godinu - Do kraja 2023. godine povećan broj povratničkih naselja za 50% uključenih sistem komunalnih usluga u odnosu na 2018. godinu - Do kraja 2023. godine smanjeni gubici vode za 50% u odnosu na 2017. godinu - Do kraja 2023. godine broj saobraćanih nezgoda na putevima na teritoriji Općine smanjen za 20% u odnosu na 2017. godinu - Do kraja 2023. godine organizovanim sakupljanjem otpada obuhvaćeno 85%	Indikatori sektorskog cilja	- Broj korisnika vodovodne mreže i broj korisnika kanalizacione mreže (JKP) - Broj povratničkih naselja uključenih u sistem komunalnih usluga - Gubici vode, % ili m³ - Broj saobraćajnih nezgoda - Broj korisnika organizovanog prikupljanja otpada - Stepem zadovoljstva građana komunalnim

			postojećeg stanovništva do kraja 2023. godine - Do kraja 2023. godine povećano zadovoljstvo građana komunalnim uslugama za 20% u odnosu na 2018. godinu		uslugama (Likertova skala-ulazna anketa)
Program 2.3.1	PROGRAM 2.3.1 Program izgradnje i rekonstrukcije kanalizacije i vodovodne mreže				
	2.3.1.1 Poboljšanje vodosnabdijevanja, sanitacija i prečišćavanje otpadnih voda Lukavca i prigradskih naselja (WATSAN)	Do kraja 2023. godine na kanalizacionu mrežu priključeno dodatnih 2284 stanovnika.	3.000.000,00	9.000.000,00	12.000.000,00
	2.3.1.2 Izgradnja bioprečištača komunalnih otpadnih voda u MZ-ima sa izgradnjom kanalizacije mreže	Do kraja 2023. godine min. 500 domaćinstava priključeno na kanalizacionu mrežu.	500.000,00	1.000.000,00	1.500.000,00
	2.3.1.3 Vodosnabdijevanje grada, prigradskih naselja i MZ	Do kraja 2023. godine povećan protok vode u vodovodnom sistemu za najmanje dodatnih 100 l/s pitke vode. Najmanje 100 povratničkih domaćinstava priključeno na gradski vodovodni sistem.	3.000.000,00	4.000.000,00	7.000.000,00
	PROGRAM 2.3.2 Program izgradnje i održavanja saobraćajne infrastrukture				
Program 2.3.2	2.3.2.1 Održavanje puteva	Do kraja 2023. godine stanje lokalnih i nekategorisanih puteva na teritoriji općine ocjenjeno zadovoljavajućim od strane relevantne općinske službe ili komisije.	1.882.500,00	0	1.882.500,00

	2.3.2.2 Izgradnja kružnog toka-gradska pješačka zona i ostale raskrsnice	Do kraja 2023. broj nezgoda u kojim učestvuju pješaci smanjen za 20% u odnosu na 2017. godinu.	1.650.000,00	0	1.650.000,00
	2.3.2.3 Rekonstrukcija raskrsnice kod Petraka	Do kraja 2023. godine propusnost saobraćaja u gradu ocjenjena adekvatnom od strane relevantne općinske službe ili komisije.	100.000,00	0	100.000,00
	2.3.2.4 Asfaltiranje cestovnih komunikacija Puračić-Bikodže, Orahovica-Podovi-Jaruške, Babice-Turija, Šikulje-Crveno Brdo-Huskići (uz saradnju RMU Kreka), MZ Krtova 1, MZ Tumare (dionica 1. raskršće Brdo-Rosulje škola u dužini 2,4 kilometra; dionica 2-raskršće Stevići – Panjik ambulanta u dužini 4 km).	Do kraja 2023. godine smanjeni troškovi za vanredno održavanje lokalnih puteva za 10% u odnosu na 2018. godinu.	702.182,00	702.182,00	1.404.364,00
	PROGRAM 2.3.3 Program unaprijeđenja upravljanja komunalnim otpadom i održavanja				
Program 2.3.3	2.3.3.1. Održavanje javne higijene	Do kraja 2023. površina koja se održava povećana za 5% u odnosu na 2017. godinu.	8.000.000,00	0	8.000.000,00
	2.3.3.2 Rekonstrukcija i održavanje javne rasvjete	Smanjeni troškovi za električnu energiju za 5% do kraja 2023. godine u odnosu na 2018. godinu. Do kraja 2023. godine povećan broj naselja sa javnom rasvjetom za 10% u odnosu na 2018. godinu.	1.710.000,00	0	1.710.000,00
	2.3.3.3 Unaprijeđenje upravljanja otpadom	Do kraja 2023. godine organizovanim sakupljanjem otpada obuhvaćeno 85% postojećeg stanovništva.	233.600,00	2.102.400,00	2.336.000,00

	2.3.3.4 Izgradnja i opremanje stočnog groblja	Do kraja 2023. povećani prihodi JP «Veterinarska stanica» za 10% u odnosu na 2017. godinu.	60.000,00	0	60.000,00
UKUPNO (DS)					46.132.480,00
Veza sa strateškim i sektorskim ciljem i programom	Projekat /mjera	Ukupni očekivani ishod projekta/mjere	Izvori finansiranja, KM		
			Budžet	Eksterni izvori	Ukupno
3.Strateški cilj	Strateški cilj 3. Uspostavljen funkcionalni sistema zaštite okoliša i održivog upravljanja prirodnim resursima				
3.1 Sektorski cilj	Sektorski cilj 3.1. Smanjeno aerozagađenje te unaprijeđeno stanje i kvaliteta tla, vodotoka i ekosistema općine	Očekivani sektorski ishodi	- Do kraja 2023. ukupan broj dana u godini sa prekoračenjem dozvoljenih granica aerozagađenje (CO₂, SO₂) manji za 25% u odnosu na 2017. godinu - Smanjeno zagađenje prirodnih recipijenata otpadnim vodama do kraja 2023. godine za 16500 EBS - Nulti broj akcidentnih situacija zagađenja rijeke Spreče i drugih vodotoka do kraja 2023. godine - Do kraja 2023. godine broj vodnih tijela koji imaju «B-Loš status» smanjen za 50% u odnosu na 2016. godinu	Indikatori sektorskog cilja	- Ukupan broj dana u godini sa prekoračenjem graničnih vrijednosti polutanata u zraku (CO₂, SO₂) - Kapacitet izgrađenih kolektora po ekvivalentnom broju stanovnika (EBS) - Broj akcidentnih situacija zagađenje vodotoka - Broj vodnih tijela na teritoriji Općine koja imaju «B-Loš status» - Broj divljih deponija

			- Broj divljih deponija smanjen za 90% do kraja 2023. godine u odnosu na 2018. godinu		
Program 3.1.1	PROGRAM 3.1.1 Program unapređenja kvaliteta vazduha				
	3.1.1.1. Toplifikacija grada i prigradskih naselja	Do kraja 2023. godine zatvoreno najmanje 100 individualnih kotlovnica u gradskom području.	300.000,00	4.000.000,00	4.300.000,00
Program 3.1.2	PROGRAM 3.1.2 Program smanjenja zagađenja vode i tla				
	3.1.2.1. Zatvaranje taložnica «Bijelo more»	Do kraja 2023. godine, hemijski status vodnog tijela Spreče promijenjen iz «B/Loš» u kvalitetniji status.	0,00	2.000.000,00	2.000.000,00
	3.1.2.2 Sanacija i zatvaranje deponije Potočari	Od 2023. godine prikupljeni otpada sa teritorije općine se odlaže na higijenski ispravan način u skladu sa standardima propisanim u ovoj oblasti.	200.000,00	8.800.000,00	9.000.000,00
	3.1.2.3 Izgradnja kolektora Centar II	Do kraja 2023. godine, nulti broj bujičnih poplava koje nose fekalne vode dijelom gradskog jezgra trasom glavnog ulaza u Lukavac, između dva industrijska pogona Fabrike cementa i Fabrike sode.	290.200,00	2.611.800,00	2.902.000,00
	3.1.2.4 Izgradnja oborinske kanalizacije Centar III Bistarac	Do kraja 2023. godine, nulti broj plavljenja oborinskim i fekalnim vodama saobraćajnice u naselju Bistarac i istočnog ulaza u Lukavac.	254.068,00	2.286.612,00	2.540.680,00

	3.1.2.5 Prevenirica onečišćenja hidroakumulacije jezera Modrac i uređenje priobalnog dijela jezera	Do 2023. godine izvršeno priključenje na kanalizacionu mrežu min. 1300 priključaka u naseljima koja hidrografski gravitiraju akumulaciji jezera Modrac.	29.600,00	266.400,00	296.000,00
	3.1.2.6 Sistemsko prikupljanje otpada-RDF goriva	Do kraja 2023. godine povećan broj korisnika usluge odvoza otpada za 20% u odnosu na 2018. godinu. Smanjena količina ukupno odloženog otpada na deponiju zbog prethodnog tretmana otpada za 30%.	500.000,00	4.500.000,00	5.000.000,00
	3.1.2.7 Uređenje i zaštita močvare Mosorovac	Do kraja 2023. godine, prostor močvare Mosorovac (24,2ha) kao zaštićeno područje predat organu upravljanja pod stalni nadzor i kontrolu.	0.00	90.000,00	90.000,00
3. Strateški cilj	Strateški cilj 3. Uspostavljen funkcionalni sistema zaštite okoliša i održivog upravljanja prirodnim resursima				
3.2 Sektorski cilj	Sektorski cilj 3.2. Značajno smanjen rizik od prirodnih i drugih nesreća	Očekivani sektorski ishodi	- Do kraja 2023. godine štete od poplava manje za 50% u odnosu na 2017. godinu - Do kraja 2023. godine broj akcidentnih situacija izazvanih požarom i drugim nesrećama (sa materijalnim i ljudskim posljedicama) smanjen za 30% u odnosu na polaznu 2017. godinu. - Do kraja 2023. godine broj akcidenata izazvanih MES i NUS	Indikatori sektorskog cilja	- Godišnja procjena štete izazvane polavama (KM) - Broj akcidenata izazvanih požarom i drugim nesrećama (osim MES i NUS) - Broj akcidenata izazvanih od MES i NUS

			smanjen za 50% u odnosu na 2017. godinu		
Program 3.2.1	PROGRAM 3.2.1 Program uređenja vodotoka i smanjenja rizika od drugih opasnosti				
	3.2.1.1. Regulacija korita rijeke Jale	Do kraja 2023. godine broj plavljenja objekata u poslovnoj zoni «Bistarac» kao i okolnog poljoprivrednog zemljište smanjeno za 90%.	450.000,00	2.171.000,00	2.621.000,00
	3.2.1.2 Regulacija korita rijeke Turije	Do kraja 2023. godine broj plavljenja rijeke Turije okolnih naselja i poljoprivrednog zemljišta smanjen za 90%.	350.000,00	1.330.000,00	1.680.000,00
	3.2.1.3 Uređenje vodotoka na području općine Lukavac	Do kraja 2023. godine broj plavljenja vodotoka u MZ Babice i okoline smanjen za 80%.	9.000,00	1.000,00	10.000,00
	3.2.1.4 Regulacija korita rijeke Spreče	Do kraja 2023. godine, broj plavljenja rijeke Spreče od brane Modrac do naseljenog mjesta Dobošnica smanjen za 90%.	1.807.055,00	16.263.500,00	18.070.555,00
	3.2.1.5 Izrada glavnog projekta uređenja korita rijeke Turija	Do kraja 2019. godine, obezbijeđena sredstva za uređenje vodotoka rijeke Turije.	1.429,67	12.997,71	14.427,38
	3.2.1.6 Izrada glavnog projekta uređenja korita potoka Ugar	Do kraja 2019., obezbijeđena sredstva za uređenje korita potoka Ugar.	1.825,20	18.252,00	20.077,20

	3.2.1.7 Izgradnja bujičnih pregrada na brdu Določaj	Do kraja 2023. godine, broj intervencija komunalnog preduzeća u čišćenju bujičnih nanosa sa brda Določaj smanjen za 90%.	113.155,00	452.620,00	565.775,00
	3.2.1.8 Glavni projekat potoka Lukavčić	Do kraja 2023. godine nulti broj plavljenja povratnih voda iz korita potoka Lukavčić u zoni gradskog naselja Lukavac.	230.000,00	920.000,00	1.150.000,00
	3.2.1.9 Zaštita stanovništva na području općine Lukavac od NUS-a i MES-a	Izviđeno i deminirano 81.000m ² godišnje u periodu 2019.-2023. godina.	100.000,00	143.872,00	243.872,00
	3.2.1.10 Prijem novih radnika u Službu civilne zaštite - vatrogasci	Do kraja 2023. godine prosječno vrijeme odziva na intervenciju TVJ (dolaska na lokaciju) smanjeno za 20%.	49.518,30	0,00	49.518,30
	3.2.1.11 Nabavka i opremanje službe civilne zaštite	Do kraja 2023. godine prosječno vrijeme odziva na intervenciju TVJ (dolaska na lokaciju) smanjeno za 20%.	676.803,00	0,00	676.803,00
3. Strateški cilj	Strateški cilj 3. Uspostavljen funkcionalni sistema zaštite okoliša i održivog upravljanja prirodnim resursima				
3.3 Sektorski cilj	Sektorski cilj 3.3. Unaprijeđena energetska efikasnost objekata i ustanova od značaja za zajednicu	Očekivani sektorski ishodi	- Smanjenje izdataka za redovno održavanje javne rasvjete za 50% do kraja 2023. godine u odnosu na 2017. godinu - Smanjena potrošnja energije po jedinici u min. 3 javne ustanove do kraja 2023. godine za 20% u odnosu na 2017. godinu	Indikatori sektorskog cilja	- Izdaci za redovno održavanje javne rasvjete (KM) - Količina utrošene energije u javnim ustanovama (kWh/m² ili kWh/m³)

Program 3.3.1	PROGRAM 3.3.1 Program unaprijeđenja energetske efikasnosti javnih objekata i instalacija				
	3.3.1.1. Utopljavanje objekata javnih ustanova	Do kraja 2023. godine, smanjena potrošnja energije za 30%.	132.500,00	72.500,00	205.000,00
	3.3.1.2 Sanacija objekta Doma kulture-energetska efikasnost (Faza I-JU RTV Lukavac).	Do kraja 2023. godine, smanjena potrošnja energije za 50% u odnosu na 2017. godinu.	25.000,00	25.000,00	50.000,00
	3.3.1.3 Javna rasvjeta-zamjena rasvjetnih tijela LED rasvjetom	Do kraja 2023. godine, smanjena potrošnja električne energije za javnu rasvjetu 50% u odnosu na 2017. godinu.	1.000.000,00	2.000.000,00	3.000.000,00
UKUPNO (SO)					54.485.707,90

Prilog 2: Tabela varijabli za praćenje indikatora Strategije lokalnog razvoja

Tabela_varijabli_Lukavac_Ver.2

Prilog 3: Plan implementacije strateških projekata i mjera za 3 godine (1+2) u excelu

Plan_implementacije_Lukavac_2019-2021_v

Prilog 4: Projektne fiše

[PROJEKTNE FICHE LUKAVAC.zip](#)

Prilog 5: Procjena mogućnosti finansiranja prioriteta Strategije lokalnog razvoja (za period 2019.-2023.)

Procjena finansiranja razvojne strategije za period 2019.-2023. godina pripremljena je uzimajući u obzir prethodne trendove u izvršenju Budžeta općine Lukavac za period 2013.-2017. godina. U datom periodu realizacija Budžeta općine Lukavac kretala se od 10,8 mil. KM (2013), do 13, 91 mil. KM (2017). Dakle, očigledan je rast realizacije Budžeta općine Lukavace u prethodnom periodu, čiji trend bi trebalo da se nastavi i u narednom periodu posebno u pogledu naknada za korištenje građevinskog zemljišta i kapitalnih transfera. Trend rasta prihoda Budžeta općine Lukavac se očekuje, za sve godine u narednom petogodišnjem periodu u odnosu na realizaciju iz 2017. godine i ranijih godina. Prema podacima Dokumenta okvirnog budžeta općine (DOB) Lukavac 2019.-2021, planirani prihodi budžeta su sljedeći: 21, 79 mil.KM (2019), 19, 31 mil. KM (2020), 17, 14 mil. KM (2021), također ovaj trend se očekuje i za naredne dvije godine (2022.-2023.).

Kada se posmatra naredni petogodišnji period (3+2 godine), sredstva planirana za realizaciju projekata iz vlastitih budžetskih sredstava Općine Lukavac, za period 2019.-2021. godina su nešto više procijenjena u odnosu na trenutno potrebna sredstva u skladu sa Planom implementacije strategije 2019.-2021. godina. Naime, nadležna općinska služba procjenjuje da se u povoljnom scenariju mogu osloboditi vlastita sredstva za realizaciju strateških projekata u iznosu većem od cca. 6 mil. KM počevši od 2020. godine, dok su Planom implementacije 2019.-2021 (**Prilog dokumenta**) zahtjevi za vlastita sredstva kreću u iznosu od nešto više od 5 mil. KM na godišnjem nivou. Ovo ide u prilog svakako budućem stepenu realizacije strategije razvoja općine Lukavac, jer usljed nedostatka eventualno eksternih sredstava, za određene projekte moguće odvojiti vlastita sredstva ili povećati vlastito sufinansiranje strateških projekata ili projekata sa rezervne liste.

Tabelarni pregled procjene mogućnosti finansiranja prioriteta Strategije lokalnog razvoja (za period 2019.-2023.)

Izvori finansiranja lokalne razvojne strategije	Okvirna procjena po godinama, KM					UKUPNO (u KM)
	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.	
Iz budžeta općine Lukavac /Parafiskalni nameti + porezi/	5.500.000	6.470.000	6.770.000	7.500.000	7.500.000	33.740.000
Iz eksternih izvora (kredit, entiteti, kantoni, država, javna preduzeća i privatni izvori) (/grantovi, CZ/)	7.692.000	4.000.000	1.000.000	6.000.000	7.000.000	25.692.000

Iz eksternih izvora (IPA, donatori i ostalo, uključujući sredstva koja ne idu putem budžeta za strateške projekte)	14.426.874	7.680.000	7.230.000	21.652.255	23.000.000	73.989.129
UKUPNO	27.618.874	18.150.000	16.000.000	35.152.255	37.500.000	133.421.129

Prijedlog okvirne raspodjele finansiranja po sektorima razvoja

Ekonomski sektor	Društveni sektor	Sektor zaštite okoline	Ukupno
34.462.440 KM	44.473.980 KM	54.484.709 KM	133.421.129

Napomene/obrazloženja

Iz Budžeta općine Lukavac	- Očekuje se stabilan prihod od koncesije. Vlada TK potpisala ugovor sa Rudnikom =cca 800.000/god. - Očekuje se stabilniji priliv od vodnih naknada i cca 100.000/god. - Prihod od rente povećan u 2018 god. U odnosu na 2017. godinu za cca 900.000 KM (indikator razvoja) - Očekuje se povećan priliv grantova TK za investicionu aktivnost i ekologiju za cca 500.000/god.
Eksterni izvori (kredit, entiteti, kantoni, država, javna preduzeća i privatni izvori, sl.)	- Potpisan ugovor o kreditu sa EIB 2014. godine, slijedi realizacija cca 6 mil. KM 2018-2021. - Kapitalni transferi od kantona preko 2 mil. KM. - Pismo namjere o zajedničkim projektima (godina) i pripremljen projekat za uređenje korita Jale, Turije, Spreče iz granta cca 4 mil. KM - Grantovi Federalnog ministarstva finansija cca 0,7 mil. KM
Iz eksternih izvora (IPA, donatori i ostalo, uključujući sredstva koja ne idu putem budžeta za strateške projekte) (u KM)	- Vlastita sredstva GIKIL, KHK i Soda Sisecam, Agencija za vodno područje rijek Save, Boxmark, JP BH Telecom, Privatni sektor- sredstva od preko 50 mil. KM za realizaciju vlastitih projekata ali koji doprinose razvoju zajednice.

Prilog 6: Projekti koji nisu obuhvaćeni planom implementacije

Općinski razvojni tim je u procesu strateškog planiranja identifikovao projekte koji mogu doprinijeti ostvarenju sektorskih ciljeva, ali se nisu mogli sa sigurnošću utvrditi izvori finansiranja. Ukoliko se u međuvremenu pronađu finansijska sredstva za realizaciju ovih projekata, Odsjek za upravljanje razvojem i evropske integracije će u saglasnosti sa nadležnom općinskom službom ove projekte uključiti u Plan implementacije 1+2. U narednoj tabeli prikazana je lista takvih projekata.

Lista projekata koji nisu obuhvaćeni Planom implementacije 1+2 i relevantnim sektorskim planovima

Projekat /Mjera	Ukupni očekivani ishodi projekta/mjere	Izvori finansiranja, KM		
		Budžet	Eksterni izvori	Ukupno
Projekat 1.3.1.5 Razvoj seoskog turizma	Do kraja 2023. godine povećani prihodi u turizmu Općine za 10% u odnosu na 2018. godinu.	5.000,00	0,00	5.000,00
Projekat 2.1.2.3 Centar mjesnih zajednica	Do kraja 2023. godine povećano zadovoljstvo radom Općinske uprave za 20% u odnosu na 2018. godinu.	5.000,00	0,00	5.000,00
Projekat 2.1.3.4 Festival Dani časke	Do kraja 2021. godine Festival Dani časke certifikovan od CIOFF-a kao međunarodni festival.	30.000,00	35.000,00	65.000,00
Projekat 2.3.1.4 Izgradnja kanalizacije u MZ Bokavići	Do kraja 2023. godine min. 200 domaćinstava priključeno na kanalizacionu mrežu.	515.000,00	4.635.000,00	5.150.000,00
Projekat 2.3.1.5 Izgradnja kanalizacije u MZ Lukavac Mjesto i Huskići	Do kraja 2023. godine min. 300 domaćinstava priključeno na kanalizacionu mrežu.	220.120,00	880.480,00	1.100.600,00
Projekat 2.3.1.6 Projektovanje i izgradnja kanalizacije u sliva jezera Modrac	Do kraja 2023. godine izvršeno projektovanje kanalizacione mreže i obezbijeđena finansijska sredstva za reallizaciju aktivnosti.	2.637.800,00	10.551.200,00	13.189.000,00

Projekat 2.3.1.7 Izgradnja kanalizacije u MZ Devetak	Do kraja 2023. godine min. 600 domaćinstava priključeno na kanalizacionu mrežu.	540.200,00	4.861.800,00	5.402.000,00
Projekat 2.3.3.5 Izrada plana za rješavanje pitanja pasa lualica	Do kraja 2023. godine broj povreda izazvan napadima pasa lualica smanjen za 90% na teritoriji općine u odnosu na 2018. godinu.	0.00	15.000,00	15.000,00
Projekat 2.3.3.6 Higijenski servis	Do kraja 2023. godine broj povreda izazvan napadima pasa lualica smanjen za 90% na teritoriji općine u odnosu na 2018. godinu.	105.000,00	0,00	105.000,00
Projekat 3.2.1.12 Zgrada Civilne zaštite	Do kraja 2023. godine, efikasnost CZ rada (po upravnom rješavanju) povećana za 20%.	34.000,00	0,00	34.000,00
Projekat 2.1.2.4. Smart city Lukavac	Do kraja 2023. povećan stepen bezbjednosti u saobraćaju i drugim javnim prostorima za 50%.	150.000,00	320.000.00	470.000.00

U prethodnoj tabeli su predstavljene indikativne procjene strukture finansiranja projekata iz budžeta i eksternih izvora kako bi se naglasilo za koje je projekte neophodno pojačati aktivnosti mobilizacije sredstava iz eksternih izvora.

Broj; 01-02-1-3880/18

Lukavac, 31.12.2018.

Predsjedavajući Općinskog Vijeća

Mehmed Suljić dipl.ing.maš.